

DADZIS★1980

LATVIJAS PSR ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA

DADZIS • 1980

RĪGA «ZVAIGZNE» 1979

DADZIS ★ 1980

Союз журналистов Латвийской ССР

ДАДЗИС - 1980

Издательство «Звайгзне»

Рига 1979

На латышском языке

Составитель Язеп Владиславович Яунземс

Художник Имант Рудольфович Мелгайлс

Sastādītājs Jāzeps Jaunzems

Mākslinieks Imants Melgailis

Izdots pēc Latvijas PSR Zurnālistu savienības pasūtījuma

Latvijas PSR Zurnālistu savienība

ДАДЗИС - 1980

Apsveikumu autors *L. Kamara*. Tulkoātājs *J. Paikous*.

Vāku zīmētājs *E. Ozoliņš*. Mēnešu titullapas zīmētājs *E. Rusmants*.

Draudzīgo šaržu autori *G. Vindedzis*, *U. Mežavītkis*. Literāros

materiālus ilustrējuši *I. Meigailis*, *U. Mežavītkis*, *M. Ramane*,

G. Vindedzis.

Atbildīgais redaktors *J. Paikous*, Izdevniecības redaktore

S. Gēhtmane. Mākslinieciskais redaktors *J. Sīnietis*. Tehniskais

redaktors *J. Čakšs*. Korektore *V. Paikova*. Izdevniecības korek-

tores *Z. Sīkute*.

ИБ № 1016

Ņodota salikšanai 18.06.79. Parakstīta iespiešanai 19.11.79.

JT 11531. Formāts 70×108/32. Tipogr. papīrs № 3. Literatūras un

žurnālu cīrstā garnitūra. Augstspiedums. 8 fiz. iespiedl., 11,2 uzsk.

iespiedl., 12,28 izdevn. l. Metiens 150 000 eks. Pasūt. № 1537-D.

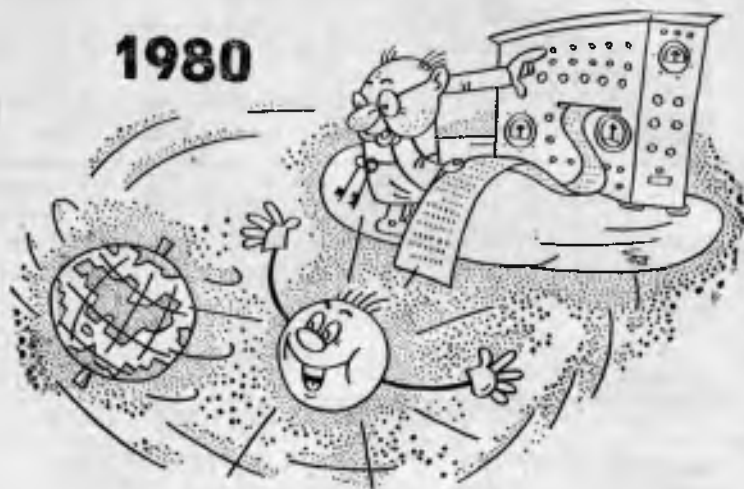
Cena 50 kap. Pasūtījuma izdevums. Izdevniecība «Zvaigzne»,

226261, Rīgā-PDP, Gorkiņa ielā 105. Izdevn. № 5140/66/79. Iespiesta

Latvijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu izdev-

niecības lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa», 226424, Rīgā-PDP,

Blaumaņa ielā 38/40.

Latvijas PSR, tāpat kā visa PSRS rietumu daļa (uz rietumiem no $37^{\circ}30'$ austrumu garuma meridiāna), ietilpst 2. laika joslā. Šīs joslas vidējais Saules laiks ir par divām stundām priekšā tā saucamajam pasaules laikam. Par pasaules laiku pieņemts skaitīt tā meridiāna laiku, kurš iet caur veco Griničas observatoriju (Londonā). Tas ir tā saucamais nulles meridiāns, no kura skaita ģeogrāfisko garumu.

Lai pilnīgāk izmantotu dienas gaismu, saskaņā ar PSRS Tautas Komisāru Padomes īpašu dekrētu 1930. gadā visā Padomju Savienībā pulksteņus pagrieza par vienu stundu uz priekšu. Tātad 2. laika joslā

laiku faktiski skaita pēc 3. joslas (t. i., pēc 45° meridiāna), 3. joslā — pēc 4. joslas utt. Sādu laiku, kuram pieskaitīta viena stunda, sauc par attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Nosaucot kādas joslas dekrēta laiku, saīsināšanas dēļ vārdu «dekrēta» parasti izlaiž (ja nevar rasties pārpratums). Tā, piemēram, ar «Maskavas laiku» jāsaprot 2. joslas dekrēta laiks, respektīvi, 3. joslas laiks. 3. joslas un tālāko joslu «vietējie laiki» nozīmē attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Visi laika apzīmējumi šajā kalendārā izteikti Maskavas (dekrēta) laikā, kurš tātad ir 3 stundas priekšā pasaules (Griničas) laikam.

Saules un Mēness lēkta un rieta momenti aprēķināti Rīgai. Tie rāda Saules un Mēness augšējās malas redzamo lēkta un rieta momentu, ievērojot gaismas laušanu (refrakciju) Zemes atmosfērā. Mēnesim ievērota arī paralakse — leņķis starp skatiņa virzienu uz Mēnesi no Zemes centra un skatiņa virzienu uz Mēnesi no novērošanas vietas (šajā gadījumā — no Rīgas).

GADALAIKI 1980. GADA

Pavasara sākums	-- 20. martā	plkst. 14 st 10 ^m
Vasaras	" -- 21. jūnijā	" 8 st 47 ^m
Rudens	" -- 23. septembrī	" 0 st 09 ^m
Ziemas	" -- 21. decembrī	" 19 st 56 ^m

Gadalaiku sākumu nosaka Saules atrašanās noteiktās ekliptikas vietās — pavasara punktā, vasaras saulgriežu punktā, rudens punktā un ziemas saulgriežu punktā. Gadalaiku atkārtošāns periods ir tā saucamais tropiskais gads, kas vidēji ilgst 365 dienas 5 stundas 48 minūtes un 46 sekundes. 1980. gadā tropiskā gada sākuma moments ir 1. janvārī plkst. 7st32^m.

Zeme atrodas perihēlijā (vistuvāk Saulei) 3. janvārī plkst. 17st39^m — attālums apmēram 147 miljoni kilometru.

Zeme atrodas afēlijā (vistālāk no Saules) 5. jūlijā plkst. 20st06^m — attālums apmēram 152 miljoni kilometru.

APTUMSUMI 1980. GADA

1980. gadā būs divi Saules un trīs Mēness aptumsumi. Visi šie trīs Mēness aptumsumi ir tā saucamie pusēnas aptumsumi, jo Mēness ieiet tikai Zemes pusēnā. Ar neapbruņotu aci varēs pamanīt tikai nelielu daļēju pilnmēness diska satumšanu.

1. Pilns Saules aptumsums 16. februāri redzams Āfrikā, Āzijas dienvidrietumu daļā, Indijas okeāna un Atlantijas okeāna dienvidaustrumu daļā. Pilnā aptumsuma josla sākas Atlantijas okeānā, virzās cauri Centrālajai Āfrikai, Indijas okeānam, Indijai, Birmai un beidzas Ķīnā. Minēto kontinentu un okeānu pārējās daļās šis aptumsums redzams daļēja aptumsuma veidā. Kā daļējs aptumsums tas redzams arī Padomju Savienības teritorijā — Sibīrijas dienviddaļā un Vidusāzijas republikās. Latvijā aptumsums nav redzams.

2. Pusēnas Mēness aptumsums 1.—2. martā redzams Eiropā, Āfrikā, Āzijā, Antarktīdā, Indijas okeānā un Ziemeļu Ledus okeānā, daļēji arī Atlantijas okeānā, Amerikā un Grenlandē. Aptumsums redzams arī Latvijā. Tā gaita ir šāda:

Mēness sāk ieiet Zemes pusēnā	1. martā plkst. 21 st 43 ^m 3 ^s
Vislielākās fāzes moments	1. " " 23 st 45 ^m 2 ^s
Mēness iziet no pusēnas	2. " " 1 st 47 ^m 1 ^s

Vislielākā fāze (Mēness redzamā diametra daļa, kas ieiet Zemes pusēnā) ir 0,681.

3. Pusēnas Mēness aptumsums 27. jūlijā redzams Austrālijā, Antarktīdā un Indijas okeānā, daļēji arī Eiropā, Āzijā un Āfrikā. Aptumsums redzams arī Latvijā, izņemot tā sākumu, jo Mēness lec Rīgā plkst. 21st27^m, Liepājā — plkst. 21st37^m, Daugavpilī — plkst. 21st12^m. Aptumsuma gaita ir šāda:

Mēness sāk ieiet Zemes pusēnā	27. jūlijā plkst. 20 st 55 ^m 8 ^s
Vislielākās fāzes moments	27. " " 22 st 08 ^m 1 ^s
Mēness iziet no pusēnas	27. " " 23 st 20 ^m 5 ^s

Vislielākā fāze ir tikai 0,279.

4. Gredzenveidīgs Saules aptumsums 10. augustā redzams vienīgi Klusajā okeānā, Dienvidamerikā un Ziemeļamerikas dienvidu daļā. Aptumsuma centrālā līnija, kurā novērojama gredzenveida fāze, virzās pa Klusā okeāna ekvatora daļu un, Saulei rietot, sasniedz Dienvidamerikas centrālo daļu. Pārējās minētajās vietās novērojams tikai daļējs aptumsums. Latvijā nav redzams.

5. Pusēnas Mēness aptumsums 26. augustā redzams Antarktīdā, Dienvidamerikā, Atlantijas okeānā, Grenlandē, daļēji arī Eiropā, Āfrikā un Ziemeļamerikā. Latvijā redzams tikai aptumsuma sākums, jo Mēness riet Rīgā plkst. 6^h11^m, Liepājā — plkst. 6^h26^m, bet Daugavpīlī — plkst. 6^h04^m.

Aptumsuma gaita ir šāda:

Mēness sāk iet Zemes pusēnā	26. augustā plkst. 4 ^h 41 ^m 2 ^s
Vislielākās fāzes moments	26. " " 6 ^h 30 ^m 5 ^s
Mēness iziet no pusēnas	26. " " 8 ^h 19 ^m 8 ^s

Vislielākā fāze ir 0,733.

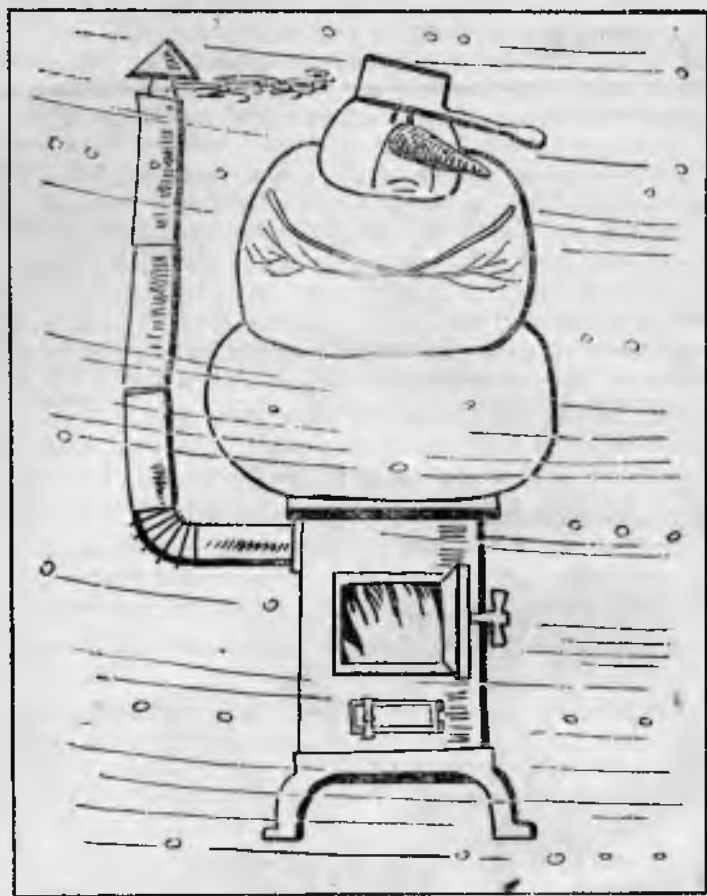
MĒNESS FAZES

- ☉ — jauns Mēness ☾ — pilns Mēness
 ☾ — pirmais ceturksnis ☽ — pēdējais ceturksnis

Bez vārdiem.

A. Mubins

- Vai jūs izsaucāt ugunsdzēsējus?
— Jā. Vīram briesmīgi dedzināt

O. Bērziņš

- Bītkojot ļoti svarīgi ir īstā brīdī pieciest!

O. Bērziņš

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
MEM
● 1

Pirms 100 gadiem

IEKŠZEMES ZIŅAS

Laimīgs kritiens. Kāds zaldats gāja pa Rīgas dzelzceļa tiltu. Uz tilta viņam legribejās savu pīpīti uzpīpēt. Viņš atspiedās uz tilta lentera par daudz un nokrita no augsta tilta uz cieto Daugavas ledu. Kā arvienu mēdz notikt, ka piedzērušies viegli krīt, arī mūsu zaldatīņš tikai druscīgi sesītās. Viņš piecēlās un mundrli devās atkal savam mērķim pakā, lai varetu savu žvīngu no jauna uzpravīt.

«Mājas Vēstis», 1880. gada 12. janvārī

IEKŠZEMES ZIŅAS

Pēterburga. 28. decembrī gaspaža Marija Ahšarova brauca ar fūrmani caur kādu ielu, kas maz bija apgaismota. Uzreiz viņa sajūt, ka kāds viņu no kamanu pakājas aizliek. Viņa atskatās un paliek no bailēm pavisam stīva, jo ieraudzīja pašu velnu. Iekliegdamās gaspaža apķērās fūrmanim apkārt. Šo acumirkli izlietodams, velns pārvelkās par kamanu lēni pāri un apsēžas uz gaspažas sēdekli, tā ka gaspaža atsēzdamās iesēdās velna klēpī. Ar gorodovoja palīdzību fūrmanis saķēra velnu un nodeva tiesām. Izrādījās, ka noķertais velns bija kāds kaufmaņa dēls. Tiesa viņam nosprieda maksāt 25 rubļi un 2 nedēļas cietumā.

«Mājas Vēstis», 1880. gada 19. janvārī

Bez vārdiem,

T. Sergiļenko

Pirms loogadiem

MODES DĀMA

Modes dāma nodod bērnus auklei un pate auklī klēpja—suniti — gul līdz pusdienai gulēt — nēsā kurpes uz augstiem papēžiem un papīra zolēm — dauza klavieres un caur to nežēlīgi moka savus kaimiņus — aizmirst rotas šuvejai par darbu izmaksēt — skatās uz saviem nabagiem radiem pār pleciem — let baznīcā, kad ir jaunu huti dabujuse — nezina adamas adafas atšķirt no siena dakšas — gribetu

labprāt zinēt, kur pankūki aug un kā zaķis japlūc — ēd slapani šķiņķi ar olām un pie golda tikai divi karotes zupas — un, kad par viņas bērnu vecumu top vaicāta, atbild: «To es tiešām nezinu, vaicājiet Emmu!»

«Baltijas Vēstnesis», 1880. gada 6. februārī

IEKŠZEMES ZIŅAS

No Maskavas. Naktī no ceturtdienas uz piektdienu izcēlās Maskavas zooloģiska dārza kantorī ugunsgrēks, pie kura apdzēšanas lielais zilonis ļoti naski palīdzējis. Tiklīdz ka uguni ieraudzījis, tas norāvējis no ķēdes, aizskrējis pie dīķa un laistījis degošo nameli. Pēc pabeigta darba tas uzsēdinājis savu vadoni uz kaktu un griezies tad uz savu nodaļu atpakaļ, kur tas par savu krietno palīdzību dabujis īpašu porciju siena, rāceņu u. t. pr.

«Baltijas Vēstnesis», 1880. gada 13. februārī

— Cik jauki, mett, ka
tā piedauzīgā minimode
vienreiz ir caurī!

M. Romane

— Viņai gan ir laba gaume!
— Laba pazišanās, tu gribēji teikt.

M. Romane

Pirms 100 gadiem

IEKŠZEMES ZIŅAS

Krape. 1. mercī šejienes baznīcī tika uzietis, ka kāds neliefis caur ģērbkambara logu bija ielauzies un izzadzis biķeri, Dieva—maizes šķītvī, vīna kannu un kristīšanas bļodu. Zagļa pēdas vēl nav uzietas.

H. P.

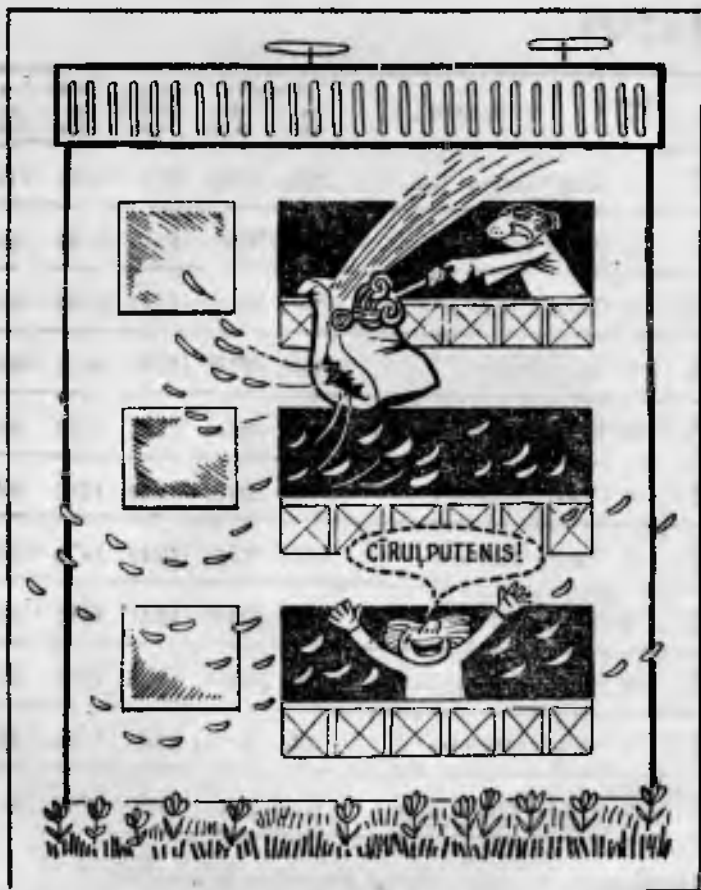
«Mājas Vēstis», 1880. gada 8. martā

IEKŠZEMES ZIŅAS

Bārte. Kāds Bārtes saimnieks nopirka Liepajā mucu siļķu. Muca top pārvesta mājās, un saimniece liek kalponei iz mucas kādas siļķes izņemt. Kalpone, siļķes izņemdama, atrod pie vienas siļķes dārgu zelta gredzenu. Saimnieks un kalpone ir dēj gredzena nākuši strīdā, jo katris gredzenu grib ņemt par savu īpašumu, saimnieks kā siļķu pircējs un kalpone kā gredzena atradeja.

«Mājas Vēstis», 1880. gada 29. martā

Bez vārdiem.

G. Vīndedzis

— Nekrāciet tik skaļi, citi arī grib gulēt!

G. Vīndedzis

Pirms loogadēm

SKUDRU VANNA

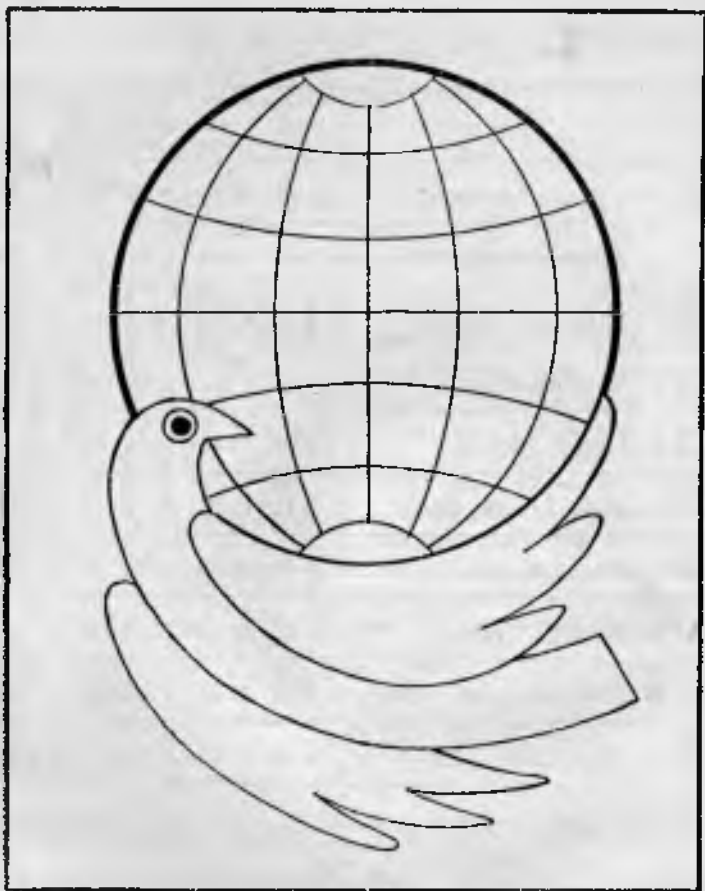
Skudru vannu sataisa uz šādu vīzi. Visu labaki priekš ša mērķa ir kāds maiss, kurā skudras iebēramas. Līdz ko no meža ar skudru maisu mājā pārnāk, tad to tēnī novārietā vannā būdām ūdenī kādu laiku vajaga likt izmirkēt. Kad viss tik tālu ir padarīts, tad slimnieks var tūdaļ šinī ūdenī mazgāties. Nevis no vienas reizes mazgāšanās slimais tūdaļ atzels, bet tas ir vairāk reizes jāmēģina.

Ernst Kalning
«Mājas Viesis», 1880. gada 5. aprīlī

IEKŠZEMES ZIŅAS

Tiflisa. Tiflissas tuvumā notikās šaušanās starp diviem avižu redaktoriem, bet pie kam nekāda dzīvība netika nomaitāta, proti, abi redaktori izšāva savas pistoles gaisā. Viņi tikai goda pēc šāvušies, nevis lai viens otru nošautu.

«Mājas Viesis», 1880. gada 8. aprīlī

Bez vārdiem.

V. Ardašova

Bez vārdiem.

V. Ardašova

Pirms 100 gadiem

IEKŠZEMES ZIŅAS

Viļņa. 15. aprīlī atrada Viļņas telegrafa pārvaldē paciņu, kas bija adresierēta vienam ierēdnim un kurā atradās ļoti raksturiskas mīnētas valdes ierēdņu karikatūras. Daži smējās par nobildejumiem, bet citi atkal jutās ļoti apvainoti un apsūdzēja savu biedri, kas karikatūras bij zīmejis, pie valdes priekšnieka. Jocīgais mākslinieks dabuja apvainoto deputācijas klāibūšanā 20 cirtienus.

«Mājas Viesis», 1880. gada 10. maijā

SLUDINAJUMI

Būs ievērot!

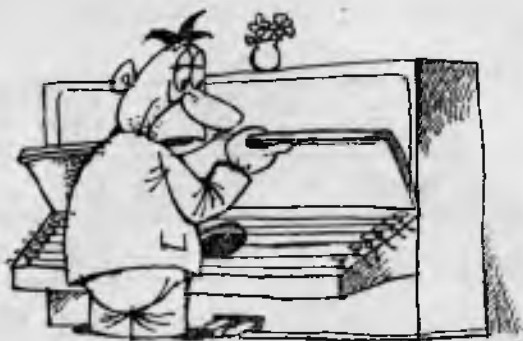
Daudz fauliešu maldās, šķīzdami to Kaudz. Mat. romanā «Mērn. laiki» būdamo Svauksiu manu personi esam; bet ar šo apliecinu Es: Es vis tas ne—esmu. Punktum!

Vec—Piebalgā.

Treidits

«Baltijas Vēstnesis»,
1880. gada 12. maijā

Bez vārdiem.

E. Ols

— Varēja labāk atnest karburatoru!

E. Ols

Pirms 100 gadiem

SLUDINAJUMI

Zobu—ārste Vilperts

zobu—sāpes apkļusē, caurus zobus plomberē un frūkstošu zobu vīelā mākslīgi faisifus lēlek, fā ka tos no Tstiem zobiem nevar nēmaz izīklēt un tos arī ple ēšanas var lietot.

Runas—stundas ik dienas no plkst. 10 līdz 1 dienā un no plkst. 4 līdz 6 pēc pusd. savā dzīvoklī Aleksander—bulvarī Nr. 3, Rumberga namā.

«Mājas Viesis», 1880. gada 7. jūnijā

SĪKI NOTIKUMI IZ RIGAS

Zēdzība. Aleksander—lelā Nr. 116 Suvalka namā dzīvodama frizierene (lieku matu faisifāja) Olga Baltuvošanska dārija policijai zināmu, ka nakīt no 16. uz 17. jūniju iz viņas dzīvokļa izzagtas dažas lietas, īpaši liekas matu bizes, pavisam vērtībā no 150 rubļu. Policijai izdevās zagli līdz ar zagtām lietām panākt. Esot kāds balbieru (bārzdu dziņeju) zellis I. D.

«Mājas Viesis», 1880. gada 28. jūnijā

- Kādēļ Bērziņiem tik daudz suņu?
 — Viņiem alga esot par mazu, lai pieliktu bērniem.

K. Līdža

— Kā jūs ar savām kolēģēm tik labi varat saprasties?

— Es vienmēr atceros viņu dzimšanas dienas, bet neatceros, cik vecas viņas kļuvušas...

K. Līdža

Pirms 100 gadiem

SLUDINAJUMI

Noklīdis

jakts—suns

Ir ieradies. Suņa īpašnieks tiek lūgts to pašu pret izdošanu atbildzināšanu saņemt Paltēmai muižā pie muižas—uzrauga Spundes.

«Mājas Vēstis», 1880. gada 5. jūlijs

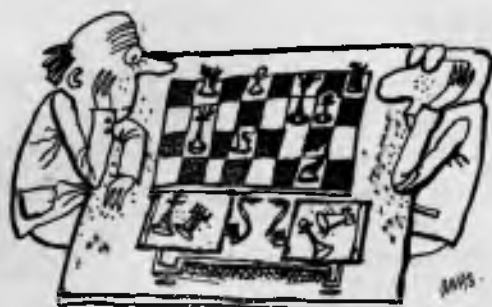

IEKŠZEMES ZIŅAS

Par Varšavas uniātu garīdzniekiem avīze «Molva» pasniedz īt ērmofas ziņas. Tā p. p. priesteris L. bija apsudzēts, ka fas altarī papirosu smēķējis, pa dievkalpošanas laiku sievietēm kniebis un savus kartupeļus baznīcas visvēfakā nodajā uzglabājis. Viņa priekšnieks, savu apakšnieku aizstāvedams, sacija, ka L. to visu darījis nevis netiklīgā prātā, bet — iz «sajucības».

«Mājas Vēstis», 1880. gada 26. jūlijs

Bez vārdiem.

A. Muižs

Bez vārdiem.

A. Muižs

Pirms 100 gadiem

SLUDINAJUMI

Zelmai Rank jkdzei!

14

18—80.

VIII

Jūsu darbi rokdarb'skolā
Jums par slavu jauki zeļ,
Jūsu pūliņi apsola
Daudz uz priekšdienām mums vēl.

Lai tad slava Jūsu vārdam
Atskan Jūsu dieniņā!
Lai no Jums mums kārtu kārtām
Paliek jauka piemiņat!

R. Bm. — Fr. Blg.

«Baltijas Vēstnesis», 1880. gada 16. augustā

SAIMNIECIBAS PADOMI

Kā var panākt, ka vistas lielas olas dēj. Salasa mežā augošas sēnes (bet ne ģiftīgas jeb nāvīgas), sakalte tās un sagrauz tās pulverī. Tad sagrauz līnu rogas un samaisa tās ar rudzu jeb kviešu klijām ūdenī. Šo maisījumu nosver un pieliek otrīk daudz sēņu pulvera pēc smaguma klāt un visu to samīca mīklā. Iz šīs mīklas iztīsa mazas bumbiņas, tik lielas kā zirņus, un tās tad dod vistām ēst. Tādu barību ēdušas, vistas dēj lielas olas, nereti līdz 10 lotēm smagas.

«Mājas Vēstis», 1880. gada 30. augustā

Bez vārdiem.

E. Rusmanis

Bez vārdiem.

E. Rusmanis

Pirms 100 gadiem

IEKŠZEMES ZIŅAS

Iz Rīgas.

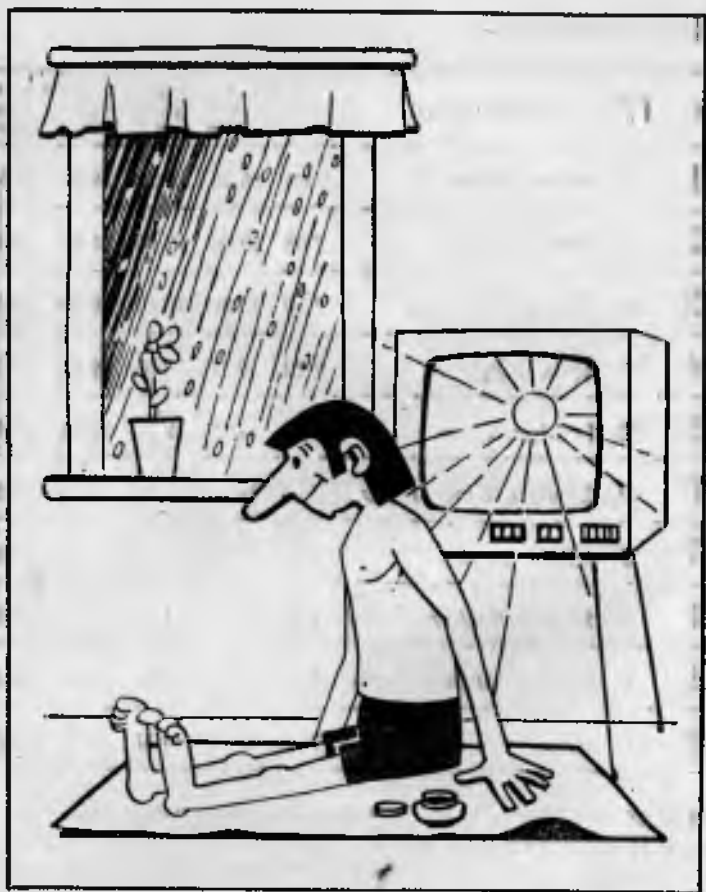

Hipodroms. Aizvakarejo zirgu skriešanos bija apmeklejuši ļoti daudz ļaudis. 4 kungi gāja braukties un 2 jāties. Pie jāšanas vinofon fon Karp kungs. Pie braukšanas vienam kungam tūlīt pašā sākumā salūza rati, bet tādēļ bija pavīsam nepareizi, ka viņš konkurēja ar otras lāgas uzvaretāju; jo viņa zirgs visu laiku bija atpūties. Mazais, žiglais melnais stipri vien pūlejās, tomēr uzvarēt jau nevarēja, jo, 2 reizes skriedamies, bij piekusis.

«Baltijas Vēstnesis», 1880. gada 2. septembrī

Iz Lielvārdes top ziņots, ka turienes muižas—kungs, muižā kādas svešas vistas ieraudzījis, licis pušiem tās saķert un, kad tas neizdevies, tad nošaut. Kad tas bijis padarīts, tūlīt radies kāds turienes apgabālā strādādams topografu—oficiers ar zaldatiem un licis pušiem flintes noņemt, jo vistas bijušas ša tpašums.

«Baltijas Vēstnesis», 1880. gada 3. septembrī

Bez vārdiem,

D. Breičis

— Kolosāli! Parastās un elektriskās esmu redzējis, bet ar tvaiku darbināmās — pirmo reizi!

D. Breičis

Pirms 100 gadiem

JAUNAKĀS ZIŅAS

Rīga. Kā dzird, tad Rīgas pilsētas pārvalde esot nodomājuse šenķu būšanu aprobežot, lai varetu pārlietu dzeršanu mazināt. Kādā vīzē viņa to izdarīs, tas vēl nav zināms.

«Mājas Vēstis», 1880. gada
11. oktobrī

IZ RIGAS

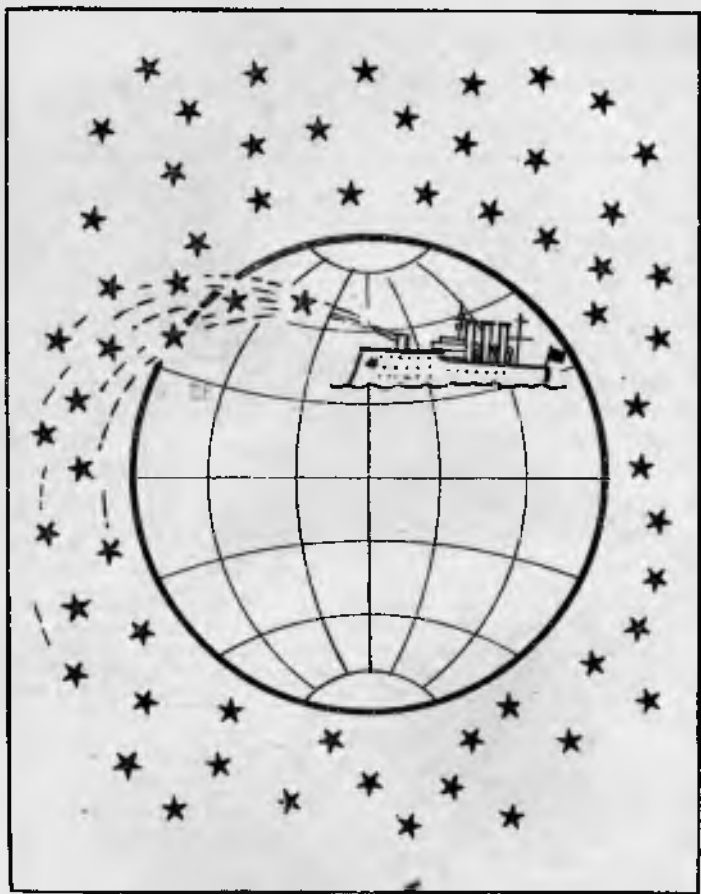
Esplanades apgaismošana. Ar prieku varam paziņot, ka no Kumberga nama Aleksandra bulvarī līdz Nikolaja ielai pa esplanadi nostādītas 12 petroleuma laternas publikai par jo lielu patikšanu tumšos vakaros. — Ari ragutiņu stūmeji jau taisa sev ledus ceļu pār esplanadi, kur slinkus gājejus pavizināt. Kad tik viņu pūliņi nepaliek par — ūdeni!

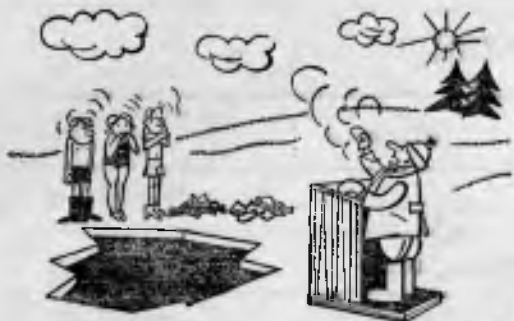
«Baltijas Vēstnesis», 1880. gada 24. oktobrī

IZ RIGAS

Laternas pār esplanadi liekās būt uzstādītas tikai priekš degunu sadauzīšanas, jo aizdedzinātas viņas top tikai refumiem. Vakar vakarā, kur tik bieza migla bija, ka ne desmit soļu šāvā priekšā nevarēja saredzēt, viņas neturēja vis par vajadzīgu būt gājejiem par ceļa rādītāju, bet vēl — tādas nebēdnieces! — pašas paslēpās miglas segā.

«Baltijas Vēstnesis», 1880. gada 30. oktobrī

— Bet vispirms, biedri, saskaņā ar nodarbību plānu divas stundas veltīsim āliņģa peldes teorijai!

I. Melgailis

Bez vārdiem.

I. Melgailis

Pirms 100 gadiem

ZIRGU—ZAGĻI

u. t. pr. bieži vien ielaužās zirgu—stajļos un citās vietās, dažam labam saimniekam lielu skādi padaridami. Lai no tādām ielaušanām būtu bijis iespējams izvairīties, ir pēdējā laikā izgudrota tāda atslēga, kuru nevar uzlauzt. Šo atslēgu var apskatīt Pārdaugavā pie R. Stābuš k.

Tikai pazīstamiem jeb caur pazīstamiem uzdotiem cilvēkiem tiks atslēga rādīta.

«Mājas Vēstis»,
1880. gada 1. novembrī

IEKŠZEMES ZIŅAS

Bērzes baznīcā (Dobeles apr.) 12. oktobrī noticis rets gadījums. Minētā dienā kāda brūte pie altara teikusi «nē». Nav jāv arī citādi varejusi darīt, jo vecāki to spieduši iet pie nepatīkamā. Kāzēnieki dabuja no baznīcas katris uz savām mājām doties!

«Mājas Vēstis», 1880. gada 16. novembrī

— Kāpēc tu gribi pāriet no putnu fermas uz liel-
lopu kūti?

— Veselības dēļ... Putnu gaļu es vairs nevaru
ieēst...

U. Mežavilks

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

Kāda jauna dāma J. B. darljuse zinamu, ka viņas brūtgans S. M. no tās dabuļis 100 rubļus, lai ar to izrīkotu viņu kāzas, bet tad atkāpies. M. atbildeja, ka pieņemtos 100 rubļus neatdošot viss atpakaļ, jo, brūtgans būdams, tas esot nokavejis daudz laika; tādēļ 100 rubļus paturešot par allīdzlīdznašanu.

«Baltijas Vēstnesis»,
1880. gada 1. decembrs

ATKLĀTA VESTULE

J. P. — R. M. — Leimes vēlēšanas saderinātiem pieņemam tikai no mums pazīstamām personām jeb jo paši droši zinam, ka saderināšana tiešām notikuse.

Red.

«Baltijas Vēstnesis», 1880. gada 18. decembrs

16.

JANVĀRIS

Palet 75 gadl, kopš dzimusi (1905) Anna Sakse (A. Abzalone), Latvijas PSR Tautas rakstniece.

ANNAI SAKSEI — 75

*Sen «Dadzis» zin, ja pieminam mēs Sakst:
Uz skaudru liešumu ka viņai nags ir,
Un mācīties vēl ilgi gribētos
No cilvēka, par kuru skaidri zini,
Ka viņš tev atsegs puķu vārdus tos,
Ko, garām skriedams, tikko nesamini.*

KRITIĶIS DĀRZNIEKA LOMĀ

Reiz senos laikos bija kāds Kritiķis (aiz lielas cienības visi šo vārdu rakstīja ar lielo «K»), kas visas savas kritikas iesāka un nobeidza ar īsti agronomiskiem un botāniskiem salīdzinājumiem. Piemēram, tā: «Rakstnieks N. ar savu romānu uzplēsis jaunu līdumu neskaras tematikas jomā.» Vai arī: «Rakstnieks X ar savu stāstu uzaris dziļu vāgu mūsu literatūras laukā.» Dažreiz atkal: «Dzejnieka V. jaunajā dzejoļu grāmatā vairāki dzejoļi ir kā skaisti dāliju ziedi.» Novērtējis vienā gadā iznākušās grāmatas, viņš savu rakstu iesāka: «Mūsu literatūras šī gada raža bijusi bagāta. Literatūras apcirkņos sabēris daudz zelta graudu, bet diemžēl vēl vairāk pelavu.» Izcilāko rakstnieku viņš pielīdzināja ozolam, kura saknes dziļi ieaugušas dzimtajā zemē. Bet tās grāmatas, kas Kritiķim nepatika, viņš salīdzināja ar nezālēm, ar tukšām vārpām. Rakstniekus, kas nepiekrita Kritiķa izteiktajām domām, viņš pielīdzināja siltumnīcas stādiem, kas baidās no katra skarbāka vēja pūliena. Bet, ja viņš grāmatā kaut ko nesaprata, tad teica, ka tās autors apmaldījies trijās priedēs un aiz kokiem neredz mežu.

Kad lielākajam botāniskajam dārzam vajadzēja iecelt direktoru, nevienam nebija ne mazāko šaubu, ka šo dārzu var un vajag uzticēt mīnētajam Kritiķim kā cilvēkam ar lielu erudīciju un plašām zināšanām visās dzīves nozarēs.

Kad jaunais direktors apskatīja krāšņi saaugušo dārzu, viņš palika slīpri neapmierināts.

— Te pārāk daudz visādu citzemju koku, — viņš teica dendrologam. — Kas tas ir, ja ne klanīšanās ārzemju priekšā?

Pasaucis strādniekus, direktors Kritiķis lika izcirst ballās akācijas, Mandžūrijas riekstu kokus, Persijas ceriņus, sudrabegles, tūjas un rododendrus.

Dārza stūrī auga trīs skaistas priedes.

— Ko, trīs koki? — Kritiķis iesaucās. — Kāpēc vajadzīgi trīs? Trijos visvieglāk cilvēks apmaldās. Pilnīgi pietiek vienas priedes. Divas nozāgēti — viņš pavēlēja.

Satriektais dendrologs iesniedza atlūgumu no darba.

Rožkopis nosmīnēja par kolēģa neveiksmi un pašpārliecināti veda direktoru uz savām rožu plantācijām. Viņam likās, ka tāda krāšņuma priekšā Kritiķis varēs tikai saņemt rokas un iesaukties: «Kas būtu dzīve bez skaistuma!» Un tiešām — hibrīdu rozēs dzirkstīja kā pats dzīves prieks — rožainzeltēnas, karmīnsarkanās, baltās un korāļsārtās; remontantrozes bija atvērušas savus liclos sniegbaltos, rožainos un ugunssarkanos ziedus; mazo poliantrožu ķekariņos zaigoja rīta rasa, bet gar rožu dobju malām ziedēja zilās neaizmirstulītes un tumšvioletās ragainās vijolītes.

Kritiķis pārļaida vēriņu skatienu rožkopja lolojumam un nevaldāmās dusmās iekliedzās:

— Dakšas! Dodiet man dakšas! Ko jūs te esat saviesis — rozēs un neaizmirstulēs, un vēl vijolītes turklāt? Sensenos romantikas atribūtus! Es neciešu literatūras dārzā nekādu romantiku!

— Bet te taču ir botāniskais dārzs, — rožkopis bikli iebilda.

— Dzīve nav atraujama no literatūras, — Kritiķis pamācīja (viņš allaž mīlēja citus pamācīt) un pavēlēja visas rozēs, neaizmirstulēs un vijolītes izdurt ar saknēm un aizsviest.

Jo ilgāk Kritiķis staigāja pa dārzu, jo vairāk tajā atrada peļamu parādību.

— Rezēdas? Tā ir pelēcība. Durt ārā! Rožu sārtās peonijas? Rožains? Ko nozīmē rožainā krāsa? — Kritiķis pūlējās atcerēties. — Ak tā, — viņš iesita sev pa pieri, — rožainā krāsa taču ir dzīves laķēšana. Iznīdēt ar saknēm!

Zīlmelnās atraitnītes Kritiķim atgādināja dzīves nomelnošanu un tika bez žēlastības izravētas, bet baitās lilijas kā bezkonfliktu teorijas atgādinājums — izdurtas.

Siltumnīcu pārzinis domāja, ka viņa kultūrām Kritiķis pieies ar lielāku saudzību. Bet, tiklīdz atvērta siltumnīcas durvis, Kritiķis iesaucās:

— Kāpēc šeit tik silts gaiss?

— Redziet, te mēs audzējam gleznākos dienvīdu augus. Piemēram, palmas, orhidejas, kaktusus, — darbinieks iesāka, bet Kritiķis viņu pārtrauca:

— Ak jūs te kultivējat eksotiku! Jūs nezināt, ka tas ir naidīgs

lebrukums literatūras... tas ir, botāniskajā dārzā? Un vispār — kāpēc te nav nekādas vēja pūsmas?

— Vēja pūsmas šiem augiem kaitīgas, — siltumnīcas pārzinis paskaidroja, bet ar to vēl vairāk sakaitināja Kriļķi.

— Tātad jūs skarbākas kritikas vējus uzskatāt par kaitīgiem? Jūs te gribat ierīkot omulīgu varžu diķi? — viņš iesaucās, ieraudzīdams baseinu, kurā auga Indijas lotosi, karaliskās viktorijas un Kapzemes ūdensrozes.

— Tūlīt mēs izvēdināsim šo siltumnīcas atmosfēru. Puiši, atveriet logus un durvis, lai svaigi, skarbi vēji izpūš mikro gaisu. Kas nevar to paciest, lai iet bojā. Tad mēs redzēsīm, kas ir paliekošs un kam nav vērtības.

Lotosi, orhidejas un palmas, protams, aizgāja bojā.

— Vai tiešām visā dārzā nav nekā vērtīga, kas būtu derīgs laulībai? — Kriļķis izbrīnījies jautāja. Viņš nonāca dārza stūrī, kur sargs bija sev izaudzējis dažas kāpostgalvas.

— Lūk, tas ir kaut kas vērtīgs! To es saprotu! — Kriļķis nopriecājās.

Tā kā dārzā visi koki, krūmi un puķes bija iznīcināti un visi darbinieki aizbēguši, tad tajā palika viena priede, Kriļķis un dažas kāpostgalvas.

— Tas ir vienkārši zemē nosviests laiks...

J. Meigallts

15.

MARTS

Paiet 60 gadi, kopš dzimts (1920) Jezups Laganovskis, latviešu padomju rakstnieks.

JEZUPAM LAGANOVSKIM — 60

*Ne tas ir gudrākais, kas kokus gāzis,
Bet tas, kas degunu ik birzī bāzis,
Jo tādām līdzī kļūstam arī mēs
Par tādiem, kuri vairāk saredzēs.
Nekas, ja deguns nobrāzts dažubridī
Jau acis jauna zobgalība spid.*

INTERESANTA IDEJA

Runājām par dažādiem pateicības veidiem: ziedu, dāvanu, naudas pasniegšanu cilvēkiem, kuri mums izdarījuši kaut ko labu, — ierēdņiem, kas bez birokrātiskas vilcināšanās nokārto mūsu darīšanas; dažādiem amatniekiem, kas savlaicīgi un kvalitatīvi izpilda pasūtījumu; arstiem, kas ļoti iejūtīgi izturas pret mums vai mūsu tuviniekiem slimnīcā, un tamlīdzīgi. Par to, cik pieļaujama šāda pateicība no morāles viedokļa, sevišķi dāvanu vai naudas veidā. Jo galu galā katram darbiniekam savs pienākums tāpat jāpilda pēc labākās sirdsapziņas... Jā, bet ne visi pilda. Un kāpēc tiem, kuri pilda, par to nepateikties īpaši? Un kāpēc viņiem no šīs neviltotās, no tīras sirds nākošās pateicības būtu jāatsakās? Cita lieta, ja ar kādu no šādas pateicības veidiem mēģina iepriekš nopirkt atsaucību, uzmanību, iejūtību vai iegūt sev kādas priekšrocības. Tad, protams, tā ir abpusēji nosodāma rīcība...

Te tad arī Ks Vonagals izteica izbrīnu par to, ka lasītāji — viņu pašu ieskaitot — šādā veidā nepateicas rakstniekiem par sacerējumiem, kas viņiem sagādājuši īpašu gandarījumu. Nu, ziedus vai kādu sīku dāvanu pasniedzot tikšanās reizēs. Bet, pirmkārt, tās neesot lasītāju, bet tikšanās rīkotāju oficiālās pateicības. Otrkārt, visi rakstnieki, kuri tās būtu pelnījuši, dažādu iemeslu dēļ nepiedaloties vai netiekot aicināti piedalīties šais tikšanās. Kāpēc nevarētu ieviest tādu tradīciju, ka, izlasījis, teiksim, dzejoli, stāstu, romānu, apceri vai kritisku rakstu, kas viņam sagādāja īpašu gandarījumu, lasītājs pirmajā izdevīgajā reizē iegriežas tuvākajā pasta nodaļā un attiecīgā sacerējuma autoram nosūta zināmu summu — cik nu kuru reizi var atļauties — kā pateicību par šo gandarījumu? Viņš pats turpmāk tā darīšot.

Es liekuļotu, ja teiktu, ka ar sašutumu noraidīju šo ideju. Gluži otrādi, tā man likās tīri interesanta. Patiešām — kāpēc tā nevarētu darīt? Vai rakstnieki ir sliktāki par citu nozaru darbiniekiem?

16.
MARTS

Paiet 60 gadi, kopš dzimis (1920) Romāns Tilbergs, latviešu padomju mākslinieks.

ROMĀNAM TILBERGAM — 60

*Mēs visi stipru vēlam vadīt otu —
Varbūt kā pūciņu, varbūt kā slotu,
Bet īsta mākslas vīra rokā dotul
Lai labo celtu, jauno nosvītroju,
Būs pamatā, mēs ticam, īsta grūnīst
Bet pārējais ir tikai — sirdsugunīst*

— Hā! Tavs rokas
pulksteņa atkal nodots
remontā!

R. Tilbergs

— Piedod, aizkavējos!

R. Tilbergs

16.
MARTS

Palet 70 gadi, kopš dzimis (1910) Cals Melameds, krievu padomju rakstnieks humorists.

CALAM MELAMEDAM — 70

*Kas pazist mūsu Melamedu,
Tas zin — viņš smaida īstu medu,
Bet nelietim gāž tādu ledu,
Ka tas vēl ilgi mierīgs nedus...
Par prieku mums — lai ilgi spēkus manat
Lai veiksmīga ir melamedišana!*

ATSEVIŠĶAIS KABINETS

Apalās zilās acis, bērnišķīgi apalie vaigi un skaidri redzamā gatavība padevīgi saņemt brāzienu, lai cik nelaisns tas būtu, šoreiz neatburoja pārkaitināto Pakrēslī.

— Šodien pat parakstīšu pavēli par jūsu atbrīvošanu no darba. Knuslītis iecietīgi pasmaidīja.

— Jūs acīmredzot slikti zināt darba kodeksu. Vietējā komiteja šādam patvaļīgam lēmumam nepiekrītis — es esmu jaunais speciālists, tāpēc man, gribat vai negribat, pie jums jānostrādā trīs gadi.

— Jānostrādā, nevis jānoslaistās.

— Taisnība. Bet es ceru, jums nav pamata apgalvot, ka ierodot darbā par vēlu vai aizeju par agru.

— Būtu bijis daudz labāk, ja jūs slāistītos kaut kur citur. Tad jūs neatrautu kolēģus no darba ar anekdotēm un pļāpāšanu par savam dēkam.

— Esmu komunikabls cilvēks. Atrazdamies ciešā darbabiedru lokā, nevaru atteikties no apmaiņšanās ar svaigu informāciju.

— Uzdrošinos apgalvot, ka es arī, lietojot jūsu formulējumu, esmu komunikabls, tomēr darba laikā...

— Nesalīdziniet savus darba apstākļus ar manējiem. Ja man būtu atsevišķs kabinets, es arī noteikti...

— Ak, tad lūk, kas! Kā man pašam tas neienāca prātā! Nu, to var vāgļi labot. Rīt pat apmainīsīties galdiem. Jūs sēdēsiet pie manējā atsevišķā kabinetā, bet es pie jūsējā. Šeit, kā redzat, ir klusums un miers, tāpēc nekas neatraus jūs no dienesta pienākumiem. Lai jūs neatraucētu telefona zvani, došu rīkojumu pārceļt aparātu uz galdu, pie kura jūs sēdējat iepriekš.

— Es... ē...

— Nekādu iebildumu! Labu darba apstākļu radīšana darbiniekiem ir katra priekšnieka pienākums.

Visu nākamo dienu Knuslītis, kas vai daga aiz vēlēšanās pārmit kādu vārdu ar kolēģiem, laiku pa laikam kļuva vēra sava kabineta durvis, bet, pamanījis šefa bargo skatienu, tūlīt tās rāva ciet.

Uz trešās dienas beigām no atsevišķā kabineta atskanēja klusa klēšana, ko brīžiem pārtrauca šņaukšanās.

Nedēļas nogalē Knuslītis, ne vārda neteikdams, nolika priekšniekam uz galda papīra lapu.

— Tas ir jaunums! — Pakrēslis iesaucās. — Lai gan ir radīti tieši darba apstākļi, jūs vēlaties aiziet no darba? Neuzdrošinos aizturēt! Biedri Silajāni, parūpējieties, lūdzu, lai manu telefonu pārceļ uz mūsu bijušā kolēģa Knuslīša bijušo atsevišķo kabinetu.

2.

MAIJS

Palet 50 gadī, kopš dzimis (1930) Edgars Ozoliņš, latviešu padomju mākslinieks.

EDGARAM OZOLIŅAM — 50

*Ar kādu gan otaš šmaugumu
Viņš izzīmē lūpas un augumu!
Viss dzīvē manītais apašāks kļūst, —
Kaut dzīvē vēl asāk pats manītu Jūs
Tas sapņus, ko roka ilk burvīgus bur!
Un moškus, ko redze tik redzīgi dur!*

Bez vārdiem.

E. Ozolpš

Bez vārdiem.

E. Ozolpš

24.

MAIJS

Palet 70 gadī, kopš dzimis (1910) Margers Zariņš, latviešu padomju komponists un rakstnieks, PSRS Tautas mākslinieks.

MARĢERAM ZARIŅAM — 70

*Starp divām valstībām ir tronis,
Un abām pleder sirds un prāts.
Ir vienā rokā spalvaskāts,
Bet otrā melodiju kronis;
Ja vārds vai akords gribēs stāt,
Tad lai jums stāvo pats Taižels klāt!*

M. ZARIŅŠ

VILTOTAIS FAUSTS

jeb

PĀRLABOTA UN PAPILDINĀTA PAVĀRGRĀMATA

(Fragments)

— Jūs, Mārlova kungs, sēdēsiet pa labi, mana vieta šeit. Edot vaļaga justies brīvi un nepiespiesti, jākoncentrējas maltītei, sēdot pretī logam, traucē gaisma un debesis. Esmu ievērojis, ka saulainās dienās cilvēki ēd mazāk un sagremo sliktāk nekā mākoņainās.

Jums par godu vakariņu sastāvs jeb, kā franči saka, menu būs īpatnējs. Varbūt liksies stiliski raibs, bet spriedumu un novērtējumu lūgšu dot tikai pašās beigās. Ein Moment!

Maģistrs veikli piegāja pie kāda skapja, ko Kristofers bija turējis par stāvpuļksteni, atvēra stikla durvis, sāka rakņāties pa plauktiem, pēc tam, atradis apaļu un zobainu skārda plati, piestiprināja to ulei, aizvēra durvis un sāka cītīgi gricēt atsperes svirni.

— Ein Moment! Es tikai uzgriezīšu atsperi, tūdaļ sāksim...

Kristofers ātri ar acīm nopētīja galdu un visai izbrīnījās. Balto porcelāna šķīvju vietā bija saliktas zaļganas glazēta māla bļodiņas. Vienā malā galdam stāvēja baltī berzts koka stoķis uz trīm kājām, blakus tam pieslieta koka pavārnīca. Apaļā sarkanā skutelē rēgojās bumbuļi, apmēram zirgābolu lielumā; kādā māla traukā sabērtas bruņģanas smilktis, muldīnā kūpēja karsti gruzdumi, atsevišķi tur bija vēl ķocītis ar gaļas šķēlēm, dekorēts sarkanām purva ogām — spengolēm, visbeidzot, nozis ar rupjas maizes rīcieniem un viss... Se tev nu bijal

Mūzikas kaste sadrebēja, iešņācās un rāva vaļā —

Pūt, vējiņi, dzen laiņu,
Aizdzen mani Kurzemē!

— Tāfelmūzikai — sauca vecais, gribēdams pārkliegt dziesmu — Katra stila mallītet attiecīga stila tāfelmūzika, es nekad neēdu bet tāfelmūzikas!

Trampedahs svinīgi satvēra Mārlova bļodiņu, piegāja pie stola, paņēma pavārnicu, pamaisīja, ielēja divus kausus un priecīgs nosvecināja stēju:

— Skāba putra, skāba putra, skāba putra — ohi!

Mārlovs jau snakslījās pēc savas bļodiņas, bet vecais iesaucās:

— Pardon! Tas bija tikai pamats, tagad nāk galvenais!

Viņš iegremdēja savus dzīslainos pirkstus brūnganajās smiltīs, sagrāba tās pilnu sauju un piebēra skābputrai.

— Kamil! Tagad maisiet! Tie ir kami. Grieķu dieviem bija ambrozījs, Pērkonam, Potrīpam un Pikolam — kami, senprūšu un baltu kamil — Satriekts Kristofers Mārlovs paņēma bļodiņu, uz galda blakām salaustīja koka spangali — karoti un — dieva vārdā, cits jau nekas neatlika — ar troksni iestrēba.

Maģistrs, gatavodams savu porciju, smaidīdams vēroja jauneklīgo seju.

Kutzemniece man solīja
Sav meitiņu malējiņu.

— Tas taču... tas taču gardsl! Velns ar ārā, smaržīgs, spirdziņošsl! — Mārlova koka karote sāka kustēties accelerando, pēc tam presto, pēc tam bļodiņa bija tukša, roka pacēla trauku — Driksl vēl?

— He, he, hei — ķiķināja maģistrs. — Kāpēc ne? Nemiet pats: uz divi kausiem skābputras sauja kamu, vairāk ne, citādi kļūs biezs. Nu, tā... Uz veselībām, Mārlova kungsl!

— Bet kādēļ gan pavārgrāmatā nav šīs receptes? Jūsu P. P. P. tomēr stipri novecojusi.

Trampedaha seja saviebās, it kā viņam kāds uz kājas būtu uzminis.

— Tā nevar spriest, jaunais cilvēk. Kami ir pārāk lokāls jēdziens, lai to iekļautu internacionālo ēdienu sarakstā. Mani varētu apvainot pat diezgan šovinistiskās tendencēs (šo ēdienu savās sanāksmēs ēd

devturi). «Kas labs Piltenci, neder Smiltenei» — redzat, es protu iz-
 gudrot arī latviešu sakāmvārdus. Kamu pamatsastāvu elementiem vien
 tālu jāveltī lappusēm gari komentāri. Kā, piemēram, francūzim lai
 izkaidro, kas ir skābputra? Le gruau aigre? Kāpēc le gruau? Kāpēc
 m gachis? Varbūt — le gruau fumier? Paklausieties vien, kā kamū
 recepte skanētu svešā tulkojumā, piemēram, angļiski:

«Nemi un samet auzas, miežus, drusku zirņu un pupu verdošā
 ūdenī, mazu brīdī pagozē, tad izber uz izklaidus paļagiem (!), lai
 maule izkalst un apsmird (!), šauj karsti izkurinātā maizes krāsnī (?)
 un ņemies tos maisīt, kamēr tie vairs neapdeg, tad aizvāz krāsnī ciet
 un ļauj žūt, līdz krāsns atdziest. Pēc tam izgrāb, liec akmens dzir-
 nās (?), samal millos, izsijā, iekaisi skābā putrā (?) jebšu pienā un
 ēd, kamēr jāskrien uz kluci (?)...»

Neiespējami! Izklausās kā zirgu barība — elpe vai odre... Ko
 gan angļi sāktu domāt par kurzemniekiem?

Kaimiņi.

D. Breikšs

21.

JŪNIJS

Paiet 75 gadi, kopš dzimis (1905) Valdis Lukss, latviešu padomju dzejnieks.

VALDIM LUKSAM — 75

*Savai lielajai jubilejai Lukss
Tik un tā jau garām nepaspruksi
Lai ar kādi skujplēši plēš Valdi —
Zinām, atkal klāsies pilni galdi
Un pie tiem mēs vīra tostus celsim,
Viņa smaidā — asumu sev smelsim!*

VECA, NEKĀDI NEIZDZIEDAMA DZIESMA

Astes, ai, astes!
Ir dažāda kalibra astes —
kā smildziņa fievas
un kuptas kā zaļokšņas ievas,
kā stilbeņu staras
gan īsas, gan garas...

Astes, ai, asfes!

Guntis ir celtnieks,
un Muntis ir celtnieks,
bet astes —
oho!
kādas viņiem ir astes!
Lai lapsas un vāveres
nenāk par tuvul
Lai nenāk par tuvul!

Puspabeigtas celtnes tie nodot
prof,

Kā pestefnieki
māk iegalvot...
(Ja laikiem kāds pieņemējs spuroties
sāk...)

viņa vietā nāk cits,
kas Guntim un Muntim uz vārdu
tic
un paraksta aktu jo svinīgāk.)

Ir fiesa,
kad pieņemts top nams,
pie akta garš saraksts, kas labojams,
krāsojams, montējams,
pārbūvējams...
un brāķdarība...
un citāda ķīpa...

Bet Guntis un Muntis pie krūtežas sīt:
— Vēl atļaujiet dieniņas
četrpadsmit...

Un tā, kā te stāvam —
viss smalkākā kārtībā būst
Nu tad — lai rokturi nesarūst!

Bet fik tikko akts
maigi iečaukstas celtnieku sauja,
Guntis top straujāks
un iebrēcas:
— Mūc!
un abi jau krūmos —
špudūc!

Bet astes paliek...
un, ja kaudzē tās saliek —
oho!
līdz sestajam stāvam!

Raustām plecus un mirkšķinām
plakstus,

Ar vajējam mutēm stāvam.

Un tad sākas.
Cilvēki staigā.
Cilvēki sūdzas un lūdzas...
Muntis un Guntis grib safrāpīt vaigā.
Nekāl

Vecajā vietā tie nestrādā.
Un notiek kā estrādes dziesmiņā:
viņa trakoti mīlē,
bet šis —
kā veiklāki pasprukt — zīlē.

Kas rīkosies prasī?
Kas Guntim un Muntim
sados pa asti?

Man pārmetīs: Kaunsi!
Kas te pasacīts jaunsi!

Bet vai dvēsele nesāks mums putēt,
ja turēsim ūdeni mutē?!

2.

JOLĪJS

Autošaržs

Paiet 100 gadi,
kopš dzimis (1880) Jānis Roberts Tilbergs,
gleznotājs, grafiķis, tēlnieks, karikatūrists
Latvijas PSR Tautas mākslinieks.
Miris 1972. gadā.

Sava valoda

— Vecalst Nepļīto jau tik nāvīgi; boķent šodien nerubis. Atpeldēja viens baigs Džēks uz veļluka un lesmērēja vienam no mūsu čāļiem pa quņqām, un visi mūsējie veči paņerna vāgu.

J. Tilberge

10.
JULIJS

Paiet 50 gadi, kopš dzimis (1930) Juris Robežnieks, latviešu padomju žurnālists un leļetonists.

JURIM ROBEŽNIEKAM — 50

*Tie gadi iet. Nu ko, tr jāiet līdzī.
Bet mazumā tiem rauklies nepalīdzī!
Gar sirdī nebrāž aizsmakusi gripa,
Bet svelpņot šaujas atjautības ripa;
Nu, lai tad vārds nav skops, —
Kur šauj — tur ROBS!*

HOKEJĀ

Dzīves lappusīte

— Sveiks, vecīti! Vai tu nevari mani levest Sporta plīti uz hokeju? Visi iet, bet es viens pats kā tāds muļķis skatos reportāžu pa televīziju. Hokejs, vai zini, man baigi patīk. Nevari? Bet kad tev vajadzēja somu ledus urbi, tad es varēju, ko? Ak, iesi pie pils direktora randāt? Pareizi! Ej. Tev jau tāds anjats — visur iet un visur kaut ko dabūt.

Izkauci biļeti? Malacis. Ists draugs. Kad tev vajadzēs kaut ko no plaša patēriņa, piekāp. Neaizmirsišu. Pa kurām durvim jāiet? Eū, bet te ir diezgan mīlīgi! Kā modernā krogā. Un kur ir bufete? Nē, nē, ja tur dod tikai kafiju, tad ejam zālē skatīties hokeju. O—of! Re, kur sēž Filišu Pēķis. Baigaisti! Hokejam nauda ir, bet man parādu neatdod! Divdesmit septiņus rubļus! Un kas viņam par dāmu blakus? Āre, tā, ar to veclašu krāsas pūkaino jaku... Nu, bračīņ, viņa steva tā nav, varu dot galvu nociršanai... He, he, tad tādas tās lielīgas! Nu, nu... Labi, ka atnācu, tagad viņš man ir kabalā, tas labuks.

Un kas tie tādi, kas izšļūca uz ledus? Kuri ir mūsējie? Ahā! Un tie otri? Tu saki? Neesmu dzirdējis... Tad jau droši vien grableri Balderis tagad spēlē pie viņiem? Nē? Nu tad man ir galīgi skaidrs, ka mūsējie smagi vinnēs! Gribi, es tavam rītdienas rakstam pateikšu virsrakstu — «Daugavas» lielā diena». Ko, mums ir «Dinamo»? Tad vēl labāk: liec avīzē «Dinamo» lielie apgriezieni». Dāvinu tev uz pavisam. Par vienu konjaku.

Kas ir tie stripainie? Parelzi, pareizi, tiesnesi. Kā nu bez šlem, citādi nebūtu, ko lamāt.

— Sa—rrauji! Re, re, kā joņo un nemaz nekriti! Nu — met to rīmbuli pa gaisul! Tūlīt būs, es jūtul! He, pazaudēja ripu... Nu jā, kad tā līn viens pret trim, tad skaidrs, ka jānoraujas. Vai tad nevarēja pakombinēt, pablēdīties, pašmaukties? Tā spēlīte ir jāprot, večukiņi!

Ko tas tiesnesis svilpj! Mūsējais bija viens pats vārtu priekšā, bet šis, ko domājies, svilpj! Tiesnesi zie—pēs!!! Ko tu teici — aizmugure? Kāda te uz ledus var būt aizmugure? Man noliktavā ir aiz-

mugure, vot tā ir aizmugurel Bet par to neviens nedomā pat pikslēt, kur nu vēl svilpt.

Iemeta? Kas iemeta? Kur? Tu tak teici, ka te vienīgi kafiju... Vārtos? Urrāi Ma—la—či! Kāpēc tu neb[auj]? Mūsu vārtos iemeta? Nu, vai zini, kas tad tā par kārtību! Kāpēc lāvās? Man viss ir skaidrs — slikts treneris. Ja es būtu viņa vietā, tad te letu kā pa die-dziņu, kā pa laukiem, kā pa glumu ledul Sar—rauj!

Ko, jau ir viens pret seši? Kam par labu? Tiem otrajiem? Jāāā... Nu, re, vai tad es jau sākumā tev neteicu, ka mūsējie pagrūdīsies? Neteicu? Nu, tad tu esi aizmirsis.

Un vispār — kas tas štrunts par hokeju. Nevienas kārtīgas izkau-šonās... Vo, kad spēlē kanādieši, tad tik ir ko redzēt! Paklau, vecīt, kad kanādieši taisīsies vicoties Rīgā, tu man izkārto pāris biļetes. Jā? Paņemšu līdzī savu priekšnieku. Tad tu redzēsi, ko nozīmē īsta aizmugure. Starpbrīžos laisīsim soda metienus. Neitrālā zonā. Norunāts?

J. ROBS

DONŽUĀNS

Uz veikaliem eju reti. Mājinieki uzskata, ka es nopērkot ne to, ko vajag, ne tajā vietā un ne par īsto cenu. Tāpēc ikdienai nepieciešamo iegādājas citi. Tomēr kurpes, kādas vēlējos jaunajai sezonai, gāju pirkt pats.

Viriešu apavu veikalā kurpju bija, ka bail: melnas, brūnas, pelēkas, dzeltenas, ar ādas, gumijas un sintētisko zoli, Rīgas, Liepājas un Daugavpils ražojumi, ar Kvalitātes zīmi un bez tās. Apskatu visas pēc kārtas. Hm... Varētu jau ņemt. Bet varbūt kaut kur ir vēl kaut kas interesantāks. Šai pašā veikalā, protams.

Tāpēc pievērsu uzmanību pārdevējai — ļoti simpātiskai meičai ar mākslīgām skropstām. Viņa rāmi sēž maliņā un ar dziļu interesi rau-gās uz mani. Izriežu krūtis.

— Labdien, cienītā, — pieklājīgi saku.

— Labdien, — viņa atbild un, goda vārds, pat mazliet pasmalda. Jauka būtne. Acīmredzot labi audzināta. Ja man nebūtu pāri četrdesmit, plīks pauris, liela ģimene un parādī par žiguli, varētu pat lūkot iepazīties tuvāk. Kamēr es tā lēšu, viņa ierunājas:

— Gribat pirkt kurpes?
— Kā jūs uzminējāt? — es sasītu plaukstas. — Man vajag kaut ko
sīku un modernu.

— Kāds ir jūsu numurs?

— Cetrdesmit trīs ar pusī.

— Viens pāris ir aizķēries. Es to taupīju savam...

— Viņš jūs mīl un tāpēc pagaidīs, — es pārtraucu, — bet es jums
būšu ļoti, ļoti pateicīgs...

— Pagaidiet! — meiča saka un ienīst kādās durvīs. Viņa atgrie-
žas ar baltu kartona kārbu, paver vāku, un es ieraugu to, ko kāroju.

— O! — iesaucos. — Cik?

— Oficiālā cena ir trīsdesmit pieci.

Kāpēc viņa uzsver vārdīpu «oficiālā»? Laikam grib uzsvērt, ka te
nav nekāds komisijas veikals.

— Brīnišķīgi! — saku. — Ja jums nav iebildumu, tad izrakstiet
čekiņu.

— Ak, ko nu jūs staigāsiet līdz kasei. Varat samaksāt man.

Vai nav aprīnojama laipnība? Serviss! Gandrīz vai derētu uzrak-
stīt pateicību.

— Kolosāli! — es izdvešu.

Pārdevēja veiklām, es pat teiktu, graciozām kustībām aptin kārbai
auku. Vairākās kārtās. Sasien superglītu mezglu un pastumj kārbu
man. Es sniedzu vienu divdesmitpiecnieku un vienu desmitnieku.

— Sīrsnīgs, dziļi izjūsts paldies, — saku un paklanos. Viņa mani
raugās tāda kā apjukusi un izbrīnījusies, it kā gribētu vēl ko teikt
Es minu, kas tas varētu būt. Tad viņa pēkšņi pagriež man muguru.

— Ir nu gan... vīrietis, — es pārsteigts viņas balsī dzīrdū indīgas
notis. Kāpēc tāda pārvērtība? Vai tiešām viņa gaidīja, ka es palūgšu,
lai pasaka telefona numuru, vārdu, un sāksu vulgāru flirtu? Nekā ne-
saprotu. Sieviešu psihofizioloģija man tomēr ir un paliek grāmata aiz
septiņiem zieģeļiem. Drošības dēļ vēlreiz pasaku paldies, paceļu plat-
mali un eju prom.

Gudroju, vai blakus veikalā nevajadzētu šim jaukumiņam nopirkt
tāfelīti šokolādes. Nē, lai paliek. Viņa var vēl tiešām iedomāties, ka
esmu donžuāns.

26.
JULIJS

Palet 50 gadi, kopš dzimis (1930) Egils Kocers, latviešu padomju žurnālists un fejetonists.

EGILAM KOCERAM — 50

*Visas nebūšanas Kocers
Alfautības vinā nodzērs!
Lai vēl citus smiekliem dzirdit
Spēj, ko raksta viņš, it viss,
Lai vēl nesāk gaudot sirdi
ZIEMELIS ...*

EKSPEDĪCIJA

Kad man ir veicams kāds nopietnāks pasākums, es tam gatavojos jau laikus.

Vairākas nedēļas rūpīgi trenējos. Ceļos sešos un vismaz minūtes trīsdesmit vingroju, cilvēku hanteles, lai nostiprinātu roku un kāju muskuļus. Sieva saka, tas vajadzīgs katram gadījumam, jo nekad neko nevarot zināt. Varbūt pasākumam vajadzēsot tikai kādas pāris stundas, bet varbūt daudz vairāk. Tāpēc arī skrienu — gan pa trepēm lejā un augšā, gan apkārt savai un vēl divām kaimiņu mājām.

Gatavošanās laikā kārtīgi ievēroju ēdienreizes un raugos, lai uzturs nebūtu pārāk trekns.

Vakarā pēc darba mājās man ir īpaši psiholoģiski treniņi. Tikko pagūstu novilkēt mēteli, kad sieva jau prasa:

— Cik ir divpadsmit reiz četrpadsmit? Cik ir piecpadsmit reiz divdesmit pieci? Cik ir...

Centšos nekļūdīties. Jo citādi sieva man tūlīt liek piecreiz noskaļtīt turp un atpakaļ visu vienreizvienu.

— Tev ir divi rubļi un 76 kapeikas, bet tehnisku apstākļu dēļ šī summa samazinājusies par 84 kapeikām. Nu, cik iznāk? Ātrāk, ātrāk! Tur neviens tev neļaus tūļāties.

Es noslauku sviedrūs.

— Cik būs septiņpadsmit reiz deviņi? Tā, tagad atņem piecdesmit vienul. Arī šīlāds variants iespējams. Tempul Tempul...

Nodarbibas ar neatslābsiošu enerģiju turpinās arī sestdienās un svētdienās.

Un tad kādu rītu sieva paziņo:

— Pēc stundas tev jābūt turl... Esmu pārliecināta, ka šoreiz, gaididams savu kārtu, būsi stiprs un izturīgs. Tāpat ceru, ka šodien neizgāzīsies, kā tas bija iepriekšējā reizē... Nu tad — ne asakas!

Pēc tam es ceļu plecos mugursomu, ņemu rokās divus koferus un eju. Sieva stāv pie loga un māj ar lakatiņu. Varbūt mēs tik drīz neredzēsīmes, jo stikla taras pieņemšanas punktā nodot pudeles ir ilgstoša un ļoti sarežģīta padarīšana.

7.
DECEMBRIS

Paiet 70 gadi, kopš dzimis (1910) Žanis Grīva, latviešu padomju rakstnieks un dramaturgs.

ŽANIM GRĪVAM — 70

*Sen zinām, ka Žani Grīvu
Stāvēt var ar mēli spīvu,
Zinām sen, ka Grīvu Žani
Katrā Zemes punktā mani,
Prāts un sirds kur jāpieliek
Lai tad spēki neiemieg!*

FIGARO

Lielās slimnīcas man allaž atgādinājušas armijas kazarmas. Kazarmās ir darišana ar daudziem dažādu rangu priekšniekiem — rotu un vadu komandieriem, nodaļu seržantiem, rakstvežiem, mantziņiem, sanitāriem un visbeidzot ar frizieri. Pēdējais arvien ir ļoti izveicīgs zellis, kas prot iekārtoties vissarežģītākajos apstākļos. Viņu mītnes parasti atrodas kādā nomaļā nostūrī vai citām vajadzībām nederīgās pagrābtelpās pēc iespējas tālāk no lielās priekšniecības uzmanības un ziņkārīgo acīm.

Gluzī to pašu varu teikt par slimnīcas frizieri Figaro — izdarībās veiklu, bet mīlestībā pagalam nelaimīgu vespulsi. Un šis fakts viņa ar smalku humoru apveltītajā raksturā bija atstājis traģiskas nogulsnes. Vientulības brīžos, un tādu viņam bija daudz, Figaro varēja stundām ilgi sēdēt pie liela spoguļa, uzkopt savu pliko pakausi un neskaitāmas reizes dienā sukāt plānās, iesirmās ūsiņas. Viņš nepieļāva domu, ka mīlestības laimes putns atstājis viņu uz visiem laikiem, bet vēl arvien sapņoja un cerēja to reiz satvert pie astes un vairs nelaist vajā...

Tā kā šajā nolādētajā pagrābā no friziera darba ienākumiem uz īpaši spožu dzīvi nevarēja cerēt, kādā dienā Figaro smadzenēs dzina lieliska ideja: blakus telpā, kur atradās slota un karājās netīrie halāti, ierīkot nelielu brūzīti. Cukurs ir lēts un raugs arīdzan. Mājās no jaunības dienām vēl saglabājies viņa balons ar visām ierīcēm. Slimnīceki skumst pēc stiprāka malka, bet uz krogiem viņus nelaiž. Un vai tad dakteri saprot, kāda milzīga nozīme ārstēšanās procesā ir labam garīgajam noskaņojumam? Protams, nesaprot. Bet viņš, Figaro, to saprot un gādās par labu noskaņojumu grūtsirdīgajiem, tādejādi veicinot viņu drīzāku izveseļošanos. Frizētavas telpā plašuma ziņā varēja ierīkot vai veselu bāru. Uz laikrakstu un žurnālu galdiņa vietas vai veselam ducim glāžu. Tumšajā pagrāba gaitenī neviens velns nepamanīs, ka pacienti pēc frizēšanās uz savām palātām atgriežas jautri un pacīlāti. Kandžas smaka? Nu, tā ir pārvarama ļoti vienkārši — apmeklētāji pamatīgi jāsalaista ar odekolonu. Un par to taču vēl varēs saņemt papildu maksu!

Un tā drīz vien friziermeistara Figaro darbatelpā cukurkandža uzsita pirmo burbuli. Tās smarža likās diezgan vilinoša. Figaro ar nepacietību gaidīja dienu, kad brūvējumu varēs degustēt un pēc tam piedāvāt arī citiem, protams, kā jau deficitprecī, par kārtīgu samaksu.

Nevaru žēloties, man dzīvē bieži uzsmaidījusi laime. Tieši tani dienā, kad Figaro savā bārā bija pabeidzis visus iekārtošanas darbus un gatavojās degustācijai, es ieradās slimnīcā, kur dakteri bija nodomājuši salāpīt manu frontē saplosīto stilbu. Iespiedis padusē krukli, es slimnīcā tūlīt sāku meklēt frizieri, jo mati, pa mājām dzīvojot, man jau bija atauguši līdz pleciem. Ar vienu roku izgrābstījis slimnīcas korpusa garo tumšo pagraba gaiteni, pie kādām durvīm apstājos, jo pa šķirbām plūda divaina, nenoteicama smarža. Sērkokļa gaissma palīdzēja izburtot uz kartona uzvilktu uzrakstu: «Friziera ateljē». Piekļauvēju. No iekšpuses atskanēja vīrieša balss:

— Kas tur dauzās?

— Vai frizētava strādā? — es nedroši pajautāju.

— Ar pilnu jaudu! — atskanēja atbilde, noklikšķēja atslēga un durvis atvērās. Tā es pirmo reizi pārkāpu pār frizieru ateljē un kandžas bāra sliksni. Figaro, kas bija manāmi labā omā, tūlīt dzīvespriecīgi pavēstīja, ka neprotot ne lāgā matus griezt, nedz bārdu skūt. Toties viņš esot meistars citās lietās. No slimnieku kapeikām kārtīgs meistars jau nevarot dzīvot. Ne pateicības, ne dzeramnaudas...

— Bet es jums labi samaksāšu, — teicu.

Figaro savilka savu ūsaino augšlūpu smaida.

— Jums ir nauda?

— Kas par ruņul — es pašapzinīgi iesaucos.

— Nu, tādā gadījumā es jums ieteikšu kaut ko prātīgāku, — Figaro sacīja. — Kāpēc par nevajadzīgiem niekiem tērēt naudu? Mati pēc divām nedēļām būs atauguši atkal. Griez vai hegriez.

— Un tas būtu?

— Firmas brūvējums, — viņš lepni sacīja. — No cukura un ar aromatizētāju piešprici. Vēl nav degustēts. Ja jums ir nauda, labāk nogaršosim to. Pieci rubļi pudelē. Būs savi piedesmit grādi. Tikai vēl nav nokrustīts.

Mani galīgi samulsināja negaidītais notikuma pagrieziens.

— Kas nav nokrustīts? — es jautāju.

— Mans dievu dzēriens, — Figaro paskaidroja. — Jūs kaut ko saprotat no dzērieniem?

— So to saprotu gan, — atbildēju.

Figaro izslējās un priecīgi pasmaidīja.

— Nu tad — aiziet jūrīnā! — viņš iesaucās, atvēra sienas skapja durvis un izņēma blakus balonam stāvošo kandžas pudeli. Atrāvis spogulgaldiņa atvilktni un tur pagrābis divas glāzītes, viņš tās veikli piepildīja. Salons pieplūda ar divainu smaržu — kaut kas vidējs starp špagi un matūdeni.

— Kas tā par interesantu smaku? — es brīnījos.

— «Rīdzīnieks!» Vislabākā markai Pašam bija jāpērk. Frizētava! dod tikai kaut kādu pliekanu «Sipru».

— Vai nav par stipru?

— Degustēsim un tad vērtēsim, — Figaro lietišķi teica un pieskan-dināja. — Nu tad iekampsim pirmo lāsīti! Tikai tā lēnām, ar izjūtul Džeriens šķebināja, riebās odekolona piegārša, bet es, negribēdams friziermeistaru apbēdināt, jau pēc pirmās glāzītes sāku slavēt:

— Labs gan! Zelta lāsīte, neko citu sacīt!

Figaro izmeta, izpūta elpu un priecīgi iesaucās:

— Istais vārds: «Zelta lāsīte!» Tā arī nokrustīsim. Aperitīvs «Zelta lāsīte». Man patīk cilvēki, kas pazīst drēbi. Šodien tu manā bārā vari dzert par brīvu. Tas tev honorāra vietā. Bet tagad ierausim uz otru kāju!

— Man otras nemaz nav, — es atbildēju.

— Ko? Nav otras kājas? — Figaro brīnījās. — Kur tad tā palīka?

— Laikam jau frontē. Pēc ievainojuma dakteri nogrieza.

— Ir gan cilvēki — pazaudē kāju! — viņš sāka bārties. — Es, kandžu brūvēdams, visu karu izdzīvoju kā ercens, bet tu pazaudē savu miesīgo kāju un īsti pat nezini, kur! Tā iet, ja cilvēks neprot dzīvot! Bet es protu. Es līdzīgi kaķim — lai kur met, vienmēr uz kājām. Vienmēr uz pekām. Vienīgi mīlestībā... — Figaro iesāka un nepabeidza. Piepildījis glāzes, viņš smagi nopūtās. — Nevaru tās sievietes sa-prast. Man te no blakus korpUSA tāda dakteriša noskatīta. Es kā dēle jau mēnešiem ilgi šai apkārt vien lokos, bet šī — ne redz, ne dzird. Bet, kad uz ballīti jāiet, tad gan zina, pie kā griezties. Es šo ielokoju,

ar odekolonu ielalstu, lai pēc zālēm nesmirdētu. Un to visu par velti Bet šī: «Paldies, Figarol!» — un aiziet. Būtu vismaz vienreiz līdz uz aicinājusi, bet nē! Nesaprot lietaskoku. Nezina, kur istā mīlestība. Bet man sapņos viņas fumšie mati tek starp pirkstiem kā medus... Tagad vienreiz esmu cieši nolēmis tam visam darīt galu.

— Galu?

— Jā, galu! — viņš iesaucās, lemēta un noskurinājās. — Drīz viņai vārdadiena. Izplaucēšu kastaņzaru un pasniegšu kopā ar «Zelta lāsītes» pudeli. Tad redzēs, ko šī sacīs. Ja nesapratis, visam beigasi! Pateikšu viņai skaidri un gaiši. Kas tā par dakteri, ja nesaprot otra cilvēka ciešanas. Lai iet zirgiem viņējus durt, bet neārstē cilvēkus.

Figaro jau bija manāmi iereibis un kļuvis pavisam bāls kā drīgenes sadzēries.

— Vai tik traki vajadzētu? — es mierinoši iejautājos, bet viņš palika pie sava.

— Jā, cita ceļa nav. Vēl tikai neesmu izdomājis, kā viņai atdarīt.

— Lai dzīvo tālāk un paliek vecmeitās, — es teicu, bet Figaro kļuva nikns.

— Par velti lokas likt, to viņa zina! Bet tas tak ir noteikts avanss mīļestībai! Kā var ļaut dzīvot tādai krāpniecī! — Un, arvien vairāk iekarsdams, turpināja: — Nē, to es nepieļaušu! Un vispār, kas šī tāda ir! It kā man arī nebūtu diploms kabatā! Diplomēts frizieru meistars — vai tas kāds nieks? Un vai šodien brīvs vīrietis, pie tam vēl bez alimantu listes ir zemē metams?...

Kandžas un odekolona smaržu mākonī apdulluši, mēs tomēr vienojāmies pagaidām, kamēr nebūs pienākusi vārdadiena, nekādus atmaksas soļus nespert. Figaro ik dienas skatījās kalendārā, nogaršoja pa malciņam savu brūvējumu un vēroja ūdenī ieliktos kastaņzarus. Kādā svētdienas rītā aprīļa vidū viņš ieaicināja mani savā bārā. Kastaņzari bija varen saplaukuši. Viņš izvēlējās vislielāko, kas atgādināja brieža ragus, un rūpīgi ietina tā slapjo kātu vecā laikrakstā. Tad iebāza svārku iekšskabatā pudelī.

— Klāt pielēju tā pavairāk «Rīdzinieka», lai labāk smaržo. Tagad eju viņu apsveikt, — viņš teica un drebēlīgā tenorā uzrāva: «Aiziet jūrīnā tas kunga plosts, aiziet!...»

Viņš jau bija paspējis varen iešvunkoties un smaržoja kā parfimērijas preču veikals. Izgāju viņam pakal dārzā un apsēdos uz soliņa tepretim korpusam, kur strādāja dakteriša. Bet Figaro ar kastaņzaru pār plecu steidzās pie savas izredzētās.

Pēc brīža otrajā stāvā pa vaļējo logu atskanēja sievietes smiekli, tad vīrieša balss kaut ko teica, sekoja skaļš uzbrēciens, un, lūk, jau pa apakšējā stāva durvīm kā korkis no pudeles izsprāga Figaro. Bet pa otrā stāva logu izlidoja un uz akmens celiņa sašķīda «Zelta lāsītes» pudele. Tai pakal tūlīt lidinājās laukā lielais kastaņzars. Tas uzkrita apstulbušajam friziermeistaram tieši uz galvas. Tanī brīdī viņš man atgādināja iztramdītu briedi ar izplaukušiem ragiem.

V. ARTAVS

GREIZĀS ACIS

(Mednieku dziesmiņa)

Zaķis vilku pārbiedēja,
Vilks palēca spļaudīdams:
— Vei, ku traks, ar kramenīcu
tef pa mežu šaudīdams!

— Ko tu, vecīt, muti plāti,
Vai tad tev kāds ķeras klāt?
Es ar savu sievasmāti
Gribu mīļi parunāt!

Medniekam kad greizas acis,
Izcelties var mīlīgs tracis:
Kādam var pa bīksēm trāpīt
Tā, ka nebūs vairs ko lāpīt.

Seskis jergu izbrūvējis,
Zvēriem dzira laba tā.
Zaķu tēvam korteflītis,
Vilkam pusstops kabatā.

Abi gāja dziedādami,
Kramenīcu bliķšķinot.
Visiem šie pa ausīm došot,
Lai tik drusku pagaidot!

Bez vārdiem,

I. Dzerbo

- Sakiet, vai tā ir taisnība, ko par N. runā?
- Nu, protams, ka taisnība!
- Bet ko tad isti par viņu pašlaik runā?

G. Vindedzīta

SĒTA

Svētdienas rītā, spiezdamijs cauri pārpildītajam Jūrmalas vīcie-
nam, uzgrūdos humoristam Lūškavniekam.

— Sveiks un labdien! — es teicu. — Uz jūriņu? Pareizil Laiks kā
uz pasūtījumu. Re, kas braucēju — knapi tiku vagonā.

— Mm... dien, — Lūškavnieks atburkšķēja un kā bruņurupucis
fevilka galvu mēleļa apkaklē.

Tas tik ļoti neizskatījās pēc vienmēr dzīvespriecīgā joku meistara,
ka es papētīju uzmanīgāk. Nē, šaubu nevarēja būt, tas noteikti bija
Lūškavnieks. Bet kāds — ūsas nošļukušas, zem acīm maisiņi, uz
vaigiem un zoda zilēja vismaz trīs dienas nedzītas bārdas rugāji...
Tā jau vairs nebija cilvēka seja, ko es pazīnu, bet dzīves nīdēja pēc-
nāves maskal

— Kas tad tev? — es apvaicājos. — Dakteris pīpēt aizliedza?
Mājās nelaime?

Lūškavnieks atmeļa ar roku.

— Mājās... Kas var notikt mājās... Sēta pagalam. Vasarnīcā.

Patiesību sakot, biju sagatavojies, ka nelaime būs lielāka. Bet
katram ir savs pārdzīvojumu mērs, un būt atsaucīgam pret savu tu-
vāko grūtā brīdī ir katra cilvēka pienākums.

— Nu, nu, — es līdzjūtīgi uzliku roku Lūškavniekam uz pleca.
— Neņem to tik ļoti pie sirds. Sētai vasarnīcā ir liela nozīme, es sa-
protu...

— Neko tu nesaproti, — Lūškavnieks ērcīgi pārtrauca. — Un ne-
kad nesapratīsi, jo tu nemaz nespēj kaut ko saprast.

— Tas ir kā — nespēju? — es apvainojos. — Labāk nemētāties ar
vārdiem, bet pastāsti.

Lūškavnieks saviebās. Neesot vērts. Bet vispār viņam esot vienalga,
vai braukt tāpat vai mēģināt apgaismot manu tumšo prātu.

Tātad pirms gadiem sešiem ap viņu kantora vasarnīcu no latīņām
sanaglota sēta. Lai tā nebojātos, nolēmuši nokrāsot.

— Koks, redzi, — Lūškavnieks runāja skolmeistara tonī, — nav dzelzsbetons, lietus to mērcē, ķirnji grauž, piepes trupina...

Vietējās komitejas priekšsēdētājs Tupesītis apsolījies dabūt namu pārvaldē krāsu, pārējie nosolījušies sarīkot talku. Pirmo reizi sabraukuši pavasarī. Tupesītis, biedru tiesas priekšsēdētājs Teteris, garais Klimkāns no grāmatvedības, viņš pats. Dakteris Jānītis no kaimiņu vasarnīcas atnācis ar spirta blašķīti... Patikamās atmiņas pārcilājot, Lūškavnieks manāmi atdzīvojās. Sievieši nogrābuši pērnās lapas, rušīnājuši dobes. Vīri devušies pie sētas. Bet, izrādās, Tupesīlim nav bijis laika aizbraukt pēc krāsas. Nu ko, atlikuši krāsošanu uz rudenī. Galu galā kāda starpība? Galvenais, visi bijuši klāt, atbraukuši pilnīgā taltas noskaņojumā. Un tas vien jau ir vērts, ka to atzīmē. Sievieši, protams, cēluši iebildumus. Bet vai tad kāds ir vainīgs, ka Tupesītis bija pārslogots darbā un netika uz namu pārvaldi?

— Ja tu zinātu, cik ļautri gāja! — Lūškavnieks sapņaini noskubināja ūsas. — Garais Klimkāns sadomāja rādīt, kā begemoti plūcēja pa Nilu, un izmīdīja Teterim zemeņu dobi. Kad Teteris teraudzīja savas zemenītes, viņš bija tā satriekts, ka atcerējās visus savus ne-laika radīniekus un sāka stāstīt, kā tie kurš miruši un kuros kapos apglabāti. Bet Tupesītis ar dakteri Jānīti...

— Labi, labi, — es teicu. — Kā tad palika ar sētu?

— Tāpat, kā iesākās, — Lūškavnieks atbildēja. — Te Tupesīlim nebija vaļas, te namu pārvaldnieks bija izbraucis, te noliktavas pārzinim bija piemetusies gripa. Bet, kad Tupesītis bija brīvs, pārvaldnieks sēdēja savā krēslā un noliktavas pārzinis bija vesels, noliktavā nebija krāsas. Mēs sarīkojām vienpadsmit talkas, bet krāsojuši neesam vēl ne reizi.

— Nu, ļoti jauki. Par ko tad sūdzies?

— Par ko? — Lūškavnieks ieplēta acis. — Es taču tev skaidri pateicu — sēta pagalam. Vējš pagājšnedēļ sētu apgāza.

— Un tad?

— Tu vēl prasi... Kādu talku mēs varam sarīkot tagad, kad sēta guļ gar zemi. Bet atzīmēt tāpat bez talkas šēis neļaus. «Tie dzērāji un plīcētāji neiemantos tās ceturkšņa prēmijas!» Nav lielākas sodības pasaulē par cilvēku bez humora izjūtas.

Tikai tagad aptvēru, cik liela nelaime bija piemeklējusi Lūškavnieku un viņa draugus. Mēģināju atmiņā sameklēt pāris līdzjūtību apbecinošus teikumus, bet, izņemot nodeidētos «Dievs devis, dievs ņēmis» un «Nekas zem saules nav mūžīgs», nevarēju atcerēties. Tad man tenāca prātā ideja.

— Paklau, — es možt telcu. — Ja nevar vairs rīkot krāsošanas talkas, rīkojiet citas. Atzīmēt taču var visas!

— Tu tā domā? — Lūškavnieks indīgi sacīja. — Nu tad pamēģini veselu dienu rakt dobes, izgrīzt ērkšķogulājiem sausos zarus un kaplēt nezāles! Es gribētu paskatīties, kā tu atzīmēsi, kad būsi nodzīts kā galeru vergs! Tā, redzīl...

Neteicu vairs nekā. Klusēdams paspiedu Lūškavniekam roku un nākamajā stacijā izkāpu. Ir tādi brīži, kad labākais, ko var darīt, ļaut cilvēkam pabūt vienam.

Bez vārdiem.

G. Vindedzāis

Tā nu tas ir

Rakstīt par slavenībām nav nemaz tik viegli. Vispirms vajag rūpīgi pārdomāt, kādus faktus no slavenās personas dzīves minēt un kādus ne. Ja neminamie fakti ir samērā sīki, sacīsim, kašķēšanās ar sievu vai ires nemaksāšana, tad nekas. Bet ko darīt, ja lasītājos negatīvas emocijas var izraisīt slavenības mūža darbs jeb, citiem vārdiem runājot, viņa pamatprofesija? Daži varbūt aizrādīs, ka šādā situācijā var izliedzēties ar aplinkus mājiņiem. Nevar vis! Ja lasītājam nebūs skaidrs, ko slavenā persona īsti ir darījusi, viņš tūdaļ sāks prātot: «Pag, pag, te kaut kas neklapē. Varbūt tas vecītis bija žuljiks?»

Kā redzams, rodas pavisam nelāga situācija. Tāpēc, lai pasargātu slavenības godu, autors jau pašā sākumā ir spiests pateikt skaidri un gaiši: «Lūdzu, neapvainojieties, bet Kristaps bija asenizators.» Kad šī patiesība beidzot ir deklarēta, tālākā rakstišana nekādas grūtības vairs nesagādā.

Vispirms atzīmēsīm, ka Kristaps minētajā profesijā nostrādāja trīsdesmit gadus un turpināja strādāt arī pēc aiziešanas pensijā. Ne jau katru dienu, nē, tikai reizītēm, ja kāds viņu īpaši pālūdza. Kristaps dzīvoja Tupešos, mazā, klusā pilsētiņā, kur viņa amatu vēl joprojām piekopj visai primitīvā veidā — ar virlopu. Turklāt tas... nu, kā lai to pasaka... tas labums netiek vests nekur projām, bet gudri izlietots dārzu mēslošanai. Vispirms klienta dārza stūri jāizrok bedre, pēc tam blakus bedrei jānober pietiekami liela kūdras guba, un tikai tad var sākties īstais darbs.

Sekodams senām sava amata tradīcijām, Kristaps strādāja galvenokārt naktīs. Ar virlopu pielējis divus spaižus, viņš tos aizstiepa pie

bedres un, žjerkt, iegāza tajā. Tad sekoja nākamie divi spaiņi un vēl divi. Pēc sešiem spaiņiem vajadzēja ņemt lāpstu un iesviest bedrē mērenu kūdras kārtu. Tā tas turpinājās, kamēr darbs bija padarīts. Nobeigumā viņš bedrē aizbēra un uzsprauda mietiņu, lai būtu zināms, kurā vietā pēc trim gadiem varēs grābt ārā mēslojumu, miljoniem labāku par visiem superfosfātiem, kālijmiltiem un citām mākslīgām ākstībām. Tā ja.

Kristapam pašam arī bija sava mājiņa ar dārzu. Dārzā Anna audzēja kartupeļus, burkānus, sīpolus, gurķus un vēl šo to. Viņa arī mazgāja Kristapam kreklus un pievāca Kristapa pensiju, jo tāds nu reiz ir sievu paradums. Toties tā naudiņa, ko viņš nopelnīja ar virlopu, palika pilnīgi Kristapa kabatā. Tātad viņš bija paēdis, apkopts un naudīgs. Sakiet, ko cilvēkam vēl vajag!

Cilvēkam vajag runāt. Viņam vajag runāt par mākslu, par laulības ētiku, par dzīvības izcelšanos, par visu ko viņam vajag runāt.

Diemžēl runāšanas iespējas Kristapam bija stipri ierobežotas. Anna ļābi nedzirdēja, tāpēc sarunas ar viņu bieži vien novirzījās pavisam šķērsām. Kristaps, piemēram, sāka runāt par renesansi, bet Anna atmeta ar roku un teica:

— Nē, vecais, trušus mēs nelurēsim. Tie zvēri pārāk daudz apēd.

Varbūt Kristapam vajadzēja aizkāpt pie pensionāriem, kas siltos novakaros sēdēja uz soliņa Tupešu galvenajā laukumā, sīta odus un šo to prātīgi runāja? Ak vai, to jau viņš bija mēģinājis. Jā, pensionāri patiešām runāja, bet vienīgi par slimībām. Par reimatismu, par sirdsklauvēm, kuņģa kataru, žultsakmeņiem un tā joprojām. Kristaps vairākkārt mēģināja sarunu ievirzīt plašākos ūdeņos un sāka apcerēt mālerijas mūžīgo riņķošanu, bet pensionāri viņu vienmēr pārtrauca ar vārdiem:

— Ja cilvēkam ir išiass, ne velna viņš nevar pariņķot!

Nu ļābi, ja pensionāri nav spējīgi novērtēt Kristapa plašos apvārsņus, viņš aprunāsies ar inteliģentliem cilvēkiem. Sacīsim, ar rajona ievērojamāko arhitektu Pūderi. Pūderis Tupešos bija uzcēlis brīnišķīgu māju, kas atradās aiz brīnišķīga metālkalumiem rotāta žoga un vēl brīnišķīgākiem vārtiem, pa kuriem Pūdera dārzā nevarēja tikt iekšā neviena nepiederoša persona. Izņemot, protams, Kristapu. Kristapa

priekšā brīnīšķīgie vārti vērās divas reizes gadā — pavasarī un rudenī, kad viņš ar savu virlopu ieradās darīt to, kas bija jādara.

Otrā rītā pēc pabeigta darba Pūderis vienmēr pašrocīgi samaksāja desmitnieku. Lūk, šajā brīdī Kristaps tad arī mēģināja aprunāties ar Pūderi par dažiem filozofiskiem jautājumiem.

— Man liekas, ka laulības dzīves aspekti mūsdienās ir zaudējuši savas sākotnējās morālās vērtības, — viņš Pūderim sacīja. — Vai jums tā neliekas?

— Nezinu, nezinu, — Pūderis izvairīgi norūca. — Te būs naudiņa. Paldies, un līdz nākošajai reizei!

Visai īsa atbilde, vai ne? Taču nevajag domāt, ka Pūderis būtu slikti audzināts. Vienreiz viņš Kristapam atbildēja diezgan izsmieļoši, bet vēlāk Pūderiene viņam aizrādīja:

— Atradis, ar ko pļāpāt! Un ja nu kāds ierauga?

Pūderis sievas vārdus pārdomāja. Patiešām, cilvēkam, kas sabiedrībā ieņem zināmu stāvokli, par savu prestižu tomēr jā rūpējas.

Šī paša iemesla dēļ cieta neveiksmi Kristapa mēģinājumi aprunāties ar Tupešu universālveikala direktoru, ar aptiekas pārvaldnieku, ar veterinārārstu, ar... Ko tur visus uzskaitīt — neviens intelīgences pārstāvis negribēja apsēsties Kristapam blakus uz soliņa un parunāt dažus prāliņus vārdus.

Tomēr Kristaps nepadevās un mēģināja tikt pie runāšanas svētnīgos sarīkojumos. Padzirdējis, ka vasaras vidū tiks rīkoti pilngadības svētki, viņš ieradās pie svētku rīkotājiem un izteica vēlēšanos uzrunāt jauniešus, kas nostājas uz patstāvīga dzīves ceļa.

Kristapa priekšlikums rīkotājus stipri pārsteidza.

— Jūs gribat runāt? Un ko jūs runāsiel?

Šādu jautājumu Kristaps jau bija paredzējis un mierīgi izvilka no kabatas vairākas kaligrāfiskā rokrakstā aprakstītas burtņīcas lapas. Lūdzu, mīļie rīkotāji, iepazīstieties ar Kristapa uzstāšanās galvenajām tēzēm!

Tēzes rīkotājiem iepatikās. Pat ļoti iepatikās! Bet... Vai dienā, kā tas izskatīsies, ja pilngadniekus dzīvē ievadis šin... piedodiet, asenizators! Tāpēc mēs ļoti nožēlojam, bet jūsu uzruna, cienījamais pilsoni, nebūtu īsti vietā.

Labi, ja nevar runāt pilngadības svētkos, Kristaps to darīs darba veltēšanu godināšanas reizē. Un te, lūdzu, būs šim gadījumam paredzētās runas konspekts.

Nelicami, bet tā patiešām bija brīnišķīga runa! Soreiz svinību rīkotāji centās atrast kompromisu. Vai cienījamais autors neiebilstu, ja runu nolasītu kāds no kultūras nama daiļlasīšanas pulciņa dalībniekiem?

Cienījamais autors iebilda gan, turklāt visai enerģiski. Viņš pats var runāt daudz emocionālāk par jebkuru daiļlasītāju. Paklausieties, autors tūlīt...

Acumirkli, acumirkli! Mums pašreiz nav laika klausīties, nu galīgi nav laika. Ja jūs neesat ar mieru, ka runā daiļrunātājs, tad diemžēl no runāšanas nekas nesanāks.

Nu, kad nesanāks, nesanāks. Kristaps rūpīgi salocīja runas konspektu, ielika to kabatā un atvadījās. Uz redzēšanos, varbūt kādreiz, labvēlīgākos apstākļos...

Ak vai, pavisam maz bija ticams, ka tādi labvēlīgāki apstākļi kādreiz var rasties. Un tomēr tie radās. Radās, pateicoties gleznotājam Kušetniekam.

Pirms gadiem pieciem Kušetnieks netālu no Tupešiem ļoti skaista vietā nopirka vecas lauku mājas. Tur viņš katru vasaru ieradās un strādāja. Par to nebūtu ko brīnīties, jo mūsdienās neskaitāmi mākslinieki ir nopirkuši vecas lauku mājas, lai vasarās tur ierastos un strādātu. Taču Kušetniekam salīdzinājumā ar citiem māksliniekiem bija kāda visnotaļ neparasta īpatnība — viņš savās lauku mājās katru vasaru ieradās ar citu sievu. Pirmo gadu Kušetnieks atveda sev līdzī blondu un visai korpulentu dāmu, otro gadu — melnīgnsnēju un traki vāju. Tad nāca kārtā mazai, fīfigai brunetei, pēc tam ugunsarkanai grācijai.

Apkārtējās vecenes ap Kušetnieka sievām, protams, trina mēles, taču mākslinieku tas neuztrauca. Ar skiču bloku padusē un pīpl zobos viņš klīda pa Tupešu apkār-

tnī, meklēdams interesantus tipus. Ja vēsturnieki kādreiz pētīs Kušetnicka daiļradi, viņi konstatēs, ka mākslinieks Tupešu apkārtnē ir uzskicējis piecdesmit mehanizatorus, četrdesmit slaucējas, trīsdesmit cūkkopes un veselu lērumu citu tikpat cienījamu profesiju pārstāvju.

Padzirdējis, ka tuvumā klīst mākslinieks, kas skicē interesantus tipus, Kristaps tūlīt devās mākslinieku meklēt. Piebildīsim, ka Kristapu nedzina slavas alka, viņa mērķis bija daudz pieticīgāks. Kamēr mākslinieks Kristapu skicēs, Kristaps varēs ar mākslinieku kārtīgi aprunāties par daiļuma izpratnes problēmām, par estētikas kritērijiem, par Mikelandželo un cilvēka mūžīgo tieksmi pēc dvēseles harmonijas. Ak, ko visu skicēšanas laikā nevarēs izrunāt!

Kušetnieku Kristapam izdevās atrast bez sevišķām grūtībām, un tūlīt sākās lietišķas pārrunas.

— Vai jūs, lūdzu, mani negribētu uzskicēt?

— Hm, gandrīz vai varētu. Un kas tu, papiņ, tāds esi?

— Asenizators! — Kristaps lepni atbildēja.

To nu gan viņam nevajadzēja teikt. Tiklīdz Kušetnieks padzirdēja Kristapa profesiju, viņš kļuva nevalīgs.

— Citreiz, papiņ, citreiz! Varbūt nākošgad, papiņ!

Ja tā labi apdomā, Kušetnieks pareizi vien darīja. Iedomāsimies cienījamā mākslinieka personālizstādi. Tur karājas traktoristu, agronomu, veterinārfeldšeru, slavenu cūkkopju, kolhozu priekšsēdētāju un profesoru portreti. Un viņu vidū pēkšņi — asenizators! Tā būtu ļoti nepatīkama disonanse, tāpēc paliec pie sava virlopa, Kristap, un liec mākslu mierā.

Taču Kristapam palīka ne vien virlops, bet arī cerība, ka nākamgad Kušetnieks varbūt skicēs tikai asenizatorus. Diemžēl nākamajā vasarā cienījamais mākslinieks rikojās pavisam citādi — viņš apprecēja sievu, kas bija par viņu trīsdesmit gadus jaunāka, un nedēļu pēc kāzām nolika karoti. Ar infarktu, protams.

Kristaps bēdīgo faktu uzzināja no Annas. Viņa pakratīja Kristapam pie deguna pirkstu un pamācoši sacīja:

— Uzpasējies, vecais, no jauniem skuķiem! Re, kā Kušetniekam izgāja!

Padzirdējts, ka mākslinieks ir pagalam, Kristaps tūlīt apjautājās, kad netaiķi glabās.

— Vai es zinu! — Anna atbildēja.
— Gan jau būs avizē.

Kā tad, nākamajā dienā avizē bija lašums, ka Kušcnieka bēres notiks aizparit Rīgā, Pirmajos Meža kapos. Izvadišana tiks un tiks.

— Anna, mudīgi izpletē manu balto kreklut — Kristaps tūdaļ pavēlēja. — Es braukšu uz bērēm!
Un Kristaps aizbrauca uz bērēm.

O, tās bija lielas bēres. Sēru mūzika, zledu kalni un ļaudis, ļaudis, ļaudis... Kā jau tas bēres pieklājas, oficiālie pārstāvji, nelaika draugi un kolēģi teica runas. Tie, kas sakāmo bija iemācījušies no galvas, runāja bez aizķeršanās, toties pārējiem gāja grūtāk. Viņi mīņājās, brīžam skatījās gaisā, brīžam zemē un skumīgi murmināja: «Nelaikis bija labs cilvēks... Nelaikis bija liels mākslinieks... Viņa aiziešana ir briesmīgs trieciens... Tāpēc mēs viņu neaizmirsīsim...»

Runātājus citīgi knipsēja aparatēm apkāries jauneklis. No vienas puses, no otras puses un vēlviensreiz tā, lai uzņēmumā redzētu arī satriekto atraitņu pulciņu.

Beidzot, kad visi runātāji bija izrunājušies un noknipsēti, kad visi vainagi bija nolikti un steidzīgākie bēriniēki neuzkrītoši sāka attālināties, pie atraitnēm pienāca sirms vīrs melnā uzvaikā.

— Es esmu nelaika kluss cienītājs, — viņš sacīja sāpīgā, bēdu alzulzātā balsī. — Vai man būtu atļauts teikt dažus vārdus?

— Lūdzu, — viena no atraitnēm tikko dzirdami izdvesa.

Sirmais vīrs noklepojās un sāka runāt.

Pirmajā brīdī klātesošie viņam sevišķu uzmanību nepievērsa. Nu, runā cilvēks, cik jau nav runājuši. Kaut nu pārāk ilgi nepurpinātu...

Nē, runātājs nepurpināja, it nemaz nepurpināja, viņa balss skanēja kā asaru pielijis zvans. Viņš salidzināja aizgājēju ar zvaigzni, kas pēkšņi bija dzisusi un pametusi visus rēgainā mijkrēsli. Tad lika piemēnēts izsīcis avots, no kura mēs kādreiz dzesojām slāpes pēc mū-

zigā daiļuma, avotam savukārt sekoja aizsaules ēnās pazudusi taciņa uz mākslas altāri, šalcošs sēru vītols, izlijis asaru biķeris un brūklis nāju vainags.

Tiklīdz runātājs pieminēja asaras, nelaikā otrā atraitne sāka šķubstēt, pēc tam iešņukstējās ceturtnā atraitne un viņām pievienojās visas pārējās. Sāka raudāt arī daži kolēģi un, ticiet vai ne, pat aparātiem apkārtais jauneklis spieda mutauliņu pie acīm.

Tie bērnieki, kas pagaidām vēl neraudāja, elpu aizmūrējuši, klausījās runātājā. Neviens vairs nešķūca prom, neviens vairs nemiņājās un slepus nelūrēja pulksteni.

Bridī, kad sāpes un izmisums sasniedza augstāko pakāpi, runātājs lika lemirdzēties cerību staram. Mums taču ir palikuši nelaikā māksla, mums ir palikušas viņa brīnišķīgās gleznas, kompozīcijas un pannol. Kā nedziestoša bāka tie mirdzēs nākošajam, aiznākošajam un aiznākošajam paaudzēm.

Kad runātājs beidza, visi stāvēja kā zibens ķerli. Tad sākās paklusa saukstlēšanās: «Kas tas tāds ir?», «Kā viņu sauc?».

Aparātiem apkārtais jauneklis tikai tagad atjēdzās un sāka noslēpumaino runātāju drudzaini knipsēt.

Kamēr jauneklis knipsēja, noslēpumainais piegāja pie nelaikā atraitnēm, spieda viņām rokas un teica:

— Mums jābūt stipriem... Stipriem mums jābūt!

Nelaikā kolēģi savukārt spieda roku runātājam.

— Paldies... Tas bija neaizmirstami...

Tikpat necili kā parādījies runātājs aizgāja. Pie kapu vārtiem viņa panāca enerģiska dāma un vieglītēm satvēra aiz elkoņa.

— Atvainojiet! Vai jūs parit nevarētu teikt dažus vārdus pie mana vīratēva kapa? Viņš bija brīnišķīgs cilvēks...

— Labprāt, — uzrunātais priecīgi atbildēja. — Bet mana dzīvesvieta ir diezgan tālu, Tupešos.

— Tas nekas, tas nekas! Mēs aizbrauksim jums pakaļ. Mums ir mašīna!

Tā Kristaps beidzot tika pie runāšanas. Gandrīz katru miņu dienīgu uz Tupešiem drāzās žigūji, drāzās volgas un moskviči. Kristaps

runāja tuvos kapos, Kristaps runāja tālos kapos, un viņa slava kā pūpēdis auga nevis dienām, bet stundām.

Protams, virlopu Kristapam nācās nolikt šķūnīša kaktā, kur zirkli to pamazām apauda ar tīkliem. Nevar taču cilvēks vienlaikus ellāt virlopu un runāt pie dārgo aizgājēju kapiem — vai ne?

Jā, bet kas Tupešos piekopa tik ļoti nepieciešamo asenizatora namatu? Gusts. Uzradās padzīvojis un prātīgs vīrs, kas turpināja Kristapa mūža darbu.

Uz rudens pusi Anna kādu dienu teica savam slavenajam vīram:
— Vecais, tā bedre ir pilna. Vajag izsmelt.

Ko vajag, to vajag. Kristaps deva rīkojumu, lai Anna parunā ar Gustu, un kādu vakaru, kad runātājs kārtējo reizi bija aizvests uz bērēm, Gusts savu uzdevumu izpildīja čakli un apzinīgi. Otrā dienā viņš ieradās pēc naudiņas. Kamēr Kristaps pa kabatām meklēja desmitnieku, Gusts lēnītēm sāka runāt.

— Cik tā pasaule tomēr ir jokaina. Cits precas, cits šķiras, un nevar saprast, kurš gudrāks. Kā tu domā, ko?

— Nezinu, nezinu, — Kristaps izvairīgi atbildēja. — Te būs naudiņa. Paldies, un līdz nākošajai reizei!

Pastrupa atbilde. Bet cilvēks, kas sabiedrībā leņem zināmu stāvokli, ar asenizatoru garās pārrunās ielaisties nedrīkst, prestiža dēļ nedrīkst.

Tā nu tas ir, un tur neko nevar darīt.

J. OSMANIS

ATBILDĪBA

Par visu esmu atbildīgs.

Par to, kas faisns, par to, kas liks.

Ar mani nesāciet tik ķildu —

Es pats par sevi neatbildul

Bez vardiem,

D. BratMā

KAS BRIDĪS NARCISĒS?

Vispirms izveidojās taka.

Pēc tam kāda gudra galva sadomāja uz takas izveidot puķu dobi.

Pēc tam atkal izveidojās taka, šoreiz — caur puķēm.

Vienurīt Klipsis stāvēja pieturā tieši lepreti šai dobei un gaidīja autobusu. Viņš ievēroja, ka vienā takas galā stāv pensionāre Kātenīte no kaimiņmājas pa labi, bet otrā — mazais Andriņis no kaimiņmājas pa kreisi.

Autobuss ilgi nenāca, bet, kad pēc pusstundas pielīgoja, Klipsis tajā neiekāpa. Ko, sasper zirgs, viņi abi tur tā stāv?

Klipsis pietuvojās Kātenītei un, piesardzīgi ieklepojies, bilda:

— Vēroju jūs jau krietnu pusstundu un neredzu nevienu ievēribas cienīgu iemeslu, kāpēc isti jūs te, kaimiņien, stāvat!

— Iemesls ir tur pāri, otrā pusē, — Kātenīte ar lietušargu parādīja uz Andriņi. — Kamēr es te stāvu, tas puika neiedrošinās nākt pāri un nobradāt narcisēs!

— Tu re, kāds rakaris! — Klipsis pie sevis nopukojās un gāja dobel apkārt pie Andriša.

— Kāpēc tu, puika, te stāvi kā sālsstabs? — viņš, saraucis pieri, jautāja.

— Sargāju puķītes, — Andriņis rātņi atbildēja, nenovērsdamis acis no Kātenītes. — Ja paiešu sāpus kaut solīti, tā tante nāks pāri un nobradās puķes.

— Nevar būt! — Klipsis bažīgi atskatījās uz Kātenīti, kas stāvēja viņpus narcisēm kā sargkareivis postenī.

— Pazīstam tādas tantes, — Andriņis nopūtās. — Viņām vienmēr priekšroka un taisnākais ceļš. Bet es esmu no zaļās patruļas. Ja viņa ies pāri, es viņu ierakstišu blocaņā.

Klipsis joza apkārt dobei pie Kātenītes.

— Viņš teica, tā esot jūs, kas brīdišot narcisēs!

— Zinām mēs tādus! — Kātenīte sašuta. — Nekauņai Tādi viņi aug!

- Viņš teica, ka pazīstot jūs, — Klīpsis sacīja.
- Protams, ka pazīst. Es te stāvēšu, kamēr viņš nepazudīs!
- Bet viņš arī stāvēs! — Klīpsis iesaucās. Pamanījīs, ka pienācis autobuss, viņš ielēca tanī. Pa taku, apmeluši loku ap Andriņu un Kātenīti, atjoza vēl pāris pilsoņu.
- Autobuss jau brauca, kad Klīpsis pa logu pameta skatienu uz puķu dobi. Tie divi stāvēja kā stāvējuši.
- Interesanti, — viņš nodomāja, — kurš no viņiem pirmais iebri-
dīs narcisēs?

D. ZIGMONTE

AMAZONE

Stalta un daiļa, līdzīga izdaudzīnātajai puķilei dārziņā, savas mātes lolota auga Džuljeta. Viņa bija audzināta atšķirīgi no citām sava vecuma biedrenēm. Māte, proti, neieredzēja vīriešus; viņa gluži atklāti izteicās, ka būtu gatava tos kaut zobiem gabalos saplēst. Paldies dievam, likumi nabadziņus no tādām briesmām glāba. Bet izaudzināt meitu par izteiktu vīriešu nīdēju viņai neviens nevarēja liegt; redzēdama sev apkārt diezgan daudz vīriešu sugas pašu nikulīgāko formu, Džuljeta bija lepna, ka pie tādiem nepieder. Kādreiz viņa bija fedunkājusi klases biedru; tas bija sācis dikt. Džuljeta ātri izlēma, kas jādara, un iepļaukāja mikstčauli. Mikstčaulis pasūdzēja skolotājai, un tā ierakstīja Džuljetai piezīmi. Džuljetai tā bija pirmā piezīme; viņa raudāja, degunu mātei klēpī iespiedusi, un māte atkārtoja: «Nu tu pati redzi, bērniņ, tādi ir vīrieši.»

— Puikasl — Džuljeta uzsvēra.

— No visiem puikām izaug vīrieši, — mamma aprādīja.

— Puikasl — Džuljeta nicinoši teica, kad vidusskolas vecākajās klasēs viņas biedrenes, ne tik saprātīgas kā Džuljeta, pavasara pēcpusdienās skrēja uz randiņiem aiz skolas upītes malā. Džuljetas vidusskola atradās īpaši romantiskā vietā. Bet Džuljeta šo romantiku nemeklēja. Ne vienatnē, ne kāda jaunākja pavadībā. Viņa pelnīja kārtējos

piecniekus un neskatījās uz to pusi, kur lakstīgalas vakaros dziedāja kā uz akorda.

— Virieši! — Džuljeta teica vēl nicinošāk, kad jau bija beigusi vidusskolu un stūrēja savu zināšanu kreiseri caur dziļākajiem augstskolas ūdeņiem. Iespējams, ka vienam otram tie likās brāzmaini. Tikai ne Džuljetai; viņas zināšanas bija stabila krava, kas neļāvās ietekmēties ne no kādām dzīves vētrām. Studiju biedrenes iemilējās, pievilās un varonīgi milēja atkal, dziļi cilvēceiski cerēdamas, ka reiz taču viņu ceļš cauri mīlestības ciešanām aizvedīs pie tās pašas mīlestības augstajām zvaigžņotajām debesīm. Džuljeta, amazone ne jau nava, galavojās garajai un interesantajai darba dzīvei. Tā kā Džuljeta bija skaista, viņa nevarēja pilnīgi paglābties no taurenīgo jaunekļu aplidojumiem. Bet Džuljeta tos pat neievēroja; jāatzīst, ka jaunie un droši vien kaitīgie insekti nespēja ilgi izturēt viņas galaktiskā aukstuma atmosfērā un atgriezās uz zemes, kur bija atrodamas stipri necilākākas jaunas sievietes, kuras toties mācēja atbildēt uz jaunekļu kaut arī pārejošām jūtām. Bet Džuljetas sirds bija un palika ledaina, un šī ledainuma priekšā stipriem un drošsirdīgiem vīriem citam pēc cita nācās atkāpties.

Draudzenes nesaprata Džuljetu.

Un Džuljeta nesaprata draudzenes.

Un tā viņas dzīvoja tālāk: draudzenes — mīlēdamas un ciezdamas un Džuljeta — savā klinšu kaina vientulībā.

Pamazām Džuljetas mamma kļuva vecāka, reizēm viņai sāka trīcēt galviņa. Arvien biežāk mamma pieķēra sevi vieglprātīgi sapņojam par mīļiem mazbērniņiem, un kādu reizi viņa saņēmas un ieminējās par to meitai. Džuljeta bija pats miers, viņa nenoskaitās uz veco cilvēku, kurš izteica tik aplamas domas. Viņa tikai laipni aprādīja, ka mamma runa neiespējamā lieta un ka Džuljeta, tieši pateicoties audzināšanai, tagad skaidrāk nekā jebkad apzinās, ko nozīmē sevi upurēt imaginārai ģimenes laimei. Viņa pašrocīgi iedeva mammai baldriāna pilienus, kad tā sāka raudāt. Džuljeta isti nesaprata, par ko, bet baldriāns nekad nevarēja būt kaitīgs. Un mamma klusi elsoja un domāja, ka viņai nekad nebūs mīļu mazbērniņu, un Džuljeta gāja savās ikdienas gaitās, augstu turēdama savu lepnuma apvizēto galvu.

Džuljeta nopirka mašīnu un iemācījās braukt, varbūt hronoloģija bija citāda, es labi nezīnu, bet Džuljeta brauca ļoti izveicīgi, un viņa bieži ņēma vizināt savu mammu. Viņa vēlējās sagādāt tai jaukas vecumdienas, kā to spēj tikai meita, bet dēli nekad. Mamma pirms sēšanās mašīnā klusībā pielūdza dieviņu, lai gan sen vairs negāja baznīcā. Viņa jau nedrīkstēja sacīt, ka baidās no mašīnām, kurās sievietē pie stūres. Virietis noteikti būtu drošāka lieta. Un vispār... pēdējā laikā... Visu mūžu bijusi pārliecināta par savu audzināšanas principu parcizību, viņa tagad sāka tos apšaubīt. Bet Džuljeta to nedarija. Džuljeta jutās labi. Bieži vien mēs vislabāk jūlamies tad, kad mums nepavisam tam nav pamata.

Kāda reizē viņas atgriezās no kārtējā aizranjotā brauciena diezgan pavēlu; jau krēsloja, turklāt lija lietūs. Lija tik sirsnīgi, it kā lietum kāds par to maksātu, un cilvēki, kuri šādā laikā bija nosodīti stāvēt klajā laukā, izskatījās pēc nelaimes čupiņām. Viņas pabrauca garām diezgan daudzām tādām čupiņām, bet tad Džuljetas mamma sirds ierunājās, un viņa strikti sacīja Džuljetai:

— Nē, tā nevar, šito mums vajag paņemt līdzī.

Mašīnas aizmugure bija brīva, un Džuljeta nobremzēja.

— Nu tad kāpiet iekšā — viņa uzsauca.

Čupiņa paklausīja, liekas, ne bez grūtībām, un iemesls laikam bija alkohols, kura smarža bija diezgan stipri jūtama.

— Protams, piedzēries, — Džuljeta izmeta. — Virietis!

Mamma jau izbijās, ka Džuljeta izmetis svešo ārā, un nolēma to aizstāvēt. Bet Džuljeta neizmeta, viņa tikai brauca nervozāk nekā parasti. Mamma svīda, bet klusēja. Vai viņas būtu aizmirsušas braucēju aizmugurē? Kad mašīna piebremzēja pie viņu mājas, pasažieris nūlīgi krāca. Džuljeta pavērās dehesis un jautāja, ko tagad iesākt.

Tas nebija viegli pasakāms. Svešais pamodināts raudzīja mudīgi aizmigt no jauna; kad viņam ko jautāja, klusēja kā gulbju jaunava. Un vispār viņš nebija nekur liekams. Džuljeta izteica apsvērumu aizvest viņu uz miliciju; mamma pacēla abas rociņas un teica, tas neesot iespējams, tas esot necilvēcīgi. Džuljeta aizrādīja, ka ne mazāk necilvēcīgi ir piedzērušam aizmigt svešā mašīnā. Mamma uzsvēra pasažiera labo uzvedību; viņš uzmodināts nelamājās pretī un vispār izrā-

Viņš brīnum satīcīgs, ne tā kā Džuljeta, kura meta dzirksteles, tiklīdz radās mazākā izdevība. Un svešo jau varēja izgulēt dārza mājiņā.

Tā teica mamma, un Džuljeta atbildēja īsi:

— Mamma, es tevi vairs nepazīstul

Vairāk viņa nerunāja, jo bija nogurusi. No rīta pirms iešanas darbā Džuljeta bija nevaļīga. Bet, kad viņa pārnāca no darba, dārziņā rakājās kāds pilnīgi svešs vīrietis, un mamma stāvēja un skatījās. No tā, kā

mamma smaidīja, varēja secināt, ka šī rakāšanās notiek ar viņas atvēli. Proti, mammai pretēji Džuljetai no rīta un arī dienā bija bijis pietiekami daudz laika, lai vēlreiz apsvērtu savu un savas mīļotās meitas līdzšinējo un tālāko dzīvi un izdarītu noteiktus secinājumus. Lai vīriešu nišana kur vīriešu nišana, bet cilvēcei ir jāattīstās tālāk, un bija skaidrs, ka pilnīgi bez vīriešu piepalīdzēšanas tas nav iespējams. Mamma nedomāja, ka vakardienas atradenis būtu ideāls, bet viņš likās tik satīcīgs. Kas neskandalējas iereibis, skaidrā prātā var izrādīties tīrais zelts. Un zeltu mēs neviens nelaižam no rokām ārā.

— Kas te notiek? — Džuljeta beidzot vaicāja, un mamma teica, vai tad meitiņa neredzot. Svešais norāva žokejcepuri un sveicināja, un pēcpusdienas saulē Džuljeta redzēja viņa papliko pakausi. Džuljeta pagriezās uz papēžu un gāja islabā, un tur uz galda viņa ieraudzīja vienu tukšu un otru puspilnu alus pudeli. Džuljetai viegli noreiba galva. Viņa atsvaidzinājās ar vēsu ūdeni un tad atgriezās notikuma vietā, barga, bet apņēmies būt taisnīga.

— Ko jūs te darāt? — viņa jautāja, šoreiz griezdamās tieši pie svešā racēja. Tas viņai atteica, ka uzrokot zemi. Muterite esot teikusi, šī esot dikti laba zeme, tikai aizlaista. Un tad viņš sameklēja lāpstu.

— Jūs! — Džuljeta sacīja.

— Mans vārds ir Svatopluks, — svešais paskaidroja.

— Un kā jūs šeit nokļuvāt?

— Jūs mani atvedāt, — svešais atklāja noslēpumu.

— Es? — Džuljeta smagi teica. — Jums jau sen bija laiks pazust! Kāpēc jūs vēl neesat pazudis?

— Jūs jau aizvedāt mani pilnīgi uz citu pusi, — Svatopluks priedīgi paskaidroja. — Es nemaz nezinu, kā lai tieku atpakaļ. Bet istībā man nekādas steigas nav, — viņš piebilda. — Es labprāt izpalīdzu. Jums te ir, ko darīt. Dikti nolaists.

— Palīdzētājs atradies! — Džuljeta iebrēcās. — Taisieties, ka tiekat!

Svatopluks sarāvās un atgriezās pie lāpstas. Viņš izskatījās ļoti nevīrišķīgs. Džuljeta grūti nopūtās un gāja projām. Virtuvē mamma cepa pankūkas. Viņa teica, Svatoplukam esot švaka māga un viņš neko stipru nevarot ciest. Džuljeta vairs nenopūtās, viņa ievaidējās un, ledama ārā pa durvīm, piekodināja, lai līdz viņas atgriešanās brīdim, svešā smakas te vairs nebūtu.

Kad viņa pārnāca, Svatopluka nekur nemanīja. Mamma sēdēja virtuvē un šņukstēja. Džuljeta gribēja zināt, par ko viņa šņukst, un mamma teica, ka viņai esot bailes, vai tikai Svatopluks dārza mājiņā nesaaukstēsoties — vakari tādi drēgni.

— Vai tad viņš vēl ir šeit? — Džuljeta vaicāja bez balss.

— Bet kur citur lai viņš būtu? — mamma jautāja pretī. — Viņš, teica, viņam nekur neesot, kur iet, nabadziņam! Viņš teica, viņš esot viens kā kociņš vējā, jā... Pirmo reizi mūžā viņš tagad satīcis labus cilvēkus!

— Labus? — Džuljeta brīnījās. Mamma noslaucīja acis un paskaidroja, to jau Svatopluks teicis par viņu, ne Džuljetu.

— Bet es sacīju, viņam no tevis arī nevajag baidīties, — mamma stāstīja tālāk. — Es teicu, tu neesi slikts cilvēks, tikai tāda paasākājā... Bet jūs varētu saprasties. Tādi ļaudis, kas pie mājas turas, tie ir godīgi.

— Pie mājas? Pie kādas mājas?

— Nu tak pie mūsējās, — mamma pacietīgi sacīja. — Bet zini, tad dārza mājiņā, tur viņam nav palikšana. Bet mums tā istabiņa pie verandas pavisam brīva...

— Un tas ir cilvēks, kas man mācīja nīst vīriešus... Tagad pagaldiet jūs man abi, — Džuljeta drūmi teica. — Tagad es jums parādīšu dārza mājiņas un vispār mājiņas, un istabas pie verandām jo sevišķt...

— Neaizliec cilvēku, viņš jau guļ! — mamma uztraucās, un Džuljeta iedomājās, ka tiešām ir jau vēls. Iecerēto akciju viņa var izdarīt arī rīt. Viņa jau iztēlojās, kā Svatopluks ar kaunu aizvācas.

Bet otrā dienā viņai bija jāpārsien Svatoplukam roka. Viņš bija gribējis pielikt šķūņa durvīm krampīti. Viņam dikti sāpēja, un mamma teica, vai prāts arī esot savainotu cilvēku laukā dzīt. Džuljeta pēc vakariņām sēdēja pie televizora, viņa viena pati sēdēja pie televizora, jo virtuvē Svatopluks stāstīja mammai par savu dzīvi, un tā, jādomā, bija gara un grūta dzīve, jo Džuljeta dzirdēja mammu reizēm garā un grūti novaidamies.

Veselība Svatoplukam nebija no stiprajām, jo nākamajā dienā viņš bija iepraties noķert saaukstēšanos, un mamma zūdījās: viņa tūlīt esot teikusi, ka dārza mājiņa nederot. Bet tagad viņš tomēr bija iellicis istabiņā pie verandas, un, kad nu viņš tur gulēja, Džuljeta juta tā kā nepieciešamību kādu reizi tur iegrīzties. Svatopluks uzlūkoja viņu mirdzošām acīm — bet varbūt tas bija no temperatūras? — un, saņēmis viņas roku, čukstēja, viņš nekad nespēšot Džuljetai atļūzināt par viņas labo sirdi. Un Džuljeta negribot juta sirdsapziņas pārmetumus, jo viņa līdz pat šim pašam laikam ne tikai nebija iežēlojusies, bet pat kāroja iznest Svatopluku laukā. Un visu laiku viņai bija šķitis, ka rīkojas parci. Vai viņa rīkojās pareizi pret šo dzīves pabērnu? Un nākamajā dienā viņa atnesa Svatoplukam divus apelsīnus. Viņš priecājās tā, it kā Džuljeta speciāli viņa dēļ būtu uzņēmusies gājieni pēc apelsīniem uz Hesperīdu dārziem. Turklāt apelsīnus tagad vasaras laikā varēja dabūt bez rindas. Viņš domāja par Džuljetu pārāk labi. Džuljeta būtu vēlējusies, lai viņš domātu slikti un drīzāk taisītos no šejienes projām. Bet Svatopluks netaisījās, viņš spieda pie lūpām Džuljetas roku, un viņa varēja tikai sarkt un dusmoties uz sevi. Un mamma stāvēja pie stenderes un nopūtās, un, kad Džuljeta ērcīgi jautāja, kāpēc šis nopūtas, viņa tikai smaidīja.

Svatopluks veselojās nesteigdamies, lai gan viņš atkal un atkal apsūdzēja sevi, ka guļ un slinko, un liek sevi aptecēt divām sievietēm — ko nu sievietēm, diviem dieva eņģeļiem. Džuljeta jautāja, vai tad viņš ir eņģeļi redzējis, un Svatopluks atteica, ka tagad viņš redzot. Un Džuljeta savukārt lūdza, lai viņš vienreiz izbeidzot. Un Svatopluks

atbildēja, viņš neesot spējīgs; kopš savas ienākšanas Džuljetas mājs viņš redzot tikai viņu un domājot tikai par viņu.

Džuljeta vēlreiz zēli lūdza Svatopluku būt prātīgam, viņa vīrlešus neciešot un nevienu negribot redzēt savā tuvumā. Bet Svatopluks atteica, te viņa gauži maldoties, visu šo laiku viņa gan esot gaidījusī tieši Svatopluku un tāpēc visus atraidījusi. Bet viņam metās plikums pakausī Džuljeta juta, ka viņai saskrien acīs asaras. Un Svatopluks, alkal noķēris viņas pirkstus kā krabis knaihlēs, jautāja, vai Džuljeta esot padomājusi, ko gan viņš iesāksot, ja Džuljeta viņu pametīšot. Viņš esot viens uz pasaules!

— Kas man par daļu, — Džuljeta mēģināja spītēties.

— Ir gan daļa, — Svatopluks pārliccināts atteica. Un viņš pavēstīja, kāds visu mūžu bijis neveiksminieks; viņš neesot varējis iekārtot savu dzīvi, jā, Džuljeta varot ticēt, ne pāris rubļu viņam neesot pie dvēseles! Un viņa vājjam raksturam derētu tieši tāds spēcīgs cilvēks kā Džuljeta, viņa to balstītu un turētu, un Svatopluks beidzot varētu pacelt savu dzīves nedienu noliekto galvu un iztaisnot tāda paša iemesla pēc sagumušo slāvu. Un viņa varētu Svatoplukam palīdzēt, un tas esot lielākais, ko cilvēks pasaulē spējīgs izdarīt...

— Taisnība gan, meitiņ, — mamma teica, durvis stāvēdama. Mamma redzēja skaidri, ka Svatopluks nūdien nevarēja būt Džuljetas ideāls. Bet viņš bija labs cilvēks, par to mamma bija pārliccināta, un viņa nolēma cīnīties par topošās ģimenes laimi. — Tu vēl redzēsi, meitiņ, dieviņam tu paldies teiksi... — Un Džuljeta sāka brēkt, kas gan mammai te vajadzīgs, un mamma pārsteidzoši ātri padevās, viņa gāja prom un murmināja: pareizi, kur divi tik tuvi, tur trešais lieks, un Džuljeta ar izmisumu domāja, kur tuvi, kas tuvi, kādi divi... Viņa juta, ka viss ir daudz nopietnāk, nekā sākumā licies. Mamma, viņa domāja, ak, ko gan es iesāksu, un tas Svatopluks ir īsts teļš!

— Vai tu gribi, mīļā, lai es aizeju bojā? — Svatopluks jautāja tai pie auss. Viņam bija tāda sika, nevīrišķīga balss.

— Nevajag...

— Saki — mīļais! — Svatopluks diedelēja.

— Es nevarul

— Džuljeta! Tu nevari iedomāties, cik ātri aiziet bojā cilvēksi Sevišķi tādi kā es, ar manu raksturu!

— Nu tad ej! — Džuljeta izgrūda pēdējiem spēkiem.

— Nekā nebija! — Svatopluks sāka citu valodu. — Tu mani esi vilinājusi un kārdinājusi. Un tagad tu gribi mani pamest?

Džuljeta stingri skatījās rožaini krāsotajā sienā. Viņa juta tuvojamies lielu nelaimi. Viņa saprata, ka tiek piespiesta, cieši un neatlaidīgi piespiesta pie kāda neredzama mūra, un tas vis nebija rožains. Džuljeta vēl gudroja, kā tikt vaļā, jau juta, ka viņā sabrūk viss līdzšinējais varonīgums, sauciet to par amazoniskumu. Viņa jutās tāpat, kā laikam bija jutušās viņas draudzenes, kad tās grasījās izdarīt nelabojamu muļķību.

Es tev saku — dievgivs vakars!

D. Breikšs

A. AUZIŅŠ

RE, KĀ ...

Re, Krišs man izdauzīja zobus...
Es arī varēju tāpat.

Re, kā nu alkal sāp,
un liekas, ka es drīz miršu.

Re, cik nu teikums kļūst brīvs;
var teikt un var neizteikties.
Imants Ziedonis. No cikla «Re, kā ...»

Re, kur huligāns nāk. Tiņī
Re, izskatās tāds kā visi.
Re, tas ir nelielis Krišs,
kas dzejniekiem zobus izsit.

Re, kā nu sāp, es vēl dzīvs,
bet liekas, ka drīz būšu beigts.
Re, cik nu teikums kļūst brīvs;
var teikt un var neizteikties.

Re, kā vārdi man sarodas,
re, pildspalva papīru skar.
Kas teica, ka Ziedoni nevar parodēt?
Re, kā var!

A. RIJKURIS

BRUŅURUPUCIS

Restorāna «Pie bruņurupuča» direktors ieradās darbā sapīcis un steidzīgi sasauca personālu uz apspriedi.

— Nupat es noskatījos filmu, ko mūsu restorānā uzņēmusi kinoamatieri. Man jums, draugi, jāteic atklāti — maz iepriecinoša. Interjers gan rada skaistu iespaidu, arī bruņurupucis aiz stikla vitrīnas uzņemšanas brīdī, par laimi, bijis pamodies un čāpoja tā nekā. Bet jūs kustāties palēnināti, kā sapnī... Ko darīsim? Kinoamatieri savu filmu grib rādīt skatē. Laba reklāma tā mums nebūtu...

Visi klusēja.

— Varbūt izdodas pierunāt kinoamatierus, lai viņi to filmu griež drusku ātrāk, — viens no viesmīļiem ieminējās.

— Jā, jā, lai griež ātrāk, — pārējie piekrita.

Nākamajā dienā direktors atnāca uz darbu, dumgodams dziesmiņu.

— Ātrums palīdz, — viņš teica. — Tagad viss ir, kā nākas. Filmā jūsu darbu vairs pazīt nevar. Bet uz bruņurupuci vienkārši prieks skatīties — jojo, ka zīb vien...

A. KOLBERGS

MEDNIEKU STĀSTS

Tiesas sēde tuvojās beigām. Varmāka Tiderjūns kautrīgi slēpa savu plato ģimī aiz apsūdzēto sola tumšbrūnās barjeras un kā taisnodamies vienā laidā bubiņāja: — Tā nu tas ir noticis. Bet ko citu es varēju darīt? Man nekas cits neiešāvēs prātā...

Piesēdētāji — liriskais akvarelists Pusvīcis un matemātikas profesors Plesks, kas ar iepriek-

šējās izmeklēšanas materiāliem nebija tik labi pazīstams kā tiesnesis, — no licinieku paskaidrojumiem restaurēja pilnīgu notikuma ainu.

Isī pēc pusrakts zauberiešus bija izrāvis no siltām gultām Zelmas Bencukas izmisīgs blāviens. Tas bija tik spēcīgs, ka zauberieši, izskrējuši no mājām, brīnījās, nekur neredzēdami ugunsgrēka atblāzmu. Tad blāviens atkārtojās un palīgspēki, samīdīdami kartupeļu vagas un burkānu dobes, iedrāzās Bencukas pagalmā. Sieviete vaļņāja aiz durvīm, kas no ārpusē bija aizslēgtas ar gluži jaunu priekšskaromo

atslēgu. Te nu kāds uzreiz izteica domu, ka ļaundaris māju nolēmis aizdedzināt, lai tādējādi likvidētu nozieguma pēdas un pēc tam varētu no pelniem izrušināt zelta naudas gabalus, kas nesadedgot. Lai gan Bencukai mājā nekāda zelta nauda neglabājās, tomēr nolēma atsaukt milicī, kas vienīgais no trokšņa nebija pamodies. Milicis tūlīt enerģiski ķērās pie darba.

Bencuka varēja tikai paskaidrot, ka piecēlusies, lai aizietu uz to vietu, kur pat ķēniņienes mēdzot doties kājām, bet durvis izrādijušās no ārpuses aizslēgtas.

Taču milicis, kaut arī bija saērcināts par miera traucēšanu, turpināja izmeklēšanu un drīz vien smiltis pie palieveņa atrada gumijas zābaku nospiedumus. Panākuma iedvesmots, viņš tūlīt sadzina rokā veikalnieku, lai noskaidrotu, kas pēdējās dienās pircis priekškaramās atslēgas. Tajā pašā naktī īsi pirms saules lēkta lika aizturēts Bencukas kaimiņš Tīderjūns, kas tobrīd, iekārtojies pie virtuves galda, tīrīja bisei stobrus, lai spīdētu visi četri riņķi. Pratināšanā noskaidrojās, ka Tīderjūna varmācības akts pret pilsoni Bencuku nav gadījums, bet tam ir izteikts recidīva raksturs. Pagājušajā rudenī pie Miņķina aploka vārtiem Tīderjūns ar sātaniski spīdošām acīm bija skatījies uz veco sievieti un kļiedzis: «Izgaist! Izgaist!» Ziemā, sastapis Bencuku no rīta ejam uz kūti slaukt govī, trakā niknumā iespēris viņai pa tukšo spainīti. Pavasara pusē, kad Bencuka Tīderjūnu izsekojusi, jo licies aizdomīgi, ka viņš neiet pa ceļu uz mednieku pulcēšanās vietu pie autobusu pieturas, bet met milzīgu likumu pa kupeņām un krūmiem, viņš pat piedraudējis ar varas darbiem.

Apsūdzētā pēdējais vārds izskanēja diezgan juceklīgi. Viņš it kā esot vainīgs, bet patiesībā neesot vis... Tā vecene viņu vajājot kā ēna. Tiklīdz viņš ejot ar bisi no mājas ārā, tā viņa ar tukšiem sēņu groziem mežmalā jau esot priekšā... Un še tev — pa astoņi soļi zaķim garām, lai gan tēmēts no pakaļas un akurāt ausīm pa vidul Un

Ja runā par mežacūkām... Kurš gan nesot bliezis kuilim pāri! Bet tā... Laiciņš kā dieva dots — ne par aukstu, ne par mikstu, taksītis vankškdams lēni dzen... Kuilis nāk... Ne pa smalkām eglītēm vai pāri stīgai... Pa klaju lauku mierīgā riksī! Viņš — zliukš zlaukš! — bliežot virsū no abiem stobriem, bet kuilis aizejot, asti griezdams, ne saru kušķītis nesot atšauts! Un, jo tālāk, jo trakāk! Pat dumjš sivēns mastā vairs virsū nenākot! Ņēmis līdzī ķeseļ ar svaigiem zirga mēsliem un kaisijis sev apkārt sniegā, un tomēr nenāk, bet citiem iet virsū pat pret vēju!

— Stāstiet labāk par pilsones Bencukas patvarīgo iesprostošanu! — tiesnesis Tiderjūnu bargi pārtrauca.

— Vēlāk es viņu būtu izlaidis ārā... Uz to laiku, kad viņai jāiet slaukt govī, es jau būtu bijis atpakaļ... Man par slotiņu siešanu iedeva buka šeinl... Stirnāža nometišanas atļauju... Es veikalā nopirku priekškaramo atslēgu... Gribēju, lai tā lieta ir droša... Patiesībā es nemaz neesmu vainīgs...

— Kā tad! — tiesnesis sāka skaisties. — Jūs neesat vainīgs! Mēs, kas sēžam pie šī galda, mēs laikam pilsoni Bencuku ieslēdzām!

— Es vēl varu minēt piemērus! Kad aizpērn gāju uz pilēm, Bencuka man nāca pretī ar tukšu maisu padusē... Uz pilēm... — viņš pēkšņi aptvēra visu šī vārda nozīmīgumu un sava slāvokļa bezcerību. Uz pilēm viņš šogad netiks! Viņš apsedās un stingri skatījās ārā pa logu kaut kur tālumā. Tiesnesis vēl kaut ko sacīja, bet Tiderjūns to vairs nedzirdēja. Jo viņš dzirdēja īso spārnu svelpoņu, pilēm puskrēslā lidojot pāri galvai, dzirdēja niedru sanoņu, tām ceros beržoties citai pret citu, dzirdēja vieglos klunkšķus, ezera vilnišiem sitoties pret laivas sāniem, dzirdēja spurdzienu, ar kādu ļaucis, savu spoži melno talāru plivinādams, aizdiebj pa ūdens virsu uz paslēptuvi zālēs, dzirdēja baltvēderes bridinājuma brēcieni un vēlina zosu bara melodiskās taurītes turpat vai zem pašiem mākoņiem.

Ar smagu plunkšķi lēpenēs iekrita trāpīts mercs — tiesa devās apspriesties.

— Domāju, mums pret viņu nevajadzētu būt pārlietu bargiem, — tiesnesis sacīja piesēdētājiem. — Raksturojums no darbavietas visumā ir tildinošs... Tiesa, vientiesis, bet arī pret tādiem savai stingrībai jābūt... Noteikti jābūt! Pārlicku aizstāvēt es viņu netaisos. Ko par to domā maestro Pusvīcis?

— Galīgs vientiesis. Zirga mēsli der, ja iet vasarā uz lūri, bet ziemā vajag ķimeņu sakņu novārījumu.

— Muļķības! — akvarelistu svarīgi pārtrauca profesors Pleska.

— Es atvalņojos, bet tas ir zinātniski pierādīts! — Pusvīcis cirta pretī.

— Nekāda ķimeņu sakne nelīdz, ja jums no rīta pirmā nāk pretī vecene ar tukšu spaini! — profesors autoritatīvi paziņoja.

— Par to es, kolēģi, nestrīdos! — Līriskais akvarelists sameklēja cigareti un nervozi aizsmēķēja. — Tās ir vienkārši šausmas ar tām vecenēm! Manī vajā sētniece. Viņa mēnešiem var neslaucīt kāpņu telpas, bet, tiklīdz es eju ārā ar bisi, viņa ar savu slotu un liekšķeri katrā ziņā ir priekšā! Un vēl sveicina: «Labrīt, biedri mākslinieki, lai jums veiksmīgas medības!» Es gan noskaitu vajadzīgos vārdus: «Ne esi, ne redz!» bet toreiz aiz «Čūskām» buks vienalga nekrita, lai gan man patronas bija lādētas ar trijām nullītēm konteineros un apakšā vēl plāns voloka prapis! Tad es sāku iet no mājas laukā vismaz divas stundas agrāk. Un rezultāti ilgi nebija jāgaida. Atceraties to gāršu pie «Papardēm»? Lapsa un kuilis vienā pēmienā!

— Kāpēc jums lieki jāsalst divas stundas uz ielas? Diezgan jau dabū izsaldēties, stāvot uz masta.

— Jā, bet ko tad lai dara?

— Jūs gluži labi varat atbraukt pārgulēt pie manis, mūsu nama sēlnieks ir vīrietis, — profesors ierosināja.

— Un tomēr tas neizslēdz nejaušību pilnīgi... Sievieši mums ir vairākumā.

— Jūs, maestro, manī slikti pazīstat, ja domājat, ka es kaut ko runāju neapdomīgi! — Plesks ar manāmu pārākuma apziņu telca.

— Es no rīta pamodinu dēlu un sūtu uz ielas izlūkos. Viņš stāv tā,

lai es no loga viņu varētu redzēt. Ja nāk vīrietis, pulka man pamāj, un es metos lejā pa kāpnēm, lai ar nācēju saskrietos tieši preti vārt-rūmei!

— Profesor, jums gan galva ir istajā vietā! — Pusvīcis sajūsmi-nāts uzsita Pleskam pa plecu tā, ka nopūtēja vien.

Tiesnesis no šī plaukšķa sarāvās, it kā viņš pats būtu to dabūjis. Viņam šķita, ka šajā pasaulē viņš vairs neko nesaprot. Pēkšņi atce-rējās, ka šorīt pirmo bija satīcis pensionāri no apakšējā stāva, kura devās uz veikalu ar tukšām piena pudelēm, un viņš iedomājās, ka Ti-derjūnam, tupot vīriešu kamerā, tāda nelaime nekādi nevarēja gadīties. Lai tiktu vajā no šādām mulķīgām, uzmācīgām domām, tiesnesis leklīdzās: «Bet citus ieslēgt nevienam nav atļauts!» Šī kļiedziena stiprums, decibelos rēķinot, tālu pārsniedza to, ar kuru pilsoņi Ben-cuka izrāva zauberiešus no siltajām gultām...

Ja jums kādreiz, iroties uz pilēm, gadīsies dzirdēt kādā cerā vil-tīgi penterējam: «Nelido te, lido prom! Nelido te, lido prom!», nevajag uzreiz iedomāties, ka tur sēž ar bisi Tiderjūns, maestro Pusvīcis vai profesors Plesks. Galu galā tur var sēdēt jebkurš cits no mūsu kup-lās mednieku saimes.

Bez vārdiem.

N. Jeļins, «Krokodils»

Bez vārdiem.

I. Melgalls

A. Lejiņš

BEZ JOKIEM

Parasti cilvēkam vārdu dod divos gadījumos: pēc piedzimšanas un pirms kāpšanas tribtņē.

Vienam otram šķiet, ka trūkumus darbā visefektīvāk var novērst, novirzot uzmanību no sevis.

Pafurot visas savas domas pie sevis, garīgi bagātāks tomēr nekļūst.

Arī daba reizumis parāda savu īsto dabu.

Vik. Ikzariņš

KAS TO BŪTU DOMĀJISI!

Dzīvo cepurī kuldams — strādā pufekļainos darba apstākļos.

Nāc ārā, šmit, no kāpostiem! — aicinājums neticēt pasakām, ka bērņus atrod plaši izplatītajā dārzenkultūrā.

Nav vēl kājas apsildījis, bet jau citus māca — jauna mākslinieciskā vadītāja darbības sākums nekurinātā klubā.

Nedzisiņi mutif — mediļu padoms, kā izvairīties no saaukstēšanās.

Plāst jokus — raut lēpas no humoristiskiem izdevumiem bibliotēkā.

Stāsts

Sākās parastas darbdienas parasts rīts. Vairums jau bija noskrējis. Āgenskalna priēžu rajona pieturā taksometru rinda stiepās garumā. Kā jau vienādiņ šajā stundā. Un, kā vienmēr, šoferi šķendējās par aplam sastādītu grafiku un pēla skopuļus, kas galavi žmaidzīlies troleļbusos, bet nenovēl rublītī nabaga vizinālājiem. Vaimanu beigposmā ātrbraucēji cīts cilu kušināja; katram jānesot savs krusts. Varbūt līdz maiņas beigām plānu saskrapstīšot. Un, ja palaimēšoties, kāds kapeiķis uzbiršot pa virsu.

Parunāšanos pārcirta pasažieris, ielocīdamies pirmajā taksometrā. Iekāms šoferis atrāvās no bariņa, kas sēdēja uz soliņa iepretim laikrakstu vitrīnai, brauktgribētājs izlasīja mašīnas vadītāja vizītkarti: Koks Arturs Janovičs.

Pirms motors sāka drebēt, klients jau bija novērlēts. Stiegrains pensionārs. Pēc drānām spriežot, saņem visaugstāko. Bet rādās sīkst. Ģītatavs pierādīt, ka, pa cilu ielu braucot, iznāktu luvāk. Vienīgats labums, ka ar tādiem nav garlaicīgi — tarkšķ par visu ko.

— Kur laižam?

— Ārpus Rīgas. Uz Vecumnieku pusī.

— Es tikai pa pilsētu.

— Ka ne ne. Nebrauksiet jūs, brauks cits.

Vīrs rausās laukā.

— Cik tālu?

— Kīlometri divdesmit pieci.

— Mums par to...

— Es nezinu, ko jums par to, bet es dođu trīnīti pa virsu.

Arturs Koks ilgajos gados izvadājies visvisādus. Sīs rādījās pierderam pie veco šaudīklu kategorijas, kuri var didīlies līdz zārkam. Nīgrs, bet nav bīstams.

Šoferis pasažierus iedalīja divās pamatgrupās — uzdzīvotājos un blēžos. Pirmie bija nekaitīgi un deva dzeramnaudu. Otrie varēja dot un reizēm grāsījās pašī ņemt. Uzmanīties vajadzēja abos gadījumos. Pa vidam trāpījās arī kāds normālais. Bet tos Arturs Koks īpašā grupā nenodalīja. Retumis iesēdās miklainie, kas uzvedās pavisam divaini. Pirms gadiem desmit izvēlās ķernīgs cirtmatīis spēka gados. Lai aizvedot pie kādas upītes. Lielie ledī jau bija aizgājuši. Peldēja viņņaina putra. Pasažieris izmetās plīks un zvērojošām acīm caurdūra šoferi.

— Savu mūžu neesmu vienatnē lāpījis pagīras un lidīs ūdenī.

Arturs Koks domāja, ka nupat darīšana ar trako vai augstas klases noziedznieku. Vāks abos gadījumos...

Pasažieris zilgani drebošajam šoferim sauja iespieda kārtīgu vērts-papīru un vēl uzteica:

— Tā rīkojas padomju ļaudīs.

Kopš salšanas reizes Arturs Koks pa ķērienam turēja sitamo, kas līdzās gulēja nevainīgas atslēgas izskatā.

Sodien vedamais bija parasts večukiņš, kam iegribējies kādu zivi noķert. Uz aizmugures sēdekļa brezenta zarnā gulēja sabakstāmais makšķerkāts. Divaini tikai, ka pensionārs var atļauties asakas dēļ dzīties ar taksometru. Bet gan jau noskaidrosies. Arturam Kokam savs piegājiens — taustīt aplīkus, lai ceļa galā arī kodols būtu plīks.

— Pavasarīs agrs gan. Pagāšogad ap šo laiku vēl slapju sniegu grieza. Bet labums nav bez slīktuma. Ja basu kāju uzliktu uz tro-tuāra, uzrautu tulznas. Kā mārīņa cehā. Putekļi rauj rīkli ciet. Vajadzētu skalot ar alutiņu, bet tāds darbs. Brangī derētu lietutiņš. Es neesmu makšķernieks...

— Es arī ne. Vēl rublis pa vīrsu. Par klusēšanu.

Arturs Koks sēdekli noraustījās. Mašīna salēcās. Gribējās jau uz-sist bremzi un bezkauņu izmest. Bet pirmī solītie trīs un tagad viens — tas jau bija kaut kas. Divdesmit pieci kilometri arī skaitītāju sarīpinās. Sazin, cik ilgi viņš būtu nokvernējīs Āgenskalna pieturā.

— Pa kreisi gar meža kanli būs lauku celiņš.

— Ellē iedzīs. Tādi nav izbraucami.

— Pats teicāt, ka lietus nav lijis.

Soferis ar pedāli piedeva sparū. Nav jau paša mašīna. Toties večuķu dangā sakuls lielajā. Bet pensionārs ar roku iekrampējās tuklī un vieglo dībenu istajā brīdī maķēnit parāva uz augšu. It kā visu mūžu būtu trenējies mototrasē.

— Tur, kur tas meža stūris pieiet upītei. Zem tā bērza.

Pensionārs izņēma brezenta tievmaisu. Paēnā nosvieda žaketī, atlaidās uz muguras un aicināja:

— Metieties slipi bez bailēm. Pērķons jau izrādījās vīķnedēļ.

Noplūca smilgu, bakstīja zobus un skatījās debesis.

Soferis nolaidās garšļaukus, norāva trīs smilģas un sāka nīģri grauzt.

— Vai tad ilgi tā domājam gulšņāt?

— Jūs jau laikam nenākat no laukiem?

— Nē. Kops dzimšanas rīdzinieks.

— Akmeņu cilvēks. Tāds pats kā es tagad.

Pensionārs gulēja un skatījās bērzā.

— Vai jūs protat sasiel slotu?

— Nav bijusi vajadzība. Saprotu tikai, ka jauna slota tīri slauka.

— Bet vecā zina, kur ir mēslī.

Soferis skaļi nosmējās. Laikam gribēdams pārņest miermīlības tiltu. Večuķs uzslējās sēdus.

— Mums vajadzētu norunāt uz priekšu. Klusēt jūs protat.

Soferis arī uztrausās.

Tagad aplinkus sāka pensionārs. Atcerējās kārtīgo teikumu par alu. Viņš jau bija izpētījis šoferu seju — vienās dzīslīģās. Pēc maiņas droši vien kortelīti ņem uzreiz.

— Vai jūs kaut ko raujat arī virsū, kad iedzerat?

— Nav ko kristīt labu mantu. Piepasīgāks ir skābs gurķis un cūkas miesa.

— Man bija pazīstams šoferis. Viņš cirta virsū linu eļļu. Smaržo. Nevienš inspektors netur aizdomās. Bet tad gan jābrauc pa gludu ceļu.

Ja sažvankāsi, vēderā visi labumi pārmetis kūleni. Eļļa apakšā, šķabls virsū. Smird pa kilometru.

Soferis pavisam aizmīrsa, ka par stāvēšanu skaitītājs pavisam maz klikšķina. Pasažieris izrādījās gluži ciešams. Un runīgs.

— Akmeņu cilvēk, kāda jums uz pagīrām ir galva?

— Duļna.

— Man gan ne. Tikai platāka par pleciem.

Abi pagājās uz tiltiņa pusi.

Arturs Koks prātoja:

— Varbūt pa šito uz šosejas varam tikt atpakaļ taisnāk? Rādās gludāks.

— Tā jau mēs visi meklējam, kur tikt taisnāk. Bet uz riņķi vien griežamies. No pavasara uz pavasari. Un skaties — par gadu vecāki. Balodis riņķo ap balodeni, kamēr nometņģē. Sliekšņa aprāpo peļķi un top resnāka. Soferis palaiž lielāku riņķi un kļūst bagātāks. Bet ar muti visi meklē taisnus ceļus.

— Katram sava maizīte jāpeļna.

Arturs Koks izlaipoja un saausījās. Izskatījās, ka večuks runātīgumu sāk siet ciet.

— Pa virsu došu arī citreiz. Bet braukāt iznāks līdz rudenim. Pāris reižu mēnesī.

Soferis cerēja, ka sezonas beigās večuks vēl kaut ko pameklēs makā, un piekrita pastīvēdamies:

— Lauku ceļa gabals gan lauž mašīnu.

— Par izbīrdinātām kniedēm es maksāju.

Līgums bija noslēgts.

Pasažieris paņēma brezentā zarnu.

— Aiziešu tepatāms aiz meža stūra.

Pēc ceturkšņa būšu atpakaļ.

Arturs Koks saprata, ka pensionārs nūdien nav makšķernieks — piecpadsmit minūtes pat vietu nevar atrast. Bet ko tāds pie upes meklē? Ja būtu nojucis, varētu manīt. Izskatās pavisam prātīgs. Ies krūmos palūrēt.

Soferis ielavījās meža stūrī. Aiz tā bija redzams zālēm apaudzis feloks.

Arturs Koks izbrīnā pieķērās alksnīm.

Večuks izvilkā no brezenta lievmaisa kaut ko spīdīgu ar smailu galu. Apskatījās visapkārt un sāka badīt upes krastu. Pielīka piķveida galu pie deguna, pētīja un kaut ko melnu birdināja saujā. Tādu kā zemi, kā sazin ko. Varētu jau iet klāt, prašņāt — kas un kā. Bet ar pārlieku steīgu var tikai izbaidīt. Sajā ziņā viņam bija prakse un ķēriens. Soferis gadu gaitā dažu labu pievīzināja klusi un nemanot pie milicijas parādes durvīm. Dauzoņas tūda] pierīma, nemaksātājiem uzradās nauda. Bet šis bija viltīgāks putns. Sāka ar bērza slotām, dūdojošiem baložiem un sliekām, bet baksta zemi un meklē apraktu mantu. Jāizliekas par nesaprašu un jāuzmana vecis uz katra soļa. Ja sola bakstīties cauru vasaru, tad ož pēc baigās afēras. Jābūt piesardzīgam, nevar taču zināt — darīšana ar karalaika noslēpumu vai mūsaiiku bandu. Jātur acis vaļā. Ja iztraucēsi, var dabūt dunci ribās vai lodi pakausi. Bet, ja viss gods godam, medālis pie krūtīm un gabals avīzē Milicijas dienā. Par kārtības sargiem jau tagad raksta.

Pensionārs vingri iznāca no meža smailes.

— Griežam to kasti uz mājām.

Arturs Koks rādīja laipnu vaīgu un klusēdams pamāja. Ja jau slavēja par mutes turēšanu, tad jānoslēpj mēle aiz zobiem. Atceļā pasaziēris tik vien atļāvās pajautāt, kad iekrītot dienas maiņas. Arā kāpdams, novēlēja:

— Dzīvojiēt vesels, akmeņu cilvēki

Otrajā izbraukumā jauni fakti klāt nenāca. Večuks tāpat apgūlās zem bērza. Un tāpat bakstīja zobus. Zāle nāca plaujama. Bet to pat pilsētas soferis apjauta, ka izkapti neviens nevicinās. Zinātāji varētu pateikt, cik kūlas slāņi mežmalas plāvu pleķīšos jau sapuvuši.

Atkārtojās gandrīz tas pats kas viņreiz.

— Pagaidiēt un atpūlieties. Es tūda].

Sorciz pensionāram instrumenta līdzī nebija.

Soferis pa koku starpu redzēja, ka večuks apstaigā upes krastu un piestāj pie tām vietām, kur urķēja ar piķi.

Trešajā reizē miklāinība sarežģījās. Atbraucējs ar rokām čamdījās

pa zāli, kad no meža iznāca vīrs ar instrumentu plecā. Tas nelīdzinājās večuka piķim, bet tak jau bija paredzēts bakstišanai. Svešais arī ar rokām kaut ko pagramstīja. Abi atlieca muguras un parunājās. Dzirdēt gan nekā nevarēja. Klajumā nedrīkstēja rādīties. Un, ja tuvotes no otras puses, attālumš iznāktu vēl lielāks. Svešais atkal pazuda mežā.

Atpakaļbraucot šoferis ieskīkšķināja radio. Pasažieris pagrieza baltu aci. Arturs Koks lūdaļ izslēdza.

Salonā zuzināja muša.

Taksometra vadītājs pievakarē atskrēja viens pats. Caurumus vairs nevarēja atrast. Uz tāda kā komposta pauguriņa pletās sulīgas lapas un vijās slīgas. Šoferis augu nepazīna, bet saprata, ka tas iestādīts, lai iezīmētu vietu. Zaļais treknums pļaviņā bija pamanāms jau pa gabalu. Slīpētš, pagāns, zināja, ka mietiņu var kāds pilsētas klenderis izraut. Bet tādām lapām neviens vēribu nevellis.

Taksometra vadītāju kņudināja nepacielība — jāziņo, bet pašdarbošanās tieksme ņēma virsroku. Ja izsekos līdz galam viens pats, būs vērtīgāks ķēriens.

Pensionārs vairākas nedēļas nerādījās. Arturs Koks kļuva durstīgs — ja nu viņš pašu galveno palaidis garām?

Vienurīt večuks uzradās agrāk nekā citām reizēm.

— Sodien man nav vaļas. Akmeņu cilvēk, rādiēt, cik tā kaste vērtā.

Pie bērza albraucējs žakeli gan nometa, bet guļus nelaidās. Un smilgas arī nemeklēja. Tikai noburkšķēja:

— Atstiepiet kaulus. Es pa to laiku izmetišu kādu likumu gar upi.

Arturs Koks izlikās guļam un tad pāris lēcienos aizsniedza puduri. Kā tad! Meža cilvēks sēdēja un, pensionāru gaidīdams, plīķēja apaļu dzeltenumu. Bez klatiešanas varēja redzēt, ka apvēlušies gluži prāvi ķirbji. Viņapēc tur varēja būt arī nātres. Šoferi neinteresēja, kas aug, bet viņš vēlējās zināt, kāpēc aug.

Cilvēks no meža un atbraucējs kādubrīd pasēdēja pie ķirbjēm, atsveicinājās un gāja katrs uz savu pusi.

Norēķināšanās reizē pensionārs izvilka desmitrubļu banknoti. Samaksāja tāpat kā citreiz — četrus pa virsu. Bija satraukts un sleidzīgs. Bet atsveicinājās laipnīgi un vēl piesolīja:

— Nākamajā tūrē varēšu norēķināties arī graudā.

Večuks tā jocīgi nosmīnēja un aizmetās pusciepiņus.

Nākamreize šķita vilinoša, bet arī bistama. Priekšā jau būs tas svešinieks un varbūt vēl kāds. Tur pat atslēga nelīdzēs. Nav ko stiept garumā. Jāziņo, lai vīri liek punktu.

Arturs Koks bija labākais sabiedriskais kārtības sargs. Ja viņš par kaut ko signalizēja, tā nevarēja būt tukša runāšana.

Pensionāru uzaicināja uz pārrunām. Viņu nepratināja. Tikal uzklausīja. Protokolu nerakstīja. Tādās iestādēs jau tagad ir arī magnetofoni, un večuks neiebilda, ka nospiež taustiņu.

Izraksti no draudzīgās pārrunas

- Uzvārds, vārds, tēva vārds?
- Bīķis Juris Jāņa dēls.
- Dzimšanas gads?
- Tūkstoš deviņi simti trešais.
- Adrese?
- Rīgā, Melnsila ielā sešpadsmit, dzīvoklis simt divi.
- Mājās nav, ko darīt, un braukājat ar taksometru?
- Braukāju.
- Uz mežu?
- Uz meža maļu.
- Stādāt ķirbjus?
- Salātus noēstu zaķi.
- Pilsoni Bīķi, nespēlēsim visticpas.
- Man jau tie gadi pāri.
- Un tas jūsu draugs no meža — arī stādīja?
- Nē, brīnījās. Ka upmalā aug ķirbji.
- Vai viņš dzīvo mežā?
- Par to dzīvošanu nezīnu. Esmot atsveķotājs.

- Par ko tad jūs satiekoties runājāt?
- Par ķirbjiem.
- Un kas tas jums par rīku, ar kuru izmeklējat krastu?
- Parastā zonde. Ar kuru graudiem ņņem paraugus. Es pēdējos gados ņēmu kolhozā proves. Skaitījos tāds puskantorists.
- Ko jūs tur meklējāt?
- Treknāku zemi.
- Kāpēc valsts mežā jāstāda ķirbji?
- Pašam sava dārza man nav.
- Patvarība. Tā jau kurš katrs sadomās un sāks stādīt sazin kur sazin ko.
- Ja es būtu saēdies jāņogas un mežmalā aizgājis sevīs pēc, iespējams, ka izaugtu jāņogkrūms. Vai par to mani sauktu pie atbildības?
- Hm...
- Kāpēc es nedrīkstu iespraust ķirbja sēklu?
- Bet tas ir valsts mežs.
- Ceļa galā stāv rakstīlis: «Ar uguni uzmanīgil Mežs — tautas manta.» Par ķirbjiem tur nav ne vārda.
- Kāpēc jūs šoferim slēpāt, ka audzējat ķirbjus? Tātad apzinājāties nelikumību?
- Es viņu gribēju pārsteigt. Kārtīgs cilvēks.
- Ar ko?
- Ar ķirbi.
- Kāpēc divpadsmitajā datumā jūs tik ļoti steidzāties?
- Gribēju apskatīties, kas noticis ar ķirbjiem.
- Kāpēc nebraucāt iepriekš?
- Noslimoju.
- Kāpēc uz mežu ņēmāt līdzī tik daudz naudas?
- Ne jau uz mežu. Mazdēlam dzimšanas dienā gribēju uzdāvināt mopēdu.
- Kāpēc šoferim neļāvāt runāt?
- Mazdēls plērcina magnetofonu. Meita un znots karsē televizoru. Pa ielu grab dzelzi. Gribējās klusuma.
- Tagad jau taksometri padārgi.

- Agrāk esot bijuši lētāki. Bet es jau katru dienu neskrīenu.
- No pensijas atlicināt?
- Man jau vēl ir naudiņa.
- Mantojumā saņēmt?
- Māja iekrita meliorējamā objektā. Samaksāja dažus tūkstošus.
- Es tomēr nesaprotu, kāpēc dažu ķirbju dēļ jāšķiežas un jābrauc gaisa gabals?
- Jūs esat laucinieks?
- Nē.
- Tad es jums nevaru līdzēt. Bet man vajag savu ķirbi.
- Un meita par to naudu nekā nesaka?
- Ko viņa var teikt. Savu tiesu saņēma.
- Kādu tiesu?
- Trīs tūkstošus atdevu, lai dara, ko grib. Tūkstoši noguldīju mazdēlam. Līdz pilngadībai.
- Un vēl palika?
- Manam mūžam pietiks.
- Dzīvojat ģimenē, bet saimniekojat par sevi?
- Es tikai izbraucu uz laukiem un apkopju ķirbjus.
- Vai tas nesarežģī attiecības?
- Kamēr vecāki dod naudu, šikāms bērni mīļi. Kad izbeidzas, vēl kādu laiku laipni. Beigās brīnās: «Tie veči paši nezīna, ko grib.» Bet, ja tev turas savs kapitāls, bērni būs galanti tāpatāms līdz kapa malai.
- Atvainojamies, ka palraucējām. Bet valsts mežā ķirbjus tomēr nestādiet.
- Dēls, kad esi saēdies jāņogas, labāk mežā neej. To es tāpatāms. Atvainošanu.

Pēc nedēļas Juris Bīķis tuvojās taksometru pieturai, It kā nekas nebūtu bijis. Iesēdās kā citas reizes priekšējā sēdekli. Soferis iedarbināja motoru.

— Slēdz ārāt Nevajag.

Pasažieris labu brīdi neteica ne vārda. Tāds stonīgs klusums iestājās, kad pār lūpām jāizdabū kaut kas nepatīkams.

— Laf tev kaut ko iestāstītu, ar vienu vasaru par maz. Ķirbis, tāpatāms kā viss, kas laukos aug, ir ģeldīgs. Tikai viņam viena ķibe — tāds patukšs vidus. Es savu mūžu esmu nodzīvojis, un mani, palīdz dievam, neviens vēl par ķirbi nav nosaucis. Varbūt tas nemaz nav pienācīgs lamuvārds, jo tajā tukšumā tāpatāms kāda derīga sēkliņa arī aizmetas. Diezin, vai tevi par ķirbi vērts godāt. Dzīvo vesels, akmeņu cilvēki!

Pensionārs tāpat kā aliaž aizcirta durvis. Tikai šoreiz varbūt mazliet vēzīgāk.

V. ARTAVS

DZEJOLIS MONTAS KROMAS GARĀ

Lūpas, Tu,
Lūpas, Es,
Esmu tūkststošpusīga.
Reizēm jutos
Kamielīga,
Reizēm —
Autobusīga.

Acis, Tu,
Acis, Es,
Neons acu radzenēs.
Kas par bēdu,
Ja nav pēdul
Toties mamuts
Smadzenēs.

Ritmi skan,
Ritmi skan,
Pauris klauudz
Kā papēdis.
Slikti tev,
Slikti man,
Nez, kurš kuru
Apēdis?

Drošības tehnikas inženieris darbā.

S. Kelmuls, «Sluota»

PĪLES

— Pār visu zemi mīla valda... — dziedāja kantora galvenais inženieris tajā brīdī, kad durvis parādījās Liepiņš. — Liepiņ, tu nāc kā saukts! Fiksi dodies uz četrdesmit trešās mājas divdesmit ceturto dzīvokli, atceries, es jau vakar par to runāju. Lai šodien pat varu ziņot priekšniekam, ka brāķis izlabots. Citādi viņš man atkal iezāgēs un man nāksies braukt viņam līdzī uz piļu medībām. Bet mani, draudziņ, gaida citur. Pavisam, pavisam citur!...

— Varu iepriecināt. Darbs padarīts.

— Jau?!

— Uzspēju vēl vakar.

— Visās trijās istabās?

— Visās.

— Gaiteni un virtuvē arī?

— Jā.

— Pār visu zemi mīla valda... — galvenais inženieris nodziedāja un pacēla telefona klausuli. — Bravo! Es tūlīt ziņoju uz pārvaldi priekšniekam... Pār visu zemi mīla valda... Bet paklau, Liepiņ, vai tiešām tu esi visu padarījis? Priekšnieks pārbaudīs pats personīgi. Tu zini, cik ļoti es šoreiz negribu braukt uz tām medībām.

— Dzīvoklis spīd un laistās.

— Nu skaties. Atceros, vidējā istabā griesti bija nokrāsoti kā grīda un grīda kā griesti. Pārkrāsoji?

— Pašu pirmo.

— Logiem bija piestiprināti durvju rokturi, bet durvīm — logu rokturi. Apmainīji?

— Visu izdarīju.

— Virtuvē ūdens nenāca, vannā negāja prom.

— Nokārtoju.

— Nav vārdam vietas, tu esi pelnījis uzslavu. Zvanu uz pārvaldi priekšniekam, ka viss kārtībā. Pār visu zemi mīla valda... Hallo, vai biedrs Auziņš? Visu izdarījām no jauna. Jā, jā, Piļu ielā četrdesmit

trīs, dzīvoklis divdesmit četri. Visu labul... Pār visu zemi mīla...
Kas tev, Liepiņ, notika, kāpēc tu kļuvi bāls?

— Jūs teicāt Piļu ielā, bet es novērsu defektus jaunajā mājā Piļu ielā.

— Kādā Piļu?! Tu esi pārklusijies, Liepiņ. Jaunajā mājā Piļu ielā, kas atrodas kalnā pie meža.

— Nē, Piļu ielā, lejā pie diķa...

— Un tur bija tādi paši defekti?

— Jā.

— Viss pagalam! Un alkal piļu dēļ...

K. BOZIS

EFEKTS

Krustmāmiņa Beta skatās pa atslēgas caurumiem. Tas ir viņas, kā pati saka, vaļasprieciņš. Visi kaimiņu dzīvokļi gan Betas stāvā, gan stāvu augstāk, gan zemāk ir uzskaitīti īpašās kartītēs. Rīta stundās, kad mājā miers, krustmāmiņa savā istabā pēc īpašām formulām konstruē socioloģiskas liknes. Viņa apgalvo, ka iezīmējoties noteiktas likumsakarības. Ar matemātiķa precizitāti viņa paredz, kas kaimiņos notiks pēc dienas, mēneša un pat pēc gada.

— Statistika zina visul — krustmāmiņa Beta apgalvo.

Satikusi piena veikalā kaimiņu Rūdi, viņa saka:

— Šovakar jūsmājās būs skandāls!

— Ei nu! — Rūdis kasa pakausi. — Man galīgi rāms prāts.

— Būs tracis, kad es tev saku. Starp pulksten divdesmit diviem un divdesmit trim.

Rūdis smejas, piena rinda smejas, bet vakarā Rūdim mājās, skaties, sieva nez kāpēc atnākusi no darba ignā prātā, puika skrūvē kaul kādu

rokdarbu skolai, bet patiesībā — skrūvē vecākiem nervus: te viņam nokrit uz grīdas āmurs, te izbirst naglas, te apgāžas krēsls. Rūdis valdās un, iespiedis dūres starp ceļiem, sēž, skatās televīziju, brīdi pa brīdim pamezdams skatienu uz ārdurvju atslēgas caurumu. Bet tad kaimiņos ieslēdz putekļu sūcēju, attēls sāk raustīties, un sieva tieši šai brīdī izskrien no virtuves ar piedegušu pankūku pannu rokā; viņai viss esot apnicis!

Kas apnicis? Virtuve? Vakar ķēķis bija labs, aizvakar labs, šodien uzreiz neder! Vīrs apnicis? Vakar taču neteica noko; deva vakariņas un piešuva kreklam pogas.

Kas tā par sasodītu Saules plankumu ietekmi uz lauleni? Rūdim sāka drebēt starp ceļgaliem iespīstās rokas. Puikam nokrita uz grīdas kniepadata. Un tad sākās! Kā lavīna.

Un visiem kaimiņiem atkal skaidrs pierādījums: krustmāmiņas socioloģiskās liknes jāņem nopietni!

Krustmāmiņa Beta mīl stāstīt savus piedzīvojumus. Ne jau vienmēr viņai veicies gludi. Reizēm dzīvokļa saimnieks parauj ar joni vajā durvis, un tad ir pūns pierē, ja nepagūst palēkt nost. Vienreiz viņa lēkusi tik jēstri, ka izmežģijusi potīti.

Mums, to visu klausoties, krustmāmiņas vaļasprieks šķiet īpaši būtams. Nemīlīgs nervu sasprindzinājums.

Bet šovakar ar krustmāmiņu Betu notika kaut kas neiedomājams. Mēs sēdējām pie viņas un malkojām kafiju. Mājā krustmāmiņa bija uz britiņu izgājusi, kā viņa izteicās, darišanās. Pēkšņi atsprāga durvis un krustmāmiņa, saukdama «Stiklaina acs! Stiklaina acs!», iekrita gultā un uzrāva spilvenu uz galvas. Tikai pēc laba brīža noskaidrojās, ka krustmāmiņai vajadzējis noprecizēt vienu no savām liknēm. Bet, kad viņa piespiedusi aci pie atslēgas cauruma, šai pretī stīvi blenzis kaut kāds neradījums.

Gājām noskaidrot, kas par lietu. Izrādījās, kaimiņš pie savu durvju atslēgas cauruma piebidījis televizora ekrānu un ar uzaču zīmulī uzzīmējis uz tā divus plakstus un redzokli.

Cilvēki ir neapbrīnināmi. Lēta efekta dēļ gandrīz iedzina kapā krustmāmiņu Betu.

PAR O. MAJORU

Kaīslīgs makšķernieks. Ķer lielas un mazas zivtiņas. Bet, tā kā jebkurš makšķernieks ir potenciāls humorists, tad raksta lielas un mazas humoreskas. Jo mazāku zīvi noķer, jo lielāku humoresku uzraksta.

O. MAJORS

VIŅŅU ŠŪPAS — TAVAS LŪPAS...

Patiesi visneaprēķināmāko rezultātu var dot pati nevaīnīgākā fecere. Tagad arī mēs to zinām, bet ko tas vairs līdz. Būtu šī atziņa mums radusies kaut nedēļu iepriekš, kaut tovakar...

Atvaīnājums krastā bija beidzies, un mūsu zvejas kuģis, atstājis dzimto ostu, traucās preti jaunām darba uzvarām lielā diķa viļņā pusē. Tie neveiksminieki, kam bija iekritusi pirmā sardzes maiņa, darīja savu darāmo pie stūres vai radara, mašīntelpā vai kambīzē un četras stundas nekādas buras, protams, neredzēja. Viņiem tās parādījās mazliet vēlāk, kad kapteiņa vecākais palīgs Brandavs pēc otrās maiņas visu no sardzes brīvo apkalpi sapulcināja kopkajītē.

— Tā un tā, — Brandavs nemīlēja garus ievadus. — Uz visiem kārtīgiem kuģiem ir pašdarbība, — viņš sacīja. — Cilvēki nodarbojas, tā teikt, ar jaunradi. Kā ir pie mums? Domino un dambrete, protams. Bet vispār — pašdarbība viena kubrika apjomā nav nekāda pašdar-

bība. Vajag kaut ko tādu, lai visai apkalpei būtu kāds prieks. Nu, ko mēs varam?

Visi dziļdomīgi klusēja. Kurš tad savu reizi nav pieredzējis: lerosīni kaut ko, pats arī dari.

Redzēdams, ka tā neko nepanāks, Brandavs sāka rīkoles enerģiskāk.

— Nu, ko tu klusē, Sņuciņi? — viņš uzrunāja kuģa radistu. — Visi taču zina, ka tu raksti dzejoļus. Pat sienasavīzē bijuši drukāt!

— Kas nu no manis viena par pašdarbību! — radists mēģināja izvairīties.

— Kāpēc no tevis viena? Es arī palīdzēju. Un kas vainas, teiksim, traļmeistaram Bālainim?

Traļmeistars un dzeja — tas jau bija kas jauns. Viri sāka izrādīt zināmu interesi.

— Es gan līdz šim vairāk pa prozas līniju, — Bālainis beidzot atguva runas spējas, — ja vajag kādu pārskatiņu...

— Nu, labi, būsi mūsu kritiķis, — Brandavs arī daudz neuztiepa. — Sņuciņi, pieraksti vēl mūsu jauno matrozi Voldiņu. Četri viri — tas jau ir spēks. Un nav ko turēt sveči zem pūra — pirmais lasījums pa kuģa radio sestdienas vakarā.

Sestdienā pienāca necerēti ātri. Izložē nepaveicās Voldiņam: no visiem trim jaunatklātajiem dzejniekiem viņam pirmajam nācās stāties pie mikroфона un nodot savu jaunradi klausītājiem un Bālainim kritikai.

Un tā nebija ilgi jāgaida. Klausītāji nepaguva ne atvilkt elpu pēc Brandava un Sņuciņa četrindēm, kad mikroфons jau nokrimšoja Bālaina basā.

— Khm... khm... Jūs nupat klausījāties mūsu jaunā biedra dzejoli par zvejas vīra laimi, kuram zivis pašas trali lien... khm... — Bālainis vēlreiz nokrekšķinājās un tālāk jau skaldīja kā ar lešnomi — Aprīnojama atpalcība, biedri, vēl vairāk — nepiedodama pasiviltāte! Cilvēka un zivs attiecības jau no sākt gala ir veidojušās pēc principa: viens bēg — otrs ķer. Es atkārtoju: ķer! Tā, kā to no mums prasa plāns. Aktīvu pozīciju, lūk, ko, biedri, es nejutu mūsu jaunā kolēģa dzejā!

Un, garāmejojot izsacījis pārmetumu Brandavam, kas nevis cenšas izskaut šādu nogaidīšanas politiku, bet pats raksta par skumjām pēc krasta, Bālains savu pirmo kritisko uzstāšanos beidza, Šņuciša četrindi pat nepieminējis.

Tas arī noteica turpināko literāro lasījumu raksturu. Jau svētdienas vakarā kā Voldiņš, tā Brandavs uzstājās ar kritiku par Bālaina pirmo recenziju, pārmetot viņam tendenciozilāli un nevēlēšanos izprast dzejas specifiku. Bālains atbildēja, ka ar tik trūcīgu atskaņu sortimentu kā «krasti—masli» un «lūpas—šūpas» vispār nevar runāt par dzejas specifiku. Nevienu, izņemot, protams, pašu autoru, nepārsteidza, ka šāda disputa atmosfērā arī Šņuciša otrā četrinde paslidēja garām nepieminēta.

Pirmdienas vakarā spēku samērs jau neglābjami nosvērās pret Bālaini. Brandava un Voldiņa ironiskajām piezīmēm par dažiem kritiķiem, kas paši nemīl uzklausīt kritiku, savu skabargu prozā piemeta arī Šņucītis.

Bālains pirmdienas vakarā neuzstājās. Acīmredzot gatavojās otrdienai.

Te arī varētu likt punktu. Tagad uz mūsu kuģa nav vairs neviena dzejnieka, toties ir četri disputos rūdīti kritiķi. Gaidām ierodamies kairņu zvejas flotili. Pēc nepārbaudītām ziņām, tās sastāvā vēl esot saglabājušies divi dzejnieki. Kaut nu tikai viņi pa ceļam nesadomātu organizēt pašdarbību!

L. Ozols

STARP CITU

Kā Zevs no Olimpa augstumiem ieradās santehniķis un runāja gudri kā Zaratustra: — Bez diviem poļšiem nekusti

Vārtsargs futbolā ir gandrīz lieka figūra — futbolisti tik bieži sif vārtiem garām.

Arī cenrēžu un ēdienu keršu sastādīšana presa zināmas literāras doļības.

JAUNĪBAS PRIEKI

— Ā—ā, — diriģents uzdeva toni, un koris sāka dziedāt.

— Stop, stop, stop! Par zemul Jāsāk ar si, bet jūs dziedat si bemolu. Vēlreiz! Ā—ā.

Koris atkal nodziedāja si bemolu.

— Tā strādāt es atsakos, — diriģents noslaucīja sviedrus no pieres. — Rajona kora skate pie durvīm, bet jums ir nulle uzmanības.

Te viņš saklausīja, ka no grīdas apakšas atplūda apslāpēta skaņa si bemolā. Acimrēdžot tā ietekmēja kori.

Diriģents sameklēja kultūras nama direktoru.

— Paklausieties, nav iespējams mācīt dziesmu «Jaunības prieki». Jādzied mažorā, bet zem grīdas visu laiku skan tonis mīnorā.

— Vai dienij, — direktors izmisis mētāja rokas. — Tur dūc centrālapkures sūkņi. Kurinātājs kaut kur aizgāja, es pats neprotu izslēgt...

— Centrālapkure?! Vasaras laikā?!

— Es jau kurinātājam teicu, ka ir vasara, bet viņš atbild: «Un kas par to?» Ņēma un iekurināja. Bija galīgi jautrā prātā. Sadzēries.

— Tad trieciet to kurinātāju ratā!

— Nevar. Kolhoza priekšsēdētāja sievas brālis... Priekšsēdētājs sadusmosies un nedos mums autobusu. Ar ko tad vedīsim kora dalībniekus uz skati?

Diriģents aizgāja atpakaļ pie kora.

— Uzmanībut «Jaunības prieki». Uzņemiet toni! Si bemols. Ā—ā...

A. AUZIŅŠ

TULZNAS

Agrāk rāvās miesās mēlnās,
Vīriem radās tulznas delnās,
Tagad bieži darbs kā spēle,
Toties tulznas ir uz mēles.

DERĪBAS

Sesu dienu laikā biju ierakstījusi Viņai trīs sūdzības: par netīru tasiņi, cietām rožmaizītēm un pārāk skaļo durvju aizcīršanu, isi sakot, par to, ka mani slikti apkalpo. Tad arī vienojāmies. Viņa nedēļu atpūtīsies, bet es — pastāvēšu aiz letes kafejnīcā «Sniegpārslīņa». Parādišu, kā ir jāstrādā. Derības šķīra sabiedriskās ēdināšanas uzņēmuma direktors.

— Tātad jūs, — viņš teica, un viņa balsi bija saklausāma izbrīna, kurai jaucās klāt vāji slēpta skepse, — apņemties nostrādāt veselu nedēļu bez sūdzībām?

— Vēl vairāk, saņemot tikai pateicības par laipnību, ieturību, ātru apkalpošanu un precīzu skaitīšanu — es uzmetu pārākuma pilnu mirkli Viņai, kas manu labo omu veselu nedēļu bija krietni vien gādējusi.

— Vinnētāja saņem pudeli šampanieša, — direktors plebilda.

— Jā gan, pussausā! — Viņa uzsvērti sacīja. — Esmu gatava derēt kaut uz kasti, manis pēc — uz saldo šampanieti, ka jau trešajā dienā sūdzība būs iekšā kā likts!

Un to saka Viņai Viga, kas man kafijas vietā vienmēr lēja gaišbrūnu suslu, kas to pašu sakaltušo smalkmaizīti nometa tā, ka šķīvītis dancoja vien man zem deguna!

Es saslējos:

— Paklausieties...

— Viss! — direktors uzsita ar plaukstu pa rakstāmgaldi. — Tiksimies pēc nedēļas.

... Ak tu nelabais! Pirmajā dienā par ilgu noķēpājos frizētavā. Mati jau nu bija gan kā bildē, toties kafejnīcu atvēru piecas minūtes vēlāk. Labi, ka gaidītājos bija veči vien. Viss bars sagāzās tekšā, viens, garām spiezdami, familiāri uzšāva man pa pēcpusi — Ir nu gan Viņa šos tipus izlaidusi! — un saklupa ap leti.

— Sirsniņ, iegāz simtiņi!

— Man — simti piecdesmit «Starku»!

— Fiksāk, zeltenīt, zēni kalst laukā!

— Vai «Baltais stīprais» nav?

Ak tu debestīn! Kad visiem slāpstošajiem biju salējusī un gribēju jau atvilkt elpu, skatos — stāv kluss bārdainis ar tādu domīgu, uz iekšu vērstu skatienu. Raugās vai pašā sirdī iekšā un klusi, bet skaidri saka:

— Meitenī! Vienu. Tikai ātri.

Kamēr uztraukumā drebošām rokām centos ātri ieliet vienu, noslēpumainajam svešiniekam līdzās nostājās melns karakulķepiņu kažoks ar gaišzīlu ūdeļādas apkakli.

Saurās uzacis pacēlās, atsedzot salātzaļus plakstiņus, un ķiršbrūnās franciski pomadētās lūpas nosvepstēja:

— Vai jūs vienreiz beigsiet aptekāt tos pļēgurus?! Es stāvu rindā jau no bez piecpadsmīt deviņiem!

— Kā tad tā? — biju no sirds izbrīnīta. — Jūs taču tikko...

— Kas!!! Kofī — ovālais stāvs saspringa kā uzvilktā atspere.

— Vai jūs apjēdzat, ko runājat?!

Es apjēdzu. Pareizāk sakot — atcerējos. Pussauso. Klusēdama pasniedzu kafiju, pīrādziņu, ābolkūku, glāzi sulas... Klusēdama noklausījos dziļi izjustu, niānsēm bagātu, režijā nevainojamu un profesionāli iestudētu monologu par to, cik drausmīga ir šī pasaule, kurā katrs ielasslaucītājs un trauku mazgātāja ar triju klašu izglītību nesodīti var spļaut ģimī katram, kam ienāk prātā.

Kad vakarā pārrados mājās, pulkstenis bija pusvienpadsmit. Atkritu klubkrēslā. Nebija spēka pat sameklēt čības...

Tuvojās Jaungads, tāpēc direktors pavēlēja izdekorēt telpas. Darbā terados jau septiņos. Izrotāju eglīti, noliku to letes galā. Pie sienas pakāru krāšņu sārta sudrabotu papīra vītņi.

Eglīti kāds pārlietu enerģisks paģiru lāpītājs apgāza apmēram pusstundu pēc kafejnīcas atvēršanas. Saplīsa divi bumbuli. Apgāzēju norāju, bumbulus apmainīju. Tad gandrīz pie pašas auss izdzirdu noslēpumaino «Meitenī! Vienu. Tikai ātri.» Kamēr, uzsmaidot svešiniekam, domāju: «Mākslinieks? Droši vien dzejnieks!», viens jau atkal bija uzsvēlies letei un eglīte kopā ar trauslajiem krāšņumiem džinkstēdama nokrita uz grīdas.

— Stulbenīt — mani nervi vairs neturēja. — Vai neredzi, kur stulē savu tizlo roku?!

— Pardon, saimniece, — vainīgi šļupstēja eglītes apgāzējs, bet viņa glāzes biedrs mēģināja izriezt krūtī:

— Kafejnīcā lamāties nav brīvi...!

Izvadīju abus ārā. Pa to laiku pie greznumvitnes bija pamatnijas tiklīt klāt drukna sārtvaidze, grābstījās gar to un prasāja:

— Meitenīt, vai šito pie jums var nopirkt?

— Kas vēl nebūst! Te ir kafejnīcā! Vītnes pārdod veikalā.

— Kurā veikalā? Kā turp nokļūt?

— Kā lai es to zinul!

Sarunā lejaucās vēl viena persona ar lielu saini rokā:

— Man arī! Man arī! Dīvast!

Pēcpusdienā pieliku pie sienas lielu uzrakstu: «Greznumvitnes, puķu podus, vāzes ar egļu zariem, salvešu turētājus, lampas, krēslus, ka arī dzērienus līdznešanai *n e p ā r d o d a m!*»

— Sakiet, lūdzu, meitenīt, kāpēc jums kafejnīcā pie sienas ir tāds dīvains uzraksts? Citur tādus neesmu redzējis... Vai, kas jums notika? Slikti kļuva?...

Nu, tāpēc vien man vēl nekļuva slikti. Sirdsvājums uznāca tāpēc, ka durvis zem zilas ūdeļādas cepures ieraudzīju salātzaļus plakstiņus.

Visi svētie, stāviet man klāt!

* * *

Kad ovālais karakulķepiņu kažoks — triju dienu laikā devīto reizi — nostājās pie letes, man acu priekšā sāka lēkāt krāsaini zaļi. Tieši tajā brīdī taisīju vaļā šampanieša pudeli. Kā caur miglu izdzirdu vizdegunīgu svepstēšanu:

— Nez kāpēc šīs apkalpotājas iedomājas, ka es varētu vēlēties pirkt viņu nīkulīgās puķes un vēl ar visu pretīgo podul!

Dūšīgi saskalojusi, nomērķēju. Aizbāznis ar spalgu šāvienu aizlidoja svepstētājai gar ausi, bet šampanietis — protams, pussausais! — šņākdams šāvās zaļo plakstiņu virzienā... Lai puto, lai dzirksti! Lai mīgu Jauno gadul!

Derības tomēr vinnēju es — sūdzību man neierakstīja. Kašķīgā kliente bija tā sašutusi, ka, sūdzību grāmatu nepaprasījusi, tūlīt aiz-

drāzās pie direktora, kas samaksāja no savas kabatas kažoka tīrīšanas izdevumus un izsauca mani. Viņš man neko nepārmeta, tikai lūdza, lai es nekad vairs neiedomājos stāvēt aiz letes, lai viņam nekad un nekur vairs nevajadzētu ar mani salīkties... To varēju droši apsolīt un savu solījumu izpildīju nekavējoties, jo man arī bija tikai viena vēlēšanās — pēc iespējas ātrāk tikt projām no «Sniegpārslīgas».

Tagad aiz letes atkal stāv Viņa. Nezinu, kā šai veicas, jo kafejnīcu vairs neapmeklēju. «Sniegpārslīga!» «Slapjdraņķis» būtu piemērotāks nosaukums šai nelaimes vietai. Zēl vienīgi dziļdomīgā dzejnieka, kurš tagad savu «Meitenīt! Vienu. Tikai ātri!» saka Viņai.

Bez vārdiem.

T. Janāks, «Perec»

Atpūta

Dzīve prasa savu. Katru dienu šī dzīve prasa no mums savu, mūsu nervus, mūsu intelektu tā pārbauda ik uz soļa. Ik dienas mēs — vismaz par sevi es to varu droši teikt — šķiežam savu enerģiju. Garīgoļ Bet tā nespēj atjaunoties tik ātri, kā tiek patērēta. Par nožēlošanu ne. Un mūs arvien vairāk sāk mākt depresija, mēs kļūstam asas un neiecietīgas pret saviem bērniem, kaķiem, suņiem un vīriem. Ko lai dara? Un vai kas būtu jādara, ja tā ir it kā likumsakarīga norise?

Ja jūs to jautājat man, tad es saku: var darīt. Un vajag darīt. Gluži tāpat, kā mēs regulāri apmeklējam ārstu, lai uzzinātu ko jaunu un iespējami patikamu par savu dārgo veselību, mums laiku pa laikam arī jāpārstē savi nervi, jāatjaunina emociju krājumi, isāk un skaidrāk sakot, jāatpūšas.

Kur?

Te domas dalās. Ir ļaudis, kuri domā, ka viņi varētu atpūsties arī ierastajos mājās apstākļos, ja atturētos no televīzijas skatīšanās un ieslēgtu radio tikai meteoroloģisko ziņu laikā. Nu un, protams, viņi neceļ telefona klausuli un lielākoties nereaģē arī uz zvaniem, kas atskan pie durvīm.

Tā, protams, var darīt. Esiet tik laipni un ieslēdzieties savās četrās sienās kā gliemezis čaulā, tomēr paliek jautājums, vai jums tā izdosies atpūsties un ceļt savu tonusu. Es varētu atbildēt vienīgi ar ne. Bet man negribas sarūgtināt cilvēkus. Tāpēc labāk nejautāijiet.

Ir tādi, kas atrod baudu makšķerēšanā un lamājas kā dienvīdjūru pirāti, kad no āķa nomaukusies pusspriža gara zivtiņa. Cits dodas pie radiem novākt sienu un atgriežas mājās izdilis kā asaka.

Es no vasaras atpūtas atgriezos mierīga un līdzsvarota, un citādi tas arī nevar būt — es savu atpūtu plānoju, es organizēju to katrā dienas posmā. Kā es to daru? Nu, isumā jau var pastāstīt. Bet tikai klausieties uzmanīgi.

Par alpūtu jādomā laikus, lai, gaidītajam brīdim pienākot, viss būtu sagādāts un aprēķināts, lai ne no viena stūra neuzkristu negaidīts pārsteigums. Pareiza gatavošanās atpūtai sākas jau leprickšējā rudenī.

Savā brīvības laikā var jau ieskriet arī kā zaķis mežā, neko līdzī nepaņemot. Pēc maniem ieskatiem, tas ir nepareizi. Moderns cilvēks nevar atpūsties kā neandertālietis, ja vien viņam, nabadziņam, vispār iznācis laiks atpūtai. Moderns cilvēks nedrīkst neievērot jaunākos sasniegumus ķīmiskajā, vieglajā rūpniecībā un vēl dažādās citās nozarēs. Tāpēc ir nepieciešams laiku pa laikam apstāties pie veikala loga vai, vēl labāk, pie letes. Sākumā jums liksies, ka no visa izstādītā jums nav vajadzīgs nekas. Tā ir liela kļūda. Ja jau mantas reiz saražotas, tad arī jāatrod to izmantošanas veids. Ja jūs uz izstādītajiem priekšmetiem lūkosieties šādā aspektā, pēc brīža jutīsiet, ka vajadzīgi tie visi. Bet arī tas nebūs pareizi. Nevajag pirkt itin visu, kas pagādās redzes lokā. Vajag pirkt ar izvēli. Ticiet man, beigās vienmēr salāsies daudzums. Ziema ir gara, un arī pavasari, pat līdz vasaras vidum ir diezgan laika pirkt un pirkt.

Pavasariem nākot, jums jāapmeklē sava dārgā vīra dārgie vecāki. Viņi, protams, tūlīt domās, ka jūs alkstat vasarā atstāt pie viņiem savus bērnus. Centieties šādu uzskatu veidošanos novērst jau pašā iedīgļī, ar gaišu smaidu stāstot, ka šovasar esat nolēmusi burvīgās brīvās dienas aizvadīt kopā ar mīļajiem bērniņiem un ne par kādu naudu neļausieties sevi no viņiem šķirt. Vīramāte noteikti kļūs domīga, un vēl pēc brīža viņa sāks protestēt. Aprādīs, ka bērni taču bijuši ar jums ciešā un nedalāmā kopībā visu pārējo gada daļu, kura nemaz nav maza. Ka jums derētu atpūsties no sīkajām ģimenes rūpēm. Ka ikviens cilvēks ir pelnījis savu tiesīgu brīvības. Jūs uz to visu tikai enerģiski puriniet galvu un izliecieties nesatricināma savā pārliecībā. Bet vīramāte pa to laiku vilks dienas gaismā jaunus un jaunus argumentus. Vai mazumu argumentu var

atrast vīramāte, ja viņai uznākusi pašaieliedzība. Un, kad sarunas beigās vīramātes balss jau sāk kļūt histēriska, jūs varat atviegloti uzelpot. Jūsu diplomātija svīn spožu uzvaru. Jūs varat augstsirdīgi piekrist, ar visiem spēkiem pierādot, ka šāda piekāpšanās ļauj jums sirdī. Ja vīramāte ņemas izganīt jūsu divus mazākos, mīniet sevi ar domu, ka varēja būt arī sliktāk.

Ja rīkosieties tikpat gudri arī tālāk, jums varbūt izdosies lielāko uzvelt vīra, t. i., tēva pleciem. Un visļauņākajā gadījumā jūs varat viņus abus triekt maksšķerēt. Ja jums pašai nav jāiet līdzī, tas arī nav nemaz tik slikti.

Kad pavasari jūsu atvases pārnes no skolas līcības, tad ir istā reize apvaldīt sevi. Jūsu nervi jau tā ir sabēģti, tagad tikai nepievērsiet uzmanību sīkumiem! Ko nu tur tik daudz, stāsta, Mendeļejevs arī esot mācījis briesmīgi slikti. Bet vēlāk atrada periodisko elementu sistēmu. Vai varbūt tas nebija Mendeļejevs, bet kāds cits? Nu, katrā ziņā kāds liels zinātnieks bērniņā bijis absolūti nesekmīgs.

Nomierinājāties? Lieliski! Nedrīkst vienmēr izgāzt dusmas, tas sašina dziwī. Un jūs gribat dzīvot vēl ilgi, kaut vai tikai tāpēc, ka dažs labs jūsu paziņa, kuram tas nepavisam nav nepieciešams, dzīvo tik ilgi. Nu nē, jūs viņam nenovēlēsiet to prieku ar savu klātbūtni pušķot jūsu bērsei!

Vismaz trijās vietās jūs esat ievadījusi sarunas par ceļazīmju piešķiršanu. Tas katrā ziņā jādara jums pašai, vīri šeit nav izmantojami, viņu smadzeņu ritentiņiem ir nožēlojami niecīgi apgriezieni. Protams, jums tagad iznāk noskrieties, toties veselu gadu pēc tam jūs varēsiet atcerēties un atgādināt, kā uzpurējāties savu tuvāko labā. Ja vien cilvēks runā un rīkojas ar vajadzīgo mērķtiecību, viņš ātri rada citos iespaidu, ka pats nemaz negribētu atpūsties, nē, viņš pats ar milzu prieku un patikšanu, ar neapsīkstošu enerģiju strādātu visu gadu cauri, tikai pienākums pret ģimenes locekļiem liek viņam tādu atpūšanos uzņemties.

Vasara nāk arvien tuvāk. Kādu vakaru jūs klausāties sinoptiķa komentāru. Ko viņš sola? Ak vai, jūnijs ir silts un saulains, toties jūlijā būs...

Bet jūlijā jums ir atvaļinājums. Un jūlijā, cik paredzams, no gaisa līs ja ne gluži piķis, tad nepārtraukts lietus gan.

Jums, prolamis, gluži vienkārši neliek novēlēt pilnvērtīga atpūtu! Un turklāt jūs varējāt izvēlēties jūniju, tikai tagad jūs atceraties, ka tieši tā arī gribējāt rīkoties — kāda iepriekšparedzēšana, vai ne? —, bet tad aiz savas labās sirds apmainījāties ar kolēģi, kurai jūnijs bijis absolūti nepieciešams. Tā viņa leica.

— Paklausies, — jūs nedroši sakāt savam dzīvesbiedram, — sinoptiķi taču mēdz kļūdīties?

— Kāpēc lai viņi kļūdotos? — šis biezādis atbild. — Ar šodienas zinātnes sasniegumu palīdzību...

Jūs nicīgi nošpācieties un pagriežat viņam muguru. Un pie sevis nolemjat, ka šai reizē kļūdišanās tomēr būs notikusi. Tā ir jūsu vienīgā iespēja.

Tas viss, prolamis, maitā garastāvokli. Es gribēju teikt: var maitāt. Vai arī: maitā tādiem cilvēkiem, kuri nespēj sevi iegrozot. Jūs taču spējat?

Tāpēc jūs valdāties. Jūs valdāties, kad kolēģi darbā apspriež šīs vasaras izredzes, vieni runā par vārdēm, cili par vabolēm, pēc kuru izturēšanās varot spriest, ka vistuvākajā laikā gaidāmas ilgstošas lietavas, un visu šo dīko un pilnīgi nevajadzīgo runu un runiņu nolūks ir pierādīt, ka šogad jūlijs jau nu gan būs zem katras kritikas.

Jums tas duras sirdi, cauri sirdij, diez cik dziļi. Ko jums darīt? Jums gribētos kliegt uz saviem kolēģiem, ka kolēģi, suņi viņi ir, nekas vairāk — bet vai jūs drīkstat mūžīgi kliegt? Jūs esat cilvēks, kurš ciena sevi un citus. Cilvēki, kuri ciena sevi un citus, neauro uz saviem darba biedriem, viņi cieš sakostiem zobiem.

Mājās jūs pārnākat pusslima. Jūsu vīrs nevar saprast, kāpēc jūs esat pārnākusi pusslima. Ko viņš vispār spēj saprast? Jūsu bērni savā istabā rotaļajās. Pēc viņu brēcieni skaļuma var saprast, ka rotaļas pamatā ir Pompejas vai varbūt visas Eiropas bojāeja.

— Bérni, vai nevar klusāk? — jūs jautājat.

Izrādās, klusāk nevar. Jums nolaižas rokas un galva sāp vēl slīprāk, bet tad jūs pametat skatienu kalendārā un ar prieku ieraugāt, cik tuvu jau pievirzījies jūsu atvaļinājuma sākums. Un tad Pompejas vai arī visas Eiropas bojāejas uzvedums aplaimos jūsu vīra vecākus un viņu tuvāko apkaimi. Cik tas ir jauki! Jums pat pa pusei pāriet galvas sāpes. Un tas ir vēl jaukāk.

Kamēr atvaļinājums vēl nav sācies, noliek šādas lietas:

1) jūsu vīram nekavējoties jābrauc komandējumā. Jūs šai sakarā gribētu kādu pleķīti no mūsu mīļās zilās planētas uzspert gaisā ar baltajām biszālēm. Bet kur jūs ģemsiet baltās biszāles? Un jūs, apvaļdīts cilvēks būdama, mierināt sevi ar domu, cik jauki būs, kad kravājoties jums neviens netaisīsies pa kājām;

2) jūsu mazākā atvase iedzīvojas temperatūrā, un jūs ar šausmām izsaucait ārstu, iedomādamās, ka tā varētu būt lipīga slimība. Jūsu vīramātei, lūk, ir paniskas bailes pat no iesnām, ja ar tām sasirdzis kāds cits. Bet tad jūs ņematies mierināt sevi ar domu, ka neviena slimība nav mūžīga un jūsu atvase, ja vien slimos pietiekami apzinīgi, varēs izveseļoties vēl pirms jūsu atvaļinājuma sākuma;

3) jūsu cerības uz ceļazīmēm izkūst kā sniegs marta sākumā mājas dienvidu pusē. Jūs nolemjat vairs nekad mūžā nesasveicināties ar Kalniņiem, Kātiņiem un Kociņiem. Tas ir briesmīgi, jo līdz šim laikam jums bija lies, ka Kalniņi, Kātiņi un Kociņi ir krietnu cilvēku etalons. Bet nu viņi jūs piekrāpuši. Vai krietni cilvēki krāpj? Taču tad jūs rodāt mierinājumu domā, ka cilvēces vēsturē nekrietnība vienmēr pastāvējusi līdzās košākajiem cildenuma paraugiem. Un galu galā ir vien labi, ka jūs esat šo nekrietnību atmaskojusi, pirms vēl noticis kas īsteni ļauns, jā, jūs vēl varat sevi saukt par laimīgu, ka noticis tik maz ļauna;

4); 5) utt., utt. Var atgadīties vēl daždažādas lietas, grūti tās visas paredzēt, kaut kādā veidā tās laikam atkarīgas no Saules plankumu iedarbības. Katrā ziņā pārsteigumi var gadīties līdz pašam pēdīgajam brīdim. Bet vai pasaule pilnīgi bez pārsteigumiem vairs būtu interesanta?

Un tad atvaļinājums beidzot ir klāt, pēdējā brīdī jūs esat atradusi tzeju bezizejā, jums tomēr ir kurp braukt, darba biedri novēl jums tel-

amī alpūsties, jūsu kolēģe, tā pati, ar kuru jūs samainījāties atvaļinājumiem un kura atgriezās darbā brūna iedegusi (starp mums, iedegums viņai nepiestāv, viņa izskatās vulgāral), smaida un saka, ja laiks būtu kaut jēl uz pusī tik labs, kāds gadījies viņai, tad jau arī pietiktu. Kaza, viņa nu zinās, kā man pietiktu un kā nel Smieklīnāk. Jūsos jau grib uzbangot sašutums, bet tad jūs nolemjat saudzēt nervus. Nekas, atvaļinājumā varēs atpūsties! Un tad jūs sperat pirmo soli teiksmu zemē.

Atvaļinājumā svarīgi ir viens: dzīvot ar prātu un domājoša cilvēka cienīgi. Neuztraucieties, galvenais, neuztraucieties, jums ir jāatpūšas! Neuztraucieties, kad saņemsiet viramātes vēstuli, kurā šī neiecietīgā būtne, kas it nemaz nemīl bērņus, spilgtos vārdos aprakstīs jūsu mazāko atvašu viesošanos un izteiks cerību, ka jūsu atvaļinājums taču nevarētu būt mūžīgs. Jums ir jāuzņem vitamīni un jākrāj saules enerģija. Neuztraucieties arī, kad jau otru nedēļu no vietas list lietus. Reiz tam ir jāpāriet. Kad jūsu vecākā atvase nevis sēd rāmas saules apstarotā upmalā, kur var raudzīties uz nekustīgo makšķeres pludīņu, bet gan kaucina tranzistoru, savaldieties! Kā būtu, ja viņš pūstu bazūni? Kad jūsu vīrs divu dienu laikā četras reizes pārdur mašīnai riepu, neuztraucieties un nezūdieties, ka jums liktenis piešķīris par vīru kameļi, bet iedomājieties, kā būtu, ja jums patiesi nāktos dzīvot kamieļa sabiedrībā. Un vēl viņu barot. Vīrs tomēr apēd mazāk. No tāda priekšstata vien jūs kļūsiēt stipri pateicīgāka pašreizējam liktenim.

Daudz un dažādus pārbaudījumus cilvēkam var atnest tāds pelnīts atvaļinājums, kuru jūs pavadīsiet pie dabas krūts, daudz nervu pārbaudījumu slēpjas godam pelnitajā atpūtā. Iegaumējiet un alkārtojiet sev, ka atpūsties nav viegli, ka atpūšanās ir liela māksla. Tāpēc savaldieties un saturieties! Jūs galu galā neesat darbā, kur var izrūkties, cik tik. Jūs atpūšaties. Jūs iekrājat spēkus nākamajam darba cēlienam!

Un tad jau jūsu atpūšanās būs pagājusi un jūs varēsiet no sirds prēcāties, ka pienācis laiks atkal atgriezties darbā, kur var erroties pēc sirds patikšanas.

L. KAMARA

ARĪ HUMORISTAM...

Ne tikai tam,
Ar zvaigznēm sistam,
Ne tikai tam,
Kas peklē svīst, —
Savs ceļš
Ir arī humorīstam,
Savs uzdeyums
Uz zemes šīs.

Tā pieņemts ir,
Ik katru dienu
Nāk gaismā
Vesels bērnu pulks.
Un zinām jau:
Viens dzelzi graužis,
Bet cits
Kļūs maigo siržu tulks,
Trešs desmit pirkstus
Vagā bāzīs,
Vēl cits kāds
Debess kalnus gāzīs;
Kurš rūpēsies,
Lai vakars gurds
Un Tgnums
Paliek nepieburts?

Ne tikai tam,
Ar zvaigznēm sistam,
Ne tikai tam,
Kas peklē svīst, —
Ir jādzimst
Arī humorīstam —
No patiesības
Smaidu zīst.

Caur māfes klēpjem,
Bērnudārziem,
Caur augstām skolām
Aicināts
Ikviens, kam dzīvē
Nepieciešams
Ir zināšanu slīpētis
Prāts,

Moto: *Un jāmirst arī humorīstam,
Jo dzīve — jokus nepazīst...*

Bet kur gan tiešums dzims? —
Es prasu,
Kur atjautīgais
Domas asums?
Kur frakums,
Asinis kas triec?
Kur smaidis,
Kad pleci jāotliec?

Ne tikai tam,
Ar zvaigznēm sistam,
Ne tikai tam,
Kas peklē svīst, —
Ir jāprot
Arī humorīstam
Iet stāvus,
Nevis slīpi līst.
Kurš mīlēs to,
Kas gaitā klanās?
Un pats
Ko tāds gan mīlēt var?
Kurš mīlēs to,
Kam stīvo aci
Ne smaida blāzma
Neaizskar?
Kad mēs
Caur ikdienību brienam,
Mums mīlas
Vajaga ikvienam,
Un otram jādāvā
Ne vairs,
Bet skaidras mīlas
Bērna smaidis.

Ne tikai tam,
Ar zvaigznēm sistam,
Ne tikai tam,
Kas peklē svīst, —
Ir jāmīl
Arī humorīstam,
Jo nemīlošos
Dzīve nīst,

Bet tad, kad kādeni
Pielrūkst spara,
Vai tad,
Kad jaušams ienaidnieks,
Lai spītīgs lepnums
Iecērt skropstās,
Lai nobirst smaidiens
Draiskais prieks, --
Lai smaīdu bērns
Ir sadzelt prasme,
Lai smaīdu bērns
Ir smīns kā asmens.
Lai cirtiens redzīgs,
Lai nav truls, --
Un trumi
Mums zem kājām guls.

Ne tikai tam,
Ar zvaigznēm sistam,
Ne tikai tam,
Kas peklē svīst, --
Ir jānīst

Arī humoristam
Viss ļaunais,

Kas pa sirdīm klīst.

Cik nerru jau
Nav ientūsi, --
Cik stipri naidis
Tiem acīs zvīlī
Cik klaunu jau
Nav mīlējuši, --
Un cik tie
Vienreizīgi mīlī
Un mīlā, naidā
Vienlīdz sveļot,
Un pasaulī
Līdz aknām dzelot,
Skān cauri dzīvei
Smieklā grēks
Kā tīrošs, atjaunojošs
Spēks.

Ne tikai tam,
Ar zvaigznēm sistam,
Ne tikai tam,
Kas peklē svīst, --

Ir jāspēj
Arī humoristam
Vēl ilgi, ilgi
Nenovīst!

Un tomēr pienāk
Brīžu skumjums,
Kad vēlais rudens
Lapas plēš;
Un uzkrīt salnas,
Pārsnieg sniegi
Un vēsā mierā
Dienas dzēs,
Iet projām ievu
Smaida smarža,
Iet projām rutku
Spīvā garša;
Kas pasaulē
Reiz dzimuši,
Ir gājuši
Un rīnuši.

Ne tikai tam,
Ar zvaigznēm sistam,
Ne tikai tam,
Kas peklē svīst, --
Ir jāiet

Arī humoristam

Uz turieni,

Kur smieklī dzīst...

Mēs nācām,

Aizejam.

Pa istam.

Jo viss uz zemes

Bijis īsts.

(Un jāmirst arī humoristam,

Jo dzīve jokus nepazīst...)

Mēs nācām.

Aizejam.

Pa istam.

Un, lūdzu,

Piedod humoristam,

Kad tu

Gar smilšu katnu ej

Un dzirdi:

Kapakmeņi smeļ...

PĀRPRATUMS

Pirms pāris dienām gāju pa ielu un domāju kaut ko labu: tā kā par algas palielināšanu, tā kā par cilvēka izcelšanos. Precīzi neatceros.

Pēkšņi pie manis pienāca plecīgs pilsonis un, neteicis ne vārda, levilka man pa snuķi, precizāk izsakoties, — pa seju. Es pat apvainojos: vai tad viņam nebija pat par ko aprunāties ar mani pirms sišanas? Būtu kaut vai palūdzis uzsmēķēt!

Tāpēc es, tāpat kā to manā vietā būtu darījis jebkurš intelektuāls cilvēks, pajautāju:

— Par ko?

Pilsonis mirkli padomāja un atbildēja:

— Pats zini, par ko!

Pēc tam viņš aizgāja, bet es paliku ar sasītu ģimī.

Stāvēju un domāju — par ko tomēr?

Droši vien, es nodomāju, tas būs bijis Zetiņas Cepurītes vīrs. Vajag arī tā gadīties, ka tik jaukai sievietei tik nerunīgs vīrs. Bet tad nospriedu, ka tas nebūs viņš, tāpēc ka par tādu lietu viņš mani sīta pārāk maz, par to var arī nosīst.

Nē, drīzāk jau šo huligānu būs uzsūtījis Mopsevičs, tāpēc ka es par viņu uzrakstīju anonīmu sūdzību.

Lai gan, ja tā padomā, — kā viņš var zināt, ka to rakstīju es? Es taču rakstīdams speciāli centos aldarināt Virbenājas rokrakstu...

Interesanti, par ko man tomēr iebrauca ģimī? Varbūt par to, ka es ceturkšņa pārskatā pierakstīju nullīti? Diez vai. Šādā gadījumā, lielākais, atņemtu prēmiju. Ja par to uzreiz gāztu pa zobiem, pilsētā nepietiktu traumatologu...

Visu dienu mana seja man nedeļa mieru. Atcerējos visu, ko esmu darījis pēdējā pusgada laikā, un saskaitīju astoņpadsmit dažādu iemeslu likumīgai sišanai pa ģimī. Ar šausmām nodomāju — kas būtu, ja katra iemesla dēļ mani tiešām sāktu dauzīt! Tā jau vairs nebūtu dzīve, bet gatavais boksa čempionāts!

Nekā neizdomājies, aizgāju gulēt.

No rīta eju uz darbu, skatos — pretī nāk vakardienas pilsonis. Nu, domāju, vai tikai viņš manas sejas dauzīšanu negrib pataisīt par tradīciju? Bet viņš nāk klāt un prasa uzvārdu:

— Kacentrillers, — es saku.

— Vair! — pilsonis saka, neslēpdams vilšanos. — Bet es domāju, ka jūs esat Kacemillers. Tad nu lūdzu atvainojiet par vakarējo.

— Labi, — es saku, — nav par ko. Katram var gadīties.

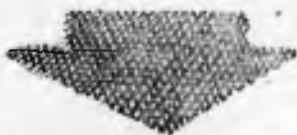
Šķirāmies kā draugi.

Tomēr tā lieta mani mazliet kramt: ne par šo, ne par to dabūju pa ausi... Var taču vispirms pajautāt, kā sauc, un tikai tad sist.

— Tas vēl ir obligātais repertuārs, pārākie gabali nāks pēc tam!

G. Bērziņš

Traktāts par galvu

Galva ir cilvēka ķermeņa augšējā daļa, kurā atrodas smadzenes. Turklāt, kā trāpīgi ievērojis P. Birkerts, vissvarīgākā daļa, jo, «kāju vai roku pazaudējis, cilvēks var dzīvot», bet, «galvu zaudējot, zūd arī visa dzīvība». Tāpēc: sargāsim, pilsoņi, galvai! Pirms kaut ko uzsākam, vienmēr apsvērsim, kā tas var beigties, — ka nepazaudējam galvu. Profams, ja ir vēlšanās saglabāt savu dzīvību.

Bez tam vēl galvā femonlēti lādi svarīgi orgāni kā mule, deguns, acis, ausis. No virspuses to pilnīgi vai daļēji klāj mati.

Galva ir smadzeņu ivertne (sarunu val.: trauks, pods), tāpēc to pieņemts uzskatīt par prāta, gudrības krātuvi. Tautasdziesmā teikts:

Ai, galviņa, ai, galviņa,
 Pilna prāta, padomiņai!

Diemžēl tas ne vienmēr atbilst īstenībai. Galva cilvēkam ir, bet prāta, gudrības dažkārt trūkst.

Tā kā smadzeņu spējas atkarīgas ne tik daudz no to apmēra kā no rievotības, aplam ir spriest par cilvēka gudrību pēc galvas lieluma. Si neatbilstība ievērota jau sirmā senatnē; par to liecina sakāmvārdi: «Liela galva — maza doma», «Ko līdz lieli gurķi, kad tukši vīdi», «Galva kā spannis, bet iekšā salmi».

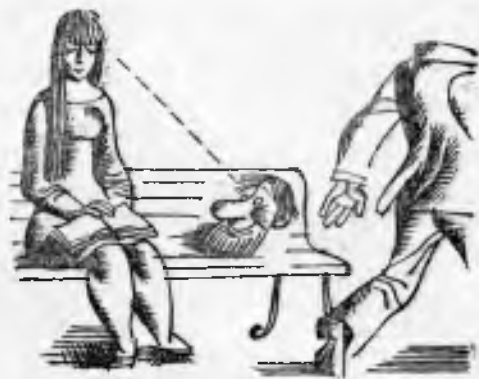
Zīmīgi, ka prāta, gudrības apzīmēšanai ir tākai pāris epiletu, kas tēlaini raksturo galvu: *gaiša galva*, *viegla galva*, un tie paši viegli pārprotami, sevišķi otrais (sal.: vieglprātīgs, pavieglis). Turpretī prāta, gudrības trūkuma, resp., muļķības, aprobežotības apzīmēšanai sanāk

pāri par desmit: *aļlas galva, auna galva, biezu galva, caura galva, cieta galva, grūta galva, smaga galva, koka galva, putas galva, tukša galva, vēja galva, ūdens galva.* Ļoti zīmīgil

Ne vienmēr lik traģiski kā tiešā nozīmē, taču vienmēr bīstami ir *(pa)zaudēt galvu* pārnestā nozīmē, t. i., apstulbt, nekontrolēt

savu ricību, nerēķināties ar veselā prāta apsvērumiem. Visbiežāk tas notiek lielās bailēs (panīkā), smagos pārdzīvojumos (izmisumā), tad, kad pārliecīgi iemīlas, aizraujas ar panākumiem un slavu. Tikai retos gadījumos nāvīgs iznākums ir *galvas bāšanai cilpā*, kā mēdz apzīmēt apzīnātu iesaistišanos kādā riskantā pasākumā (piemēram, precēšanos; savas tiešās priekšniecības kritizēšanu sapulcē; valsts līdzekļu piesavināšanos), kas biežāk beidzas ar šķiršanos, ar atlaišanu no darba, ar ieslodzīšanu cietumā.

Pavisam nevainīgas sekas ir draudam *noraut galvu*, ko parasti izsaka dusmās vai aizvainojumā par kādu samērā nelielu nodarījumu (parasti nepaklausību). Draudētājs aprobežojas ar to, ka *sadod pa galvu* tiešā (vecāki — bērniem) vai pārnestā (priekšnieki — padotajiem) nozīmē, t. i., izsaka stingru rājienu, bargi nostostē ražošanas sapulcē, atņem premiālo piemaksu. Arī *galvas plīšana pušu* tikai izklausās briesmīgi, patiesībā runa ir par stiprām galvassāpēm, sevišķi pagīrās; galva plīst pušu arī no tukšu un garlaicīgu runu klausīšanās sapulcēs, no modernās mūzikas skaļas atskaņošanas un citiem nepatīkamiem trokšņiem (malkas zāģēšanas kaļmiņa pagalmā), no pastāvīgiem sievas pārmetumiem par vienu un to pašu nodarījumu, no uzmācīgām meļnām domāim.

No daudzām cīņām pārnestām nozīmēm, kādās figurē vārds *galvas* (sk. LLVV 3. sējuma), minēšu vēl tikai dažas nozīmīgākās.

○ *Bērt pelnus uz galvas* (novēc.) — nožēlot savu rīcību, lūgt piedošanu, solīties vairāk tā nekad nedarīt (tas pats, kas mūsu dienās paškritika). ○ *Kāpt uz galvas* — censties pakļaut kādu savā varā, uzkundzēties viņam, izmantojot viņa naivitāti, rakstura vājības, pārlicīgu uzticēšanos, nolaidību. (Bērni kāpj uz galvas vecākiem, godkāriīgi vietnieki un daiļas sekretāres — direktoriem, nelieši — godīgiem cilvēkiem.) ○ *Krāt ogles uz galvas* — apzināti darīt to, kas nepatīk vecākiem, sievai vai vīram, vadītājiem, neņem vērā viņu atkārtotus ieteikumus par šādas rīcības sekām. ○ *Likt galvu ķīlā* — galvot par kaut ko, kam cits lāgā negrib ticēt. Efekts atkarīgs no galvotāja galvas kvalitātes, resp., ķīlas vērtības otrās puses acīs. (Dzirdēju sarunu. Viens teica: «Lieku galvu ķīlā.» Otrs atbildēja: «Nu, es par tavu galvu nedodu ne piecas kapeikas.» Tas nozīmē: atteicās nolīcēt tam, par ko tika galvots.) ○ *Mazgāt galvu* — bārt, kritizēt, strostēt. Ļoti izplatīts soda veids, ko lieto gan individuāli, gan kolektīvi. Individuāli — sekretariātu, kolēģiju, biroju, prezidiju sēdēs; kolektīvi — sapulcēs un sanāksmēs. Biežākais galvas mazgāšanas iemesls ir ražošanas (celtniecības) plāna neizpilde, produkcijas (darba) sliktā kvalitāte; otrā vietā — dažādi morāla rakstura pārkāpumi. ○ *Noēst matu no galvas* — nelikt mierā, sagādāt rūpes, izputināt. Plaši pazīstami matu ēdēji ir bērni, kas tos noliesā no savu vecāku galvām. No vīru galvām — kaprīzas un mantkāras sievas. No vienas puses, nemitīgas rūpes par ražošanas un citu uzdevumu izpildi, no otras puses, dažādi kritizētāji, kontrolieri un sūdzībnieki ēd matu no galvas uzņēmumu un iestāžu vadītājiem. Kam nav neviena, kas to darītu, tas iegādājas palielāka auguma suni, kura uzturēšana sagādā pietiekami daudz rūpju un lieku izdevumu, lai to pilnā mērā varētu pielīdzināt matu ēšanai no galvas. ○ *Sagrozt galvu* — ar glaimiem vai materiāliem labumiem pavadināt kādu uz nedarbiem, iesaistīt noziedzīgā pasākumā; savaldzināt pretēja dzimuma pārstāvi. (Sieviešu vīriešiem sagroza galvas ar dažādiem koķetēšanas panākumiem; vīrieši sievietēm — ar pastiprinātu uzmanību, glaimiem, dāvanām, solījumiem pretēt.) ○ *Sakāpj galvā*, t. i., pārņem reibuma sajūta; a) no grādīgu

dzērienu lietošanas, b) no panākumiem darbā un slavinājumiem par šiem panākumiem, no iecelšanas necerēti vai neatbilstīgi augstā amatā, no popularitātes. Abos gadījumos cilvēks iedomājas, ka viņam nekas nav neiespējams, ka viņš var atļauties visu, kas ienāk prātā, ka viņš pelnījis īpašu uzmanību un cieņu no visiem pārējiem. Abos gadījumos tas izskatās diezgan nožēlojami. ○ *Stāvēt uz galvas* — ļoti censties paveikt, sasniegt, izkalpoties. Teicienu parasti lieto, runājot par šo centienu vellīgumu. «Vari stāvēt kaut vai uz galvas, tik un tā neko nepanāksi.» Piemēram, kad esi piekrāpis draugu, izblamējies sievietes acīs, kritis priekšnieka nežēlastībā, sariebis sleasmatel, ieguvis nicinošu palamu, zaudējis kolektīva cieņu. ○ *Uz savu galvu* — lemt vai rīkoties patstāvīgi, bez augstākstāvošo (vecāku, skolotāju, komandieru, priekšnieku) atļaujas vai bez iepriekšējas apspriešanās ar viņiem un citām ieinteresētām personām. Pirmajā gadījumā savgalvis saņem sodu neatkarīgi no rīcības sekām, otrajā — viss atkarīgs no tām: uzvarētājus netiesā, bet, ja izgāzīsies, — pats valnīgs. Uz savu galvu rīkojas, kad apspriesties nav laika, kad citas ieinteresētās personas uzskata par muļķiem, ar kurām nav vērts apspriesties («ar diegiem nav aršana», «ar duraku ols naizvōrēsi»), vai kad apspriešanās ar kādu būtu tikpat kā galvas bāšana cilpā, jo, «ko negribī, lai zina ienaidnieks, to nesaki arī draugam».

Bez tam vēl galva ir dzīvniekiem, augiem (piem., magonēm, kāpostiem, pipenēm, āboliņam, saulespuķēm), priekšmetiem (nagliem, zābakiem, ragavām, pipēm, kniepatatām), lidmašīnām, vilcieniem, laikrakstiem, vilņiem, komētām, gājieniem, ģimenēm (parasti — tēvs), pilsētām (mērs, vecākais, priekšsēdētājs), valstīm (prezidents), reliģijām (pāvests, arhibiskaps, katolikoss, mulla, dalailama). Isi sakot, par galvu sauc visu, kas ir a) svarīgākais, centrālais, vadošais, b) augšējais (izņemot zābaka galvu) vai priekšējais, c) formāli (izskata ziņā) atgādina galvu (cukura galva, siera galva). Starp citu, arī daudzas cilvēku galvas tikai formāli atbilst savam nosaukumam.

E. Vīgants

SPURAINAS DOMAS

Veselīgs miegs ir labs stimuls arī darbā.

*

Sevu brīvo laiku saskaldīja malkā.

*

Viņš strādāja priekš sevis un zirga.

*

Brigadierim galvā bija tikai notekcaurules.

*

Mīlestībā beidzot atrada nevis sievu, bet pats sevi.

J. Bulota

«Stuota», Viļņa

IEJŪTĪBA

Tagad, kad sākusī strauji celties iedzīvotāju materiālā labklājība, ļoti svarīga kļuvusi iejūtība cilvēku savstarpējās attiecībās.

Jo šī iejūtība, tā vien skaties, var zaudēt sacensībā ar labklājību, un pēc tam pamēģini panākt! Tikai, liekas, pārāk lielām bažām nav pamata. Mūsu vidū vēl ir gana iejūtīgu cilvēku.

Paskatīsimies kaut vai uz būvdarbu vadītāja Jonkeles ģimēni. Cik jauki viņš rūpējas par savu veco tēti! Abi ar sievu katru dienu no rīta līdz vakaram nepārtraukti rāda, cik viņi iejūtīgi.

Vecais Jonkele atlīdzināja dēlam un vedeklai ar to pašu. Izņēma no krājkases visu savu naudu un atdeva dēlam. Dēls ar vedekli nopirka automašīnu, bet iejūtību attiecībās ar tēvu nemazināja. Kad viņi saņēma jaunu četrstābu dzīvokli, paņēma uz turieni arī tēti.

Jaunajā dzīvoklī tētim bija jāguļ uz saliekamās gultas virtuvē, jo zināms taču, kādi tagad tie projekti: atsevišķa kaktiņa vecīšiem nav.

Ja bērni savus vecākus mīl, viņi vienmēr atradīs izeju. Dēls ar lielām pūlēm dabūja tēvam vietu veco ļaužu pansionātā, bet šis ņēma

un nomira. Tadejadi tetis arī apliecināja savu iejūtību. Viņš bija labs cilvēks, saprātīgs.

Mēs tikko runājām par iejūtību attiecībās ar saviem vecākiem, radniekiem. Tā ir, ja tā var sacīt, iedzimta lieta. Bet kā ir ar iejūtību attiecībās ar citiem cilvēkiem, kas tev nav ne krustlīvi, ne krustmāmiņas, ne brālēni? Arī šai jomā iejūtība strauji iet uz priekšu un ir pat grūti pateikt, kur tā apstāties.

Tagad modē nākušas visādas cilvēku savstarpējo attiecību pārbaudes uz zinātnes pamatiem. Pārbauda arī iejūtību. Nesen divi mani paziņas piedalījās šādā pārbaudē.

Eksperiments, jāsaka, bija iecerēts ļoti gudri. Viņi uztaisīja lielu lelli, apģērba cilvēka drebēs, uzmauca galvā motociklista ķiveri un nometa ceļmalā. Blakus grāvī atstāja ar riteniem gaisā apgāztu motociklu. Tātad cilvēks brauca, apgāzās, nositās vai vismaz sadauzījās. Tagad guļ un gaida iejūtīgus cilvēkus.

Bet mani draugi savukārt guļ turpat netālu krūmos un, atvēruši piezīmju grāmatiņas, vēro.

— Kā tu domā, kāds būs iejūtības koeficients? — Jons vaicā.

— Vilks viņu zina, — Petrs atbild un paklanās. Viņam sāk uz māklies snaudiens.

— Jaut — Jons čukst. — Apstājās:

Patiesi, guļošajam blakus apstājās moskvičs.

— Aļģi, nekāp ārā! Aļģi, nejaucies, kur nevajag! — Sievietes balss iespiežas, un moskvičs aizrūc, ietinies putekļu mākonī.

Drīz pēc tam, bremzēm švikstot, apstājas volga.

— Braucam! Centra piezvanīšu uz autoinspekciju, — pārbaudītāji izdzird sulīgu basu, un volga aiztrauc tālāk.

Kad parādās žigulis, abi pārbaudītāji vairs neko lielu necer. Tomēr apstājas arī tas.

— Miļlais Jēzu, Čedi, laikam beigts! Kur mēs to liksim? Noķēzīsim visu sēdekli!

— Muļķis es būlu, — Čeds mierīgi atbild, un žigulis aizdrāžas, it kā deviņu soņu triekls.

Bija silta vasaras novakare, krūmos pogoja lakstīgala. Abi iejūtības pārbaudītāji pat nemanīja, kā aizsnaudās,

Domājat, nevlens tā arī neapstājās un neizkāpa no mašīnas? Domājat, visi aizbrauca garām?

Paklausīsīmlies, ko saka mani draugi, lejtūtības pārbaudītāji.

— Rupučī! Aiznesa gandrīz jaunus zābakus un bikses arī nospērat Es tev teicu — izbāzenis paliek izbāzenis, lai arī zinālnes vajadzībām taisīts! Bet tu, neskopojies, līdzībai jābūt pilnīgait! — Jons sirdijās.

— Motocikla riteņi man maksās dārgāk nekā tavi plunduri, — Petrs filozofiskā mierā atbildēja. — Zinātne prasa upurus.

Tā tad iejtūba attiecībās ar cilvēkiem mums ir stīpra. Tāpēc, lai kā to cenšas apslāpēt, tā vienalga šādā vai tādā veidā izlaužas ārā.

Tulkots no lietuviešu valodas

A. AUZIŅŠ

UPE KABATĀ

man kabatā Abava
ar raudām līņiem un ūdensrozēm,
ar gurdām spārēm dienasvidos
un kalmēm kas runājas latviešu valodā

Edgars Bračis. No cikla «Kā naktsvīlīoles klusē»

es nepērku uzvalku veikalā
jo tās ir milzīgas klapatas
es šuju drēbes sev pats
un galvenais man ir kabatas

tajās es glabāju upes —
ir Daugava kreisajā pusē
labajā Gauja un Venta
bet krūšu kabatā Susēja

vismīļākā upe Abava
biksēs kur maciņš ar naudu
tepat ir ūdensrozes ar spārēm
trekni asari līņi un raudas

kad man runāties gribas
svešā mēlē triecu ar niedrēm
bet kalmes man latviski čukst
piesargi kabatas biedri

MALĒNIETIS CELTNIECĪBAS IECIRKNĪ

Alus bārā gandrīz sākās kašķis. Stūrsteķis pirms katra kausa pa-
ceļšanas noburkšķēja: «Alu dzer tikai slimi muļķi!» Kātiņš teikto sa-
prata pārāk burtiski un attiecināja uz sevi, nepamanīdams, ka nozākāto
dziru pļumpē arī pats mutes brūķētājs.

— Lasies prom! — viņš uzkliedza.

— Iet jau varētu, — Stūrsteķis domīgi teica, — bet šausmīgi grī-
bas zināt, ko tu darīsi, ja es neiešu.

— Gribi zināt? — Kātiņš bargi noprasīja.

— Kauns atzīties, bet, goda vārds, esmu ziņkārīgs, — Stūrsteķis
atzinās.

Kātiņš plegāja tuvāk, pacēla dūres brillu augstumā un sāka lēkāt
kā Muhameds Ali pa ringu. Stūrsteķis teica:

— Pagaidi! Gan izkausimies, Ij tuptūzi pasēdēsīm. Labāk parunā-
simies.

Tā viņi sāka sarunāties. Kātiņš atzinās, ka ir celtniecības iecirkņa
priekšnieks, bet Stūrsteķis atklāja, ka labprāt strādātu uz būvēm un ir
kārtīgs malēniecis. Turklāt sastāstīja Kātiņam par sava novada spēka-
vīriem lādas teiksmas, ka iecirkņa priekšnieks grasījās tūlīt stiept viņu
uz kadru daļu, lai noformētu par meistaru...

...Stūrsteķa dokumentus kadriniekam Kātiņš atnesa jau otrā
dienā.

— Tas ir īstais vīrs, — Kātiņš teica. — Mazliet dulls vai, pareizāk,
krieņni dulls, toties stingrs. Darbs manā iecirknī, kā zini, ir smags.
Veči arī. Prātīgu, nolaizītu intelligentīgu lādā vietā ar mictu neiedzīsi.
Tur vajadzīgs taisni šitāds.

— Nedzer? — kadru priekšnieks painteresējās.

— Nē.

— Bābieši? — kadrinieks pakustināja brilles.

— Nē.

— Varbūt nepipē ar?

— Nē.

— Nu, vai zini... Parunā labāk ar direktoru.

— Kāpēc? — Kātiņš savilka uzacis. — Man nav laika. Meistars vajadzīgs kā ēst.

— Mana vecā kadrnieka sirds nojauš jaunu, — kadru priekšnieks grozīja galvu.

— Ej, ej, nejokot! — Kātiņš pamāja ar roku. — Es ar viņu strādāšu, ne jau tu vai direktors. Nevelc garumā, raksti papīrus.

Vēlāk izrādījās, ka vecā kadrnieka sirds bija nojautusi pareizi. Jau otrā dienā Stūrsteķis pieprasīja celtniecības materiālu inventūru.

— Traks esi, vai? — Kātiņš satrūkās. — Kāpēc tev tā vajadzīga?

— Skaidrības dēļ.

— Kādas skaidrības? Sataisīsi ziepes! — Kātiņš iesaucās.

— Nekas, būs tirāka dzīvošana.

Lai norikojumu grāmatas saskaņētu ar materiālu sarakstiem, Kātiņš bija šādus tādus celtniecības krāmus tālredzīgi izrakstījis un norakstījis un nu paredzēja, ka tas nāks gaismā. Vēl vairāk viņš baldinājās, ka revīzija var atklāt tādas lietas, ko viņš īsti pat nevarēja paredzēt. Aiz nepatīkšanām viņš trīs dienas dzēra.

Pa to laiku smagie veči lamāja Stūrsteķi.

— Liec vērā, knapsierīņ, ja nerakstīsi mums par darbu dubultī, plānu daļa tevī noēdis, Kātiņš novilks bikses, direktors dos plepīpēt, bet direktoru pārvalde pakārs pie lielā zvana. Saprati? Nevienam vairs nebūs prēmiju, tu, ķiseli tāds! Normatīvi ir novecojušies. Vai tu to saproti ar vai ne?

— Man nekas nav jāsaprot, — Stūrsteķis strupī atbildēja.

— Stūrsteķi, tu esi kaitīgs un slims cilvēks! — smagie veči sauca.

«Ja ielaidīsim niķi, tad būs beigas,» viņi sprieda un gāja sūdzēties direktoram. Arī Stūrsteķis gāja pie direktora un sūdzējās par nekārtībām. Direktors pasauca kadru daļas priekšnieku.

— Kas par cilvēku ir tas Stūrsteķis? — viņš jautāja.

— Nezinu, — kadrnieks noplātīja rokas. — Kātiņš pats sameklēja. Mana vecā kadrnieka sirds jau todien paredzēja jaunu.

— Kāpēc?

— Nedzer, nepipē, ar bābiešiem nepinas... Tādiem parasti ir kas nopietnāks aiz ādas.

— Kā to saprast? Ķerts?

— Nē, tas būtu sīkums, — kadru inženieris saviebās. — Šis būs no tūm, kas ārdās. Ticis pie ārdīšanās, viņš vairs nebūs aplurams.

— Nu labi, — direktors pasminēja. — Lai izmēž tos Kātiņa stāļus.

— Nezinu, nezinu, — kadrnieks grūši nopūlās.

Pāmajā dienā pēc atgriešanās no plociem Kātiņš jutās pikts kā divi velni. Vīspirms tālab, ka direktors viņam izteica mutisku aizrādījumu par nepamatotu atraušanos no darba, lai gan Kātiņš bija smalki un ļoti ticami taisnojies. Otrkārt, viņu līdz sirds dziļumiem satricēja jaunā meistara ticība. Strādnieki nāca strīpām vien un iesniedza allūgumu. Kātiņš meta papirus atpakaļ un kļiedza meistaram:

— Ko ālējies, nelaimīgais? Pasauli gribi pārtaisīt? Somēnes katlu mājas sienām jābūt gatavām! Tūlit raksti večiern dubulti, kā tev prasa, lai vīri nāk atpakaļ! Saprati?

— Es iesniedzu lūgumu direktoram, — Stūrsteķis atbildēja.

— Plānu daļa pēc likuma aprēķinās, cik un kas jāatlīdzina katram sliņķim, kas patvaļīgi aiziet no darba.

— Tu esi dulls! — Kātiņš ieplēta acis.

— Var jau būt, — Stūrsteķis atbildēja. — Bet normas novecojas tāpēc, ka daudzi tās pārkāpj. Jāsāk tās atkal levērot.

— Tu esi galīgi traksl — Kātiņš uzsita ar plaukstu pa galdu.

— No mums prasa būvēt un neko citul! Lai tevi jods parāvis!

— Šito aplamību labot nevar pakāpeniski, — Stūrsteķis runāja savu. — Jācērt uzreiz. Tad jau redzēs!

— Esi cilvēks! Padomā pats! — Kātiņš sāka lūgties. — Katlu māja jādabū gatava. Citādi esam dibenā!

— Labi, — Stūrsteķis palocīja galvu. — Grūti būs, bet pamēģināšu. Ja jādabū, tad jādabū.

Kad smagie veči saprāla, ka priekšnieka solījumiem pārņācīt meistarū ir tukša vēja svārs, viņi iesniedza atlūgumu pa otram lāgam. Kad priekšnieks neņēma preti, nesa direktora sekretārei. Divas obligātās nedēļas līdz atļāšanas dienai tomēr vēl bija jānostrādā. Stūrsteķis strādāja kopā ar viņiem, it kā būtu tāds pats būvīķis kā pārējie. Vēl vairāk: viņš gāja tur, kur grūtāk. Darba uzdevumus un pārējos papirus kārtoja vakaros.

Un tad pienāca diena, kad jaunais meistars palika viens. Istenībā ne gluži viens, bet divatā ar Krišu, kas pēdējā brīdī atlūgumu atsaucā. Līdz pusdienām viņi abi divvientulībā klusēdami betonēja katlu bedri, tad Stūrsteķis jautāja:

— Kāpēc paliki?

Krišs paskatījās debesīs un pakasīja pakausi.

— Kļūva interesanti, — viņš teica. — Ja kāds nikni plēšas, allaž kļūst interesanti. Tagad es mazliet sāku saprast, kāpēc traku ideju apsēstajiem skrien līdz cilvēku bari.

Pēc brīža Krišs jautāja meistaram:

— Bet tu? Kāpēc?

— Ko? — Stūrsteķis sarauca pieri.

— Kas tev no tā par labumu?

— Labums? Princips tak svarīgs!

— Princips? Nesaprotu, ko tas nozīmē.

— Princips ir tad, ja dara sabiedrībai par labu un sev par prieku. Saproti? Vai tad vienā mazā zemes pleķīti, mazā darba stūrīti nevarētu nodibināties pilnīga un godīga kārtība? Tas tak būtu baigi dūšīgi! Kā tu domā?

Nākamajā dienā darbā teradās puisis, ko uz celtniecības iecirkni vecāki līdz šim nebija laidūši aiz bailēm, ka viņš sapīsies ar dzērājiem.

Pēc pāris dienām pie Stūrsteķa pārgāja divi pavēcāki vīri no palīģeha. Vēl pēc nedēļas atgriezās daži aizgājušie celtnieki.

Būvdarbi ievīrījās puslīdz normālās stiedēs, tikai prēmijas gan vairs nesaņēma ne plānu daļas priekšnieks, ne Kātiņš, ne direktors, ne kadru daļas priekšnieks, kurš bija noformēts par kadru inženieri arī šo pašu prēmiju dēļ.

Direktors, Kātiņš un kadrinieks vairākkārt apspriedās, kā tikt vaļā no trakā malēnieša. Turklāt tie divi allaž atgādināja, ka vainīgs šai putrā Kātiņš.

— Ar to jau tas nebeigsies, — kadrinieks pareģoja. — Būs vēl lielākas nepatīkšanas!

— Sarunāt nekādi nevar? — direktors apjautājās.

— Izslēgts. Viņš ir traks un vēl mazliet vairāk, — Kātiņš atmeta ar roku,

— Jā, mana vecā sirds to nojauta, — kadrinieks nopūtās. — Vajadzēs sasaukt kvalifikācijas komisiju, lai atzīst par nederīgu darbam.

— Viņš sūdzēsies, — Kātiņš aizrādīja.

— Varbūt nolikvidēt štata vlenību? — kadrinieks minēja.

Direktors viebās un noraidoši purināja galvu.

Pa to laiku Stūrsteķis darija savu. Piesieties viņam nekur nevarēja.

Uz iecirkni atnāca jauni kadri. Izstrāde cēlās. Atkal visi saņēma prēmijas. Un tomēr Kātiņu nospieda kaut kāda nelaba nojauta.

Un tiešām, kādu dienu direktors iesauca Kātiņu savā kabinetā, rūpīgi aizvēra durvis, smagi noelsās un teica:

— Mīļais draugs, pārvalde nolēmusi parādīt mums lielu godu un manā vietā par direktoru iecēlusi Stūrsteķi, tavu dižo atradumu... —

Direktors paskatījās celtniecības iecirkņa priekšniekā ar bezgala pārmetošu skatienu, no kura Kātiņš visu saprata vēl labāk. Viņš juta, ka nosvīst aukstiem sviedriem, «Tās ir beigas!» viņš nodomāja. «Beigas, ja neko nedarīs, lai kaut ko grozītu, lai iznīcinošā ačgārnība neīstenotos un nepārvērstu dzīvī par ellī.»

Sakoncentrējis visus savus garīgos un fiziskos spēkus, Kātiņš sakustējās, novaidējās un... pamodās.

Galva trull žvīndza.

— Tūl! Nolādēt! Cik prelīgs sapnīst! — viņš norēcās. — Vajadzēja ar vakar ar to malēnieti dzert tik daudz alus!...

Tulkots no liepniešu valodas

A. Lejiņš

STARP CITU

Arī slaists mēdz noliekt galvu darba darītāju priekšā — lai nebūtu jāskatās acīs.

Individuāla pieeja darbaudzināšanā: vienam — darbaudzinātājs, citiem — darbaukle.

Zirdziski smieklī liecina, ka smējēja humora izjūta ir zirga saprašanas līmenī.

LABAIS GARIŅŠ

Humoristisks uzvedums 5 ainās

Darbojas:

Krikums — cilvēks, kam pieder puse mājas

Helēna — viņa sieva

Siksna — cilvēks, kam pieder otra puse mājas

Elizabete — viņa sieva

Labais garīņš — patiesībā Zanis Peka, kas slapstās

1. aina

Vecas lauku mājas istaba. Divi krāgi un galds. Divas durvis. Logi, Kaktā krāsns. Pie krāsns kruķis.

Dzirdams, ka pagalmā iebrauc vieglā mašina.

Noskrapšņ atslēga, šķīstēdamas atveras durvis. Ienāk Krikums un Helēna. Krikumam vienā rokā saliekamā gulta, otrā lāpsta. Padusē portfelis. Helēna nes kurot un magnetofonu.

Viņiem seko Sikсна ar Elizabeti. Sikсна nes mazgājamo bļodu un spaini, bet Helēna stiepj lietu somu. Arī Siksnam ir padusē portfelis.

Krikums (lepnī). Lūk, mūsu valstība!

Helēna (skatās visapkārt). Liela būda.

Elizabete (arī skatās apkārt). Pārāk liela.

Sikсна. Tāpēc mēs māju pirkām uz pusēm!

Krikums un Sikсна savus nesamos noliek kaktā. Helēna un Elizabete aiziet pie galda un sāk izkravāt kurvi un somu. Tur ir dažādi ēdamie.

Elizabete. Mums vajadzēja pirkt kādu solidāku vasarnīcu.

Sikсна. Mijā, tu nezini, ko runā! Inteliģents cilvēks bez vecas lauku mājas šodien nav iedomājams!

Krikums. Lauku māja ir sabiedriskā stāvokļa apliecinājums. To nevajag aizmirsi!

Helēna. Un tomēr te izskatās diezgan drūmi.

Krikums. Tāpēc, ka tuvojas negaiss. (Paskatās pa logu.) Drīz sāks līt.

Siksna. Lielus mūs nebiedē. Mēs esam savā mājā!
*Krikums un Siksna ņem no portfeļiem pudeles un liek uz galda. Galds
pēkšņi sašķiebjas.*

Helēna. Turī, turī!

Vīst klātesošie galdu satver un līdzvaro.

Krikums. Tas ir pierādījums, ka mūsu galds nav jaunāks par
simts gadiem.

Siksna. Par tādu galdu mūs visi apskaudīs. Lūdzu, sēdisimies klātt
*Vīsi apsētas pie galda. Vienā pusē Krikums un Helēna, otrā — Siksna
un Elizabete.*

Helēna. Jā, kura mājas puse ir mūsu un kura — jūsu?

Siksna. Jūsējā puse būs labākā, un mūsējā — sliktākā!

Krikums. Gluži otrādi! Mēs ņemsim sliktāko pusī!

Helēna. Pīlīgi pareizi!

Elizabete (*uzkustināta*). Mīļie draugi!

Krikums. Ja jūs jutīsieties labi, mēs būsim laimīgi!

Helēna. Ļoti laimīgi!

Siksna. Nē, tādu upurī mēs nevarām pieņemt. Lozēsīm ar ka-
peiku. Ja vīrsū būs ģerbonis, jūs ņemat to pusī, ja vīrsū būs skait-
lis, — mēs ņenam šo pusī.

Helēna. Lieliski! Lūdzu, metiet!

Siksna met gaisā kapeiku. Vīsi skatās.

Elizabete. Cipars! Tātad mūsējā ir šī puse, jūsējā — tā!

Krikums. Cik jauki viss nokārtojās!

Siksna. Un tagad mēs varētu saskandināt uz mūsu draudzību
vecā, skaistā namā!

Krikums. Teiksmainā namā. (*Helēnai un Elizabetei.*) Jūs laikam
nezināt, ap šo māju saistās teikas,

Elizabete. Seit spokojas?

Zibens un pērkons. Sievietes iekļiedzas.

Siksna (*smiedamies*). Nē! Mājā esot paslēpta manta.

Elizabete. Kur?

Krikums. To neviens nezina. Iepriekšējais saimnieks to zinājis,
bet viņam pa galvu lespēris zirgs, un viņš neko vairs neatceras,

Zibeno un rūc.

Krikums. Tiešām romantišķil Pat senlaicīgs kruķis pie krāsno!
Siksna. Ir vēl viena lādīte. Tāda veca, ar vara apkalumiem.
Elizabete. Man ļoti patīk vecas lādītes. Kur tā ir?

Krikums. Lādīte bija šajā kaktā.

Helēna. Laikam būs ienesta otrā istabā. Iesim, paskatīsimies!
*Elizabete kopā ar Helēnu iet uz blakus istabas durvīm. Tiklīdz viņas
pārkāpj sliekšnim, atskan kļiedziens,
Krikums un Siksna pielec kājās.*

Krikums. Kas tur ir?

Elizabete un Helēna ieskrien atpakaļ.

Elizabete. Gultā... guļ liķis!

Siksna. Liķis mūsu mājā!

Krikums. Tas ir skandāls! Jāsauc milicija.

Siksna. Vispirms jāapskatās tuvāk. Bet aizskart neko nedrīkst!

Krikums. Protams, protams!

*Siksna un Krikums dodas uz blakus istabu. Helēna un Elizabete grib
sekot.*

Siksna. Jūs palicciēt! Tādi skati nav domāti vājiem nerviem!

2. aina

*Otra istaba. Gulta. Ķebliņš. Uz ķebliša aizkots rupjmaizes gabals un
gurķis. Zem gultas lādīte. Pavērts logs. Gultā basām kājām guļ
bārdains vīreļš — Labais gariņš.*

Ienāk Krikums un Siksna. Lēnām un bailīgi viņi tuvojas gultai.

Atskan varens krāciens. Krikums un Siksna atlec atpakaļ.

Krikums. Tas nemaz nav liķis! Viņš krācl!

Siksna. Varbūt tā ir agonija...

Pieiet tuvāk.

Krikums. Drīzāk dzērums. Ei, kas jūs tāds esat?

Krāciens.

Siksna. Lūdzu, uzrādiēt dokumentus!

Krāciens.

Krikums. Es viņu pamodināšu ar fizisku spēku.

Siksna. Jūs nedrīkstāt riskēt. Varbūt tas tips ir apbruņots? Es
viņu pamodināšu.

Krikums. Ja kāds no mums riskē, tad vienīgi es!
Siksna. Nekādā gadījumā! Tādi cilvēki kā jūs nedrīkst iet bojā!
Krikums. Paldies (*Paspiež Siksnam roku.*) Un tomēr šoreiz
ļaujiet uzupurēties man!
Labais gariņš (*iekrācas un paceļ galvu*). Vai jūs nevarētu
ļautīties drusku klusāk?

Guļ tālāk.

Helēna un Elizabete parādās durvīs.

Krikums (*Labajam gariņam*). Es jūs oficiāli uzaicinu — mos-
tiesies!

Siksna (*kliedz*). Vai jūs dzirdat?

Labais gariņš. Nē, laikam tomēr neļaus gulēt... Ko jums
vajag?

Krikums. Mēs esam šīs mājas jaunie īpašnieki!

Labais gariņš. Apsveicut!

Krikums. Kas jūs tāds esat?

Labais gariņš. Labais gariņš.

Siksna. Kas? Gariņš?

Labais gariņš. Jā, es esmu šīs mājas labais gariņš.

Elizabete. Un mēs domājām — liķis...

Labais gariņš. Fui, nē! Labie gariņi ir nemirstīgi.

Krikums. Kā tad, kā tad! Interesanti, kāpēc labajiem gariņiem
ļāslāistās pa svešām mājām?

Labais gariņš. Cik jocīgi jūs runājat! Labie gariņi nekad
neslāistās, viņi sargā!

Briķi klusums. Krikums saskatās ar Siksnu.

Helēna. Un ko viņi sargā?

Labais gariņš. To, kas jāsargā!

Siksna. Viņš nīrgājas! Ejiet tūlīt prom no šejienes!

Labais gariņš (*paskatās pa logu*). Tādā lietū? Piedodiet, bet
man ir reimatisms.

Krikums (*draudīgi tuvojas Labajam gariņam*). Ja jūs neiesiet
prom ar labu...

Helēna (*Krikumam*). Pagaidi!

Krikums (*nellekas dzirdot*). Aiz apkakles un ārā!

Siksna (*utloka piedurknes*). Aiz apkakles un ārā!
*Abi gatavojas grābt Labo gariju, bet nepagūst — Helēna saķer aiz
apkakles Krikumu, Elizabete saķer Siksnu un izvelk viņus no Istabas.*

Labais gariņš. Jocīgi, ka lielainā laikā tik traki nāk miegs!
Nožūvājus un atlaižas slīpt.

3. aina

Visss tāpat kā 1. ainā.

Krikums, Siksna, Elizabete un Helēna.

Krikums (*Helēnai*). Ko tu atļaujies!

Siksna (*Elizabetei*). Ko tu uzdrošini!

Helēna. Ak, kāpēc visiem vīriešiem jābūt tik stulbiem!
*Helēna paņem no galda nazi un piedauza ar spalvu pie sienas. Piedauza
vienā vietā, otrā, trešā. Elizabete paņem otru nazi un piedauza pie
otras sienas.*

Krikums. Kas tā par māžošanu?

Helēna (*paklusām Krikumam*). Klausies, gudrā galvai Tur, kur
sienā paslēpta manta, skan citādi!

Siksna. Apžēlojieties, jūs taču abas esat bērna prātā!

Elizabete. Nevis mēs, bet **tu!** Un to es zināju jau sen!

Krikums. Tās runas par mantu ir muļķības! Muļķi-bast!

Helēna. Vai jums neliekas aizdomīgi, ka bārdainais vecis kaut
ko sargā? Te skan drusku citādi... (*Visi saskrien kopā, Helēna pie-
dauza vētreiz.*) Nē, tāpat vien...

Siksna (*arī sāk sist ar nazi pa sienu*). Protams, tās ir muļķības,
taču... Ja tā ļabi padomā, mājas iepriekšējam īpašniekam pakausī
bija pūns.

Krikums. Un ko tas pierāda?

Siksna. Itin neko. Taču nav izslēgts, ka viņam zirgs patiešām
iespēris pa galvu un viņš neatceras, kur manta guļ.

Krikums (*izmisumā ceļ rokas pret griestiem*). Es jūs lūdzu —
domāsim ar prātu! Ja bārdainais vecis zinātu, kur šajā mājā guļ
manta, viņš to plevāktu un pazustu.

Siksna. Varbūt viens to nevar aiznest. Zelts ir ļoti smags.

Helēna un Elizabete. Zelts?

Siksna (*kluuvēdams*). Slēptuvēs parasti ir vai nu zells, vai
briljanti.

Krikums (*arī sāk kluuvēt*). Tādā gadījumā mēs esam pagalam.
Helēna. Kāpēc?

Krikums. Ja vecis viens zeltu nevar aiznest, tad viņš gaida pa-
ligus. Un tie mūs nozmiēgs.

Siksna. Vajag spert zināmus soļus, vajag nostiprināt durvis!
Siksna ar Krikuma palīdzību aizliek durvīm priekšā krāģi.

Helēna (*paņem lāpstu*). Mēģināsim izlauzt krāsni. Mantas vis-
biežāk tiek paslēptas krāsnīs vai lādēs.

Elīzabete. Lādēs! Kā mums tas agrāk neienāca prātā!

Siksna. Pareizil Vecais ir pabāzīs lādi zem gultas. Cik zīmīgi!

Krikums. Ejam un veram lādi vajāt!

Siksna. Ejam, ejam!

Abi dodas uz durvim.

Helēna satver Krikumu, un Elīzabete saņem Siksnu aiz apkakles.

Helēna. Netrako! Reiz viņš sargā lādi, tad viņam noteikti ir
revolveris!

Elīzabete. Varbūt divi revolveri!

Krikums. Svešā mājā šaut ir aizliegts.

Siksna. Bet varbūt viņš to nezina!

Helēna. Ņemsim un piedzirdsim.

Siksna. Lieliska ideja!

Krikums (*Helēnai*). Ļauj, es tevi noskūpstīšu! (*Noskūpst Helēnu*).

Elīzabete. Ātrāk!

Abas ar Helēnu sāk kravāt kurvi, liek tajā pudeles un uzkožamos.

Krikums. To gan nel (*Izņem balzama krūku no kurvoja*.) Tādu
liet vecim rīklē būtu grēks.

Helēna. Runa varbūt ir par miljoniem!

Krikums. Nu labi, bet ņem mazo krūku!

Siksna. Lieciet vairāk uzkožamol Uz katra kumosiņa vienu
malciņu, un vecajam būs kājas gaisā!

Elīzabete (*ieliek vēl pāris pudeļu*). Tā, nu mēs varētu iet
Nemiet kurvi!

Krikums un Siksna paņem kurvi.

Helēna (*paņem magnetofonu*). Vajag smaidīt, lai viņam nerodas alždomas! Nu, pamēģināsim!

Krikums ar Siksnu greizi pasmaida.

Helēna. Tā ne, tā nel Smaidam jābūt starojošam, smaidam jābūt sirsnīgam! Lūdzu!

Krikums un Siksnas pasmaida laipnāk.

Elizabete (*uzmet uz rokas galdautiņu*). Uz priekšul!

4. aina

Visi kā 2. ainā, Labais gariņš guļ gultā, žāvājas un kustina kāju pirkstus.

Miļi smaidīdami un kurvi stiepdami, ienāk Krikums un Siksnas. Viņiem seko Elizabete un Helēna.

Krikums. Kukū! Mēs Labajam gariņam kaut ko atnesām!

Siksnas. Atnesām, atnesām!

Labais gariņš. Paldies, bet man neko nevajag!

Elizabete. Tā nesakiet! Atspirdzināties nekad nav par sliktu!

Krikums ar Siksnu noliek kurvi un pieceļ tuvāk gultai krāģi. Elizabete krāģim pārklāj galdautiņu. Helēna noliek magnetofonu un lešēdz. Atskan mūzika. Pēc tam visi sāk uz krāģa kraut pudeles un ēdamos.

Labais gariņš (*stipri pārsteigts*). Va vells!

Krikums (*paņem konjaka pudeli*). Tūlīt pamēģināsim vienu malciņu.

Labais gariņš. Kas tas ir? (*Apskata pudeli*). Oi, blakšu ūdens! Nē, šito labie gariņi nedzer.

Krikums. Nevar būt!

Labais gariņš. Nedzer, nedzer! Mans švāģeris vienreiz ledzēra tādu ar zvaigznītēm, un pēc tam viņam vairs leķšas neturējās kopā. Es labāk uzkodīšu kādu ķilavu!

Helēna. Lūdzu, lūdzu!

Elizabete. Ēdiet, ko vien vēlaties!

Labais gariņš uzdur uz dakšīņas ķilavu maizi un dūšīgi ēd.

Krikums (*paņem balzama krūku*). Sitaits nu gan jums ies pie sirds!

Slepus ar kāju mēģina sataustīt lādīti.

Labais gariņš (*apskata krūku*). Mellais. Atvainojiet, bet veselība cilvēkam tomēr ir dārgāka!

Siksna. Tas veselībai nāk par labu.

Labais gariņš. Mans švāģeris šito iedzēra un saslima ar īšiasul! Vai tajā blodiņā nav galerls?

Helēna. Tur ir apliets zandarts.

Labais gariņš. Nu, mīļiel!

Krikums (*paklusām Siksnam*). Viņš rīj, bet nedzer!

Siksna. Pamēģiniet likieri...

Krikums (*atkorķē likiera pudeli*). Ai, ai, cik šitais ir labs!

Labais gariņš (*gremodams*). Rādiet šurp. Vana Tallin... Vai to var dzert?

Krikums un Siksna. Jā, jā!

Siksna mēģina ar kāju sataustīt lāditi.

Helēna. Brīnišķīgs dzēriens!

Elīzabete. Cukurs uz mēses!

Labais gariņš. Saldais? Lai dieviņš pasargā! Mans švāģeris vienreiz iedzēra saldo un viņam piesitās sunanagla. Zināt, kur?

Kaut ko iečukst Krikumam aust.

Krikums. Tīst! Bet ko tad jūs, Labais gariņ, īsti dzerat?

Labais gariņš. Balto. Nu, šņabi. Vai jums šņabis nav?

Sāk ēst rasolu.

Krikums (*Siksnam*). Varbūt aizdrāzties uz veikalu?

Siksna. Te tuvumā veikala nav.

Labais gariņš. Skaties, torte! Jūs patiešām esat patikami cilvēki. Uzdancojiet drusku!

Krikums. Ko? Uzdancot?

Labais gariņš. Nu ja. Man patīk, ka cilvēki danco!

Siksna (*sašutis*). Piedodiet, bet mūsu sabiedriskais stāvoklis...

Elīzabete (*iesit Siksnam dunku*). Danco!

Helēna uzgriež magnetofonu skaļāk, Krikums un Siksna danco. Labais gariņš ar tortes gabalu diriģē takti.

Pēc dančošanas abi aizkusuši atsēžas: viens — uz ķebliša, otrs — uz krāģa.

Labais gariņš. Lieliskil! Un tagad kaut ko uzdziedi!

Krikums. Bet man nav balss.

Siksna. Un es nespēju noturēt meldiju.

Elizabete nikni paskatās uz Siksnu. Viņš saraujas.

Helēna (*sāk dziedāt*). Aijā zūzū, lāča bērni...

Elizabete viņai piebiedrojas. Tad sāk dziedāt Krikums un Siksna.
Pēc otrā pantu Labais gariņš nožāvājas un aizver acis. Kad nodziedāts
trešais pants, viņš krāc.

Krikums (*čukstus*). Darīts!

Siksna nometas četrņāpus un ķeras pie lādītes.

Elizabete. Klusāk, klusāk!

Siksna izvelk lādīti no pagultes. Abi ar Krikumu to saudzīgi paceļ un nes uz durvīm.

5. aina

Viss kā 3. ainā.

Ladītī nesdami, ienāk Krikums un Siksna. Viņiem seko Helēna un Elizabete. Helēna klusitiņām aizver durvis. Elizabete piesardzīgi paskatās pa logu.

Krikums un Siksna noliek lādītī uz galda.

Siksna. Zigli taisisim vajāl!

Helēna (*parausta lādītes vāku*). Ciet...

Elizabete (*paķer krāsns kruķi un iedod Siksnam*). Lauz vajāl!

Krikums. Acumirkli. Būs pareizāk, ja es to atlauzīšu.

Siksna. Kāpēc jūs?

Krikums. Tāpēc, ka tā ir mana lādīte.

Helēna. Pilnīgi pareizi!

Elizabete. Pareizi? Ha, ha, ha!

Siksna. Mūsu draugi joko.

Krikums. It nemaz. Lādīte atradās tajā istabā, un tā ir mūsu istabal!

Siksna. Taisnība, bet tobrīd, kad mēs māju pirkām, lādīte atradās šajā istabā. Un šī ir mūsu istabal!

Krikums. Nav no svara, kur lādīte kādreiz ir atradusies. Varbūt pirms simts gadiem tā atradās pirtī!

Elizabete (*Siksnam*). Uz tādām blēņām nav ko klausīties. Lauz vajāl!

Helēna (*Krikumam*). Atņem viņam kruķi!
Krikums (*satver kruķi*). Lūdzu bez varmācības!
Siksna. Es, atklāti sakot, no jums to negaidīju!
*Trokšņa iztraucēts, durvis basām kājām parādās Labais gariņš. Viņš
kasās un blīsina acis.*

Krikums (*rausta kruķi*). Atdodiet!
Siksna (*tur kruķi ciet*). Nemūžam!
Labais gariņš. Tā nevajag! Tik simpātiski cilvēki un šitā
strīdas!

Siksna. Simpātiski! (*Rāda ar pirkstu uz Krikumu.*) Sis lips ir blēdis!
Labais gariņš. Nevar būt!
Elizabete. Ir blēdis, ir!
Siksna. Viņš krāpj sabiedrību! Tam, kas pārbaudītu viņa kantora
grāmatvedību, mati celtos stāvus!

Labais gariņš. Stāvus?
Siksna. Jā, stāvus! Viņš turas tikai uz pierakstījumiem. Uz
blēdībām viņš turas!

Elizabete. Pareizi, pareizi!
Krikums (*kliedz*). Bet viņš (*rāda ar pirkstu uz Siksnu*) ir kri-
mīnālnoziedznieks! Viņa kantori ir mirušās dvēseles!

Labais gariņš. Nevar būt!
Krikums. Ja pārbaudītu viņa grāmatvedību, revidents pagābtu!
Helēna. Un viņa sievai ir brūtgāns!
Elizabete (*sviež Helēnai ar rasola bļodu*). Cūskal!
Helēna. Palīgāt!

*Krikums palatē vajā kruķi, satver lādīti un grib skriet ārā pa durvīm.
Ari Siksna satver lādīti.*

Labais gariņš (*pārbijies skrien klāt*). Prātīgi, prātīgi! Tā
manta ir plīstoša!

*Krikums un Siksna rausta lādīti. Lādīte atveras un izbrīst vesels
lēvenis tukšu pudeļu.*

Labais gariņš (*izmisīgi*). Pagalam! Manta pagalam!
Iestājas klusums. Krikums uzmet pudelēn virsū tukšo lādīti.
Labais gariņš (*šoti dusmīgs*). Jūs par to atbildēsiet, žūriki lādīti!
Krikums. Lēnāk, lēnāk! Atradies draudētājs!

Siksnā (*nicīgi*). Labais gariņš! Hel
 Labais gariņš. Es patiesībā esmu Zanis Pekat
 Krikums. Un kāpēc tu, Zani Peka, mētājies pa svešām mājām?
 Labais gariņš. Es slapstos!
 Siksnā. Aha, viņš slapstās! Varbūt viņš kādu ir nosīlis?
 Labais gariņš. Vecā mani liek pie biešu ravēšanas, bet man
 labāk patīk lasīt tukšas pudeles. Un tāpēc es slapstos!
 Helēna. Siksnā un nožēlojams cilvēciņš.
 Elizabete. Galīgi nožēlojams.
 Labais gariņš. Tagad es gribētu zināt, kur jūs strādājat.
 Kādos kantoros tās žulicības notiek?
 Krikums. Un kam tev, gnāda, tas jāzina?
 Labais gariņš. Es gribu parunāt ar savu švāgeri. Viņš ir
 prokurors.
Krikums saskatās ar Siksnu. Elizabete ieģrūž Siksnam dunku sānos.
 Siksnā (*joti laipni*). Ja nemaldos, jūs teicāt, ka kolekcionējat
 tukšas pudeles? Es kolekcionārus allaž atbalstu, un tāpēc... (*izvelk
 no kabatas naudas zīmi un dod Labajam gariņam*). Lūdzu!
 Labais gariņš (*apskata naudu*). Va vells! Nē, jūs patiesām
 esat labs cilvēks! (*Iebāž naudu kabatā.*)
 Krikums. Es arī atbalstu kolekcionārus! (*Dod Labajam gar-
 ņam naudu.*) Jūsu kolekcijas papildināšanai!
 Labais gariņš. Miļš paldiesiņš! (*Iebāž naudu kabatā.*)
 Siksnā. Bet tas, ko mēs teicām par žulicībām, bija tikai joks!
 Krikums. Nevainīgs jociņš!
 Helēna. Dzīve bez jokošanās būtu ļoti drūma.
 Elizabete. Un tāpēc cilvēki jokoj!
 Labais gariņš. Pareizi! Es jau arī tikai pajokoju.
 Krikums (*bargi*). Ko tu jokoji?
 Labais gariņš. Par prokuroru. Mans švāgeris nemaz nav
 prokurors! (*Paskatās pa logu.*) Re, lietus pārgājis! Pirms atvadišanās
 es gribu ko svarīgu jums pateikt. (*Čukst.*) Sajā mājā esot paslēpta
 mantal Atāl! (*Pavicinājis rociņu, Labais gariņš tipina uz durvju pusi.*)

Beigas

PAR Z. DONI

«Dadži» icnācis no ražošanas, konkrēti — no Latvenergo tīklu sistēmas. Tāpēc nav jābrīnās, ka viņa humoreskas dažam labam sit pa pirkstiem ar 220 un pat ar 360 voltu stiprumu.

Z. DONIS

ERUDĪCIJAS SPEKS

Karlovskis nebija tas cilvēks, par kuru varētu teikt: viņš zina visu. Nē, Karlovskis zināja vēl vairāk.

Gadās, piemēram, apspriedē pie priekšsēdētāja agronoms icminas, ka gaidāms lietus, vajadzētu sazārdot sienu. Karlovskis tūlīt pat trūkstas kājās.

— Šeit es gribētu piebilst dažus vārdus, — viņš saka. — Atmosfēras nokrišņu optimālā līmeņa pārsniegšana rupjās lopbarības konservācijas periodā negatīvi ietekmē tās kvalitāti un tā tālāk. Pēc tam negatīvos faktorus. Ja turpretim nokrišņu kvantitātes optimālais līmenis netiek pārsniegts...

Un tā tālāk. Pusstundu, varbūt ilgāk. Mums visiem mules ciet, mēs blenžam galdā un zīmējam uz papīra velniņus.

Citreiz vīri, bariņā sagājuši, spriež, ka derētu kāds aliņš. Karlovskim arī šeit savs vārds sakāms.

— Snipernaps! — Kažus pārsteigts iekliedzās. — Ko tu Karlovskim izdariji?

Marsietis pacēla galvu un jautri mums pamāja.

— Esiet bez bažām, viss būs, kā norunāts. Eš izfiltrēju no viņa atmiņas lieko informāciju. Tagad tā glabāsies šeit, — viņš uzsita ar plaukstu melnajai kastei. — Mūsu komandējošam centram šāda informācijas pārbagātība ir nenovērtējama!

Piepeši no kastes sāka vērpties biezu dūmu mutuļi. Snipernaps tikko paguva atlikt sāpus, kad kaste ar dobju būkšņi sašķīda gabalos.

— Sasodils, neizturēja pārslodzi, — Snipernaps iesaucās un sāka vākt izmētātās detaļas.

Karlovskis uz brīdi mītējās kustināt lūpas, tad paspēra soli tuvāk.

— Izrādās, — viņš iesaucās, — enerģijai pārsniedzot kritisko punktu, izolācijas materiāli tālāk...

Tālāk mēs vairs nedzirdējam, jo uzskatījām par labāku pazust. Lal Kažus pats izstrebj putru, ko ievārijis.

Vik. Ikzariņš

IRONISKI RIKOŠEŅI

Dzīvei un grāmatai ar noplēstām beigām kopējs ir tas, ka abām trūkst satura rādītāja.

Prot spēlēt uz nerviem ar jebkuru mūzikas instrumentu.

Ja ir tējas maizītes, tējas desa, tējas likieris un tējas krūmi, kādēļ lai nebūtu tējas dzērāju kompāniju.

Par cilvēku mūža pagarināšanos liecina arī tas, ka jau radušies ilggedēji jaunie autori.

ĻAUNAIS GARS

Kādreiz ļaudis ticēja, ka ikvienam cilvēkam seko sargeņģelis. Vajagot tikai iet dzīvē to taciņu, pa kuru sargeņģelim nav kauns nākt tev pa pēdām... Es tādiem pekstiņiem sen vairs neticu, toties gribot vai negribot jātic ļaunajam garam.

Juri pazistu kopš agras jaunības. Turēju viņu vlenmēr par labu draugu. Sevišķi pēc tam, kad savā rajona avīzē bija par manu izrādī uzrakstījis labu recenziju. Ap to pašu laiku viņš pārcēlās dzīvot uz rajonu pavisam un izsauca mani uz tādu kā sacensību.

— Kas ir, — viņš teica, — taisām individuālo desmitgadī!

Es ilgi nedomāju un priekšlikumu pieņēmu. Par lomām un režijām ziņoju Jurim ar recenzijām. Viņš savukārt man ar saviem rakstiņiem par kopsaimniecību problēmām. Bet tad reiz Jura sieva, Rīgā lebraukusi, ieminējās, ka šie domājot celt savu mājiņu, tāpēc ka man esot vasarnīca. Saprātu, ka sacensībā tiek iesaistīts arī saimnieciskais sektors, un sapratu arī to, ka Juris grib man aizskriet priekšā. Viņa plāns man kļuva pilnīgi skaidrs, kad uzzināju, ka Juris iestājies žiguļu rindā.

— Sieva, — es tai pašā dienā sacīju savai otrajai pusei, — kas ir, pērkam mašīnu!

— Kur tad tu taisies skriet? — sieva brīnījās.

— Nu, visur kur, tāpat kā tie citi.

— Kur ņemsi naudu?

— Vajag iespārēt uz ēšanu.

— Uz sava vai bērnu rēķina?

Es apelēju pie sievas saprašanas ar visādiem piemēriem, teicu, ka rudenos varēsim pabraukāt ogās un sēnēs, aizvest liekās grāmatas uz antikvariātu, apvalkātās drēbes uz...

Sieva mani neklausījās un aizcirta durvis. Es pierimos līdz dienai, kad ieraudzīju Juri mašīnā pie stūres. Žigulis tas nebija, bet zaļas krāsas zapiņš, un man ap acīm viss sagriezās zaļš. Nākamajā rītā iesniedzu arodkomitejā attiecīgu papīru, un jau pēc diviem mēnešiem man paziņoja, ka es varot dabūt vāgi ārpus rindas, režisors P. no

mašīnas esot atteicies. Tūlīt aizskrēju pie pašpalīdzības kases kasiera, pēc tam pie viena pazīstama, kas bija vinnējis loterijā, tad pie saviem radiem. Tovakar gandrīz nokavēju izrādi un otrajā cēlienā biju apvilcis trešā cēliena kostīmu. Biju arī sācis noņemt grimu, kad izrādes vadītājas uzbrēciens mikrofonā mani atgriezta īstenībā un lika saprast, ka es jau esmu nokavējis pēdējā uzgājiena gala vārdu.

Nākamajā dienā man bija temperatūra un es dabūju ziļu lapu. Turpināju radu un paziņu apgaitu. Un tad — pēc vēl vienas apgalšanas — es biju žigula īpašnieks.

— Še tev, Jurīti! Man arī ir svētki! — es sevi gaviļēju, — Tev tikai zapiņš, bet man — oho!...

Nelielas ķibeles sākās, kad draugs jauno žiguli iebrauca mūsu mājas sētā. Man taču vēl nebija ne tiesību, ne garāžas! Sētniece sāka celt iebildumus, un es viņu aplūsināju ar diviem sarkanajiem. Sāku meklēt garāžu. Izrādījās, tas nemaz nav tik vienkārši. Beidzot atradu «Imantā—2». Erti jau nebija — dzīvot Ciekurkalnā, ņemt no rītiem taksi, braukt vispirms pie drauga, pie tā paša, kas prot vadīt mašīnu un kam ir tiesības, tad ar draugu garām manam teātrim uz Imantu un tad atpakaļ ar žiguli uz teātri. Direktora un kolēģu acis mana vērtība bija stipri cēlusies. Bet sieva tikai vīpsnāja un teicās žigulī iekšā nekāpt un sēnēs nebraukt, viņa diezgan alksneņu esot pielauzusi tepat Rīgā.

— Galvu, vai, esi saspiedusi, — es iesaucos, — kurā vietā tad Rīgā aug sēnes!

— Vecāki laikam gan ir Rīgā, — viņa mierīgi teica, — un Rudzu iela arī, bet abās Rudzu ielas pusēs sēņu ka biezs, ja netici, paskaties pielīckamajā.

Attaisīju pielīckamo, kā tad — burku burkas! Man sametās tā kā kauns, un es meklēju ar sievu tādu kā izlīgumu, apvaicājos, pa kuru laiku viņa to visu ir paspējusi.

— No rītiem, — viņa atcirta, — kamēr tu vizinies!

Tas bija pirms četriem gadiem, un man pat atcerēties negribas, kā gāja ar tiesību iegūšanu, ar satiksmes noteikumiem un inspektoriem... Radī sāka atprasīt parādus, nācās aizņemties no citiem, lai atdotu nepacietīgākajiem... Posts. Klāt vēl nāca tas, ka teātri kāds pret

mani laikam bija sakūdijis kritiķus. Recenzijas par savu radošo darbu sūtit Jurim nemaz vairs negribējās. Bet arī Juris savus rakstiņus man nesūtīja, laikam bija izrakstījies.

Kādu dienu saņēmos un viņam piezvanīju.

— Kā tavs dampis, ripo?

— Atdāvināju.

— Nedzen velnu, — es teicu, bet pats no prieka gandrīz kļiedzu, jo sapratu, ka zēns zapīgu uzsitis gaisā. — Un kāds tad tagad ir tavs hobijs?

— Jaunaudzes! — šis lesmējās.

— Ej nu ej! — es nobrīnījos.

— Atbrauc palūkoties, pilns pagalms ar liepiņām un ozoliņiem.

— Apsveicu, apsveicu, — es teicu un atsveicinājos.

Pēc divām nedēļām žiguli biju pārdevis. Sieva pēc ilgām laikiem mani atkal paslavēja, un man radās drosme uzlicēt viņai savu jauno nodomu.

— Sieva, — es teicu, — nāk pavasaris. Tiklīdz atkusis zeme, va-sarnīcas dārzā ābeles un bumbieres ārā! Ogu krūmus tāpat!

Sieva šoreiz izturējās mierīgi un tāpat mierīgi sacīja:

— Kamēr vēl zeme nav atkususi, aizej pie psihiatra.

— Nē, tu vispirms paklausies, Juris arī tā izdarija. Viņš jau sen rakstīja par dabas aizsardzības problēmām kolhozos un tagad ir parādījis priekšzīmi: savā mājā viņš pat pagalmu apstādījis ar liepām un ozoliem.

Sieva neteica nekā, vienīgi atskanēja pazīstamais durvju piecirtiens. Es jau biju noskatījies filmu «Sieviete, kuru gaida?», tāpēc zināju, ka sievietēm nevajag ļaut iesaistīties globālas nozīmes pasākumos. Tiklīdz zeme atkusa, sarīkoju talku un apmainīju savā vasarnīcas gruntī visu augāju. Pie katra jauniestādītā kociņa piekāru plāksnīti ar taldinīca vārdu, tēva vārdu un uzvārdu.

Piezvanīju Jurim un mazliet palepojos.

— Apsveicu! — viņš teica un piebilda, ka tas gan neesot nekas jauns. Tādi parki esot daudziem.

— Un ko tad tu jaunam esi ierīkojis? — dzēlu preti.

— Ierīkoju mājai otru stāvu.

— Man tāds ir jau sen.

— Vasarnīcai. Bet man ziemas mājai

To pateicis, Juris iesmējās, bet man viņa smieklī kā adatas...

Ilgi domāju, līdz izdomāju. Tas nolika, kad uzzināju, ka mākslas darbiniekiem paredzēts ceļt māju ar divstāvu dzīvokļiem.

— Lai velns paliek par mazu puiku, — es sev teicu, — ja es tur nedabāju apdzīvojamo platību!

Grūti gāja. Taču trešajā gadā varēju lūgt Juri ciemā. Noteiktā laikā nobraucu ar līflu lejā, — kas zina, vai laucinieki prātis pareizi piespiest pogas. Tai brīdī pie parādes durvīm piebrauca viens zapiņš un viens žigulis. No viena izkāpa Juris ar trim bērniem, no otra — Jura sieva ar diviem bērniem.

Tajā brīdī es arī sapratu, ka Juris ir mans [jaunais] gars. Saņēmos, savaldījos, savu pārsieģumu nenodevu ne ar pušplēstu vārdu, ne ar vienu izsaucienu. Bet, kad biju vīsus apsēdinājis viesistabā, jaunā dzīvokļa apakšstāvā, es tomēr nenoturējos:

— Ko tu man toreiz sapūti par zapiņa atdāvināšanu?

— Nemaz nesapūtu, uzdāvināju sievai. Apsveicu viņu ar ģimenes pieaugumu. Sie te ir tās manas liepiņas un ozoliņi. Bet pati jaunākā atvasīte palika mājā...

Man ap acīm sagriezās raibs. Atjēdzos, kad viena «liepiņa» man pasniedza groziņu ar dārza ogām:

— Mēt paķi tāt talatījāmi!

Vecākais «ozoliņš» pienesā grāmatu:

— To tēlis sarakstīja par lauku tuvināšanos pilsētai.

Un vēl viena «liepiņa» kautri pietuvojās ar vēl vienu grāmatiņu:

— To sarakstīja mamma...

Virsraksts: «Lielj un mazi apceļo dzimteni».

— Paldies! — es priecīgi sacīju, bet sevī domāju: ko nu? Ko tālāk?

Pamanījusi, ka esmu pagalam apjucis, Jura sieva nāca man talkā:

— Vai neparādīsi otro stāvu?

— Lūdzu, lūdzu, kāpiet tik augšā, es aiz jums!

Sakodu zobus un sekoju savam «jaunajam garam». Labi vēl, ka šodien išiass manī saudzē, divas nedēļas augšslāvā nevarēju uzrāpties, bet šodien, paldies dievam, varu. Es vēl varu!

— Kad lecot kāds pārlauzis kāju, tad administrācija
beidzot atjēgsies šajā vietā pielikt trepes!

U. Mešauļks

UGUNSGRĒKS

Mūsu mazaļā nodaļā bija piecu minūšu starpbrīdis — mēs vingrojām. Pēkšņi atvērās durvis un tanīs parādījās Pupiņš, kas nevingroja principa pēc.

— Degam! — viņš iesaucās balsī, kas nevēstīja neko labu.

TO DZIRDOT:

Mārstante, gandrīz pensionāre, paķēra tīkliņu ar iepirkumiem un neatvadījusies aizskrēja;

Klitija, mašīnrakstītāja, paķēra telefona klausuli, lai paziņotu jauno vēsti savai draudzenei Silvai, kas strādā parfimērijas veikalā;

Sandris, jaunais speciālists, paķēra Klitiju un aiznesa viņu uz izeju;

Dūmdesa, priekšnieka vietnieks, paķēra savu lolojumu — mapi ar gada pārskatiem — un sagatavojās lēkt ārā pa logu;

Pupiņš metās pie sava galda un paķēra izejošo sarakstī; es paķēru ugunsdzēsamo aparātu, palaidu putu strūklu un metos uz durvju pusi pretī ugunij!

Durvis manā priekšā atvērās, un uz sliekšņa izauga direktors. Viņu pavadīja komisija no pārvaldes...

REZULTĀTĀ:

Mārstante tai dienā darbā vairs neparādījās;

Klitija apprecējās ar Sandri;

Dūmdesa no sava varoņdarba, ko viņš gandrīz vai paveica, guva morālu gandarījumu;

Pupiņu cildināja kā vienīgo darbinieku, kas nodaļā strādā, un viņam palielināja algu.

Bet es samaksāju par komisijas uzvalku tīrīšanu un ugunsdzēsāmās ierīces uzpildīšanu. Turklāt, man šķiet, direktors ar mani nav apmierināts. Man tas liekas tāpēc, ka viņš daudzija ar kājām grīdu un kļēdza man virsū: «Atlaidīšut!»

Pēc trim mēnešiem, kad mēs vingrojām, atkal Istabā ieskrēja Pupiņš un iebrecās, ka mēs degam.

TO DZIRDOT:

Mārasante paķēra tiklīņu, kurā viņai bija tirgū pirktā zoss, un, kā paradusi, devās mājās;

Klītiņa paķēra savu vīru Sandri un aizstiepa viņu uz izeju;

Dūmdesa gribēja paķert gada pārskatu, bet Pupiņš aizsteidzās viņam priekšā un, piespiedis dārgo mapi pie krūtim, ienira loga ailā; es paslēpu rakstāmgalda atvilktnē detektīvromānu un ķeros pie nodaljas sarakstes, cerēdams uz algas pielikumu.

REZULTĀTA:

Mārasante parādījās darbā tikai pēc divām dienām ar stāstiem par to, cik garšīga bijusi zoss;

Klītiņa pēc septiņiem mēnešiem aizgāja dekrēta atvaļinājumā;

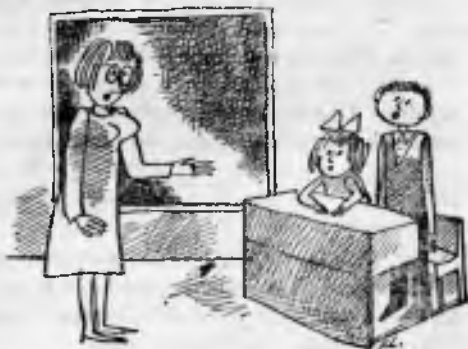
Dūmdesa, nespēdams pārceļest Pupiņa viltīgo lēcieni, aizgāja pensijā;

Pupiņš par parādīto varonību pārskatu glābšanā iekļuva sienas avīzē.

Mani ar apdegumiem aizveda uz slimnīcu.

Tā es dabūju ciest kā fiešā, tā arī pārnestā nozīmē.

— Pasaki daudz-
skaitlī vārdu
«bērns»
— Dviniši, tri-
niši ...
K. Līdža

OLIMPISKIE KURIOZI

NEUZMINEJA

Olimpisko čempioni Seilu Jangu Insbrukā visur pavadīja karelvīga Izskata ūsains vīrietis. Sākumā skatītāji domāja, ka tas ir treneris, vēlāk nolēma, ka miesassargs, beigu beigās noskaidrojās, ka ūsalnais vīrietis ir čempiones ligavainis.

GALVENĀ KLIENTORA

Monreālas olimpiskās pilsētiņas frizētavas galvenie apmeklētāji bija sportisti, nevis sportistes, kā tas bija paredzēts. Patiesības labad jāpiebilst, ka matu garuma ziņā daudzi vīrieši nemaz neatpalika no daiļā dzimuma pārstāvēm.

ES EDU REKORDU DĒĻ!

Pasaules eksrekordists svarcelšanā amerikānis Džo Djubs, viens no vissmagākajiem cilvēkiem pasaulē, Olimpiskajās spēlēs Mehiko svēra 147 kilogramus. Savu dienu viņš sāka ar brokastīm, kas sastāvēja no sešu olu omletes un trim bifštekkiem.

— Bet jūs maldātles, ja domājat, ka es esmu gardēdis! — paskaidroja Džo. — Es ēdu tāpēc, lai palielinātu svaru. Augot manam personiskajam svaram, aug arī mani rekordil

UN NEDAUDZ PALIGU...

Par Meksikas Olimpiskajām spēlēm uzņemta ļoti plaša dokumentāla kinolente. Tās scenārija autors, režisors un producents vienā personā bija meksikānis Roberto Isaaks. Viņam gan bija nedaudz palīgu... pavisam 180 kinooperatoru.

SPOKU NAKTS ĶESTERNIEKOS

Ķesternieku ciemā nemeļi ir cieši piekļāvušies cits citam. Ja dienvidu galā Spicos veco Lipstiķi rauj žaģas, ziemeļu pusē Brambergos apslājas pulkstenis. Tādēļ arī Pusķestera Lavīze vienā elpas vilcienā uzspēja to nieka gabaliņu no Deķavnieka līdz Matīsam.

— Deķu Fricis grasās izpūst dvēseli, — viņa aizsūsies ūkstēja, kā vienmēr piesvilpdama ar caurajiem priekšzobiem, — Deķene tevī, Matī, grib pie apzvanišanas.

Matīss nesteigdamies nolika pie malas cūku kaujamo dūčeli un pagriezās pret Lavīzi.

— Nedeg, — viņš rāmi sacīja, — man sukīm aizgaldā jau striķis ap kāju. Aizraušu dziesmu, tad varēšu iet bimbāt.

— Tā ne, Matī! Tā vien tik nel Deķene grib kā nevienam! Lai ar zvana skaņām gars aizlido pie eņģeļiem, — Lavīze uztraukumā svilpa vēl nešpetnāk. Tad paliecās tuvāk un iepūta Matīsam ausi: — Fricis zvaniķim novēlējis savu pulksteni! Un man par nāķšanu ļoci ar plūmēm! Bet, ja tu negribi, iešu pie Spicu Andža...

Matīss salēcās.

— Pulksteni? — viņš pārjautāja. — Vai to zelta?

— To pašu, Matīsiņ, to pašu, — Lavīze dūdoja tīri kā ūbele.

— Neba jau lielo ar bumbām no sienas nost kabinās...

Matīss saraustīja bikses un, durvis uz istabu pavēris, iebļāvās:

— Siev! Ej rasi čūci vaļāt! Es eju...

Ārā bija melna tumsa, bet Matīsam prāts bija gaišs un priecīgs.

«Tā, redzi, vecais,» viņš moži domāja. «Pāris reižu noraustīsi striķi, un zelta pulkstenis kabatā. Cik tur trūka, ka tas mūļāps Andžs man to būtu nocēlis! Toreiz pa Šķirbenes bērēm viņš man lris sudraba latus un pudeli pašteķa jau paguva noblēdīt!» Matīss nospļāvās un sāka soļot ātrāk. Lavīze, ar nūju ceļa grambas bakstīdama, naski tecēja pakaļ. Pie kapu stūra abi apstājās. Tumsā dziļgi ieskanējās zvans — bim, bam! Pēc tam vēlreiz — bim, bam! Un tad sāka sīki un drebulīgi šķindēt — bim, bim, bim...

Matīsam aizrāvās elpa.

— Tas ir Andžs! — viņš iekliedzās. — Ar viltu un varu grib mantot manu pulksteni!

— Nebūs vis Spīcu saimnieks, — Lavīze parāva Matīsu aiz piedurknes, — tur pats eņģelis veco Frici veļos aizvada. Re, kādi balti spārni plandās!

Tiešām, starp četriem ozola stabiem augstu gaisā pie paša zvana plīvoja kaut kas gaišs. Matīss izrāva Lavīzei nūju no rokas, piesvieda to pie pleca un ierēcās nelabā balsī:

— Kāp zemēt Saušuli!...

Tai vakarā miestīņa fotogrāfs Aloīzs Vāgūzis, apmierināti smaidīdams, pārskatīja savu zvānu kolekciju. Kā tikai tur nebija! Gan veci pašarnieku ratu šķindeļi, gan zvārguļi no ormaņu kamanām, gan zvaniņi, kas kādreiz bija karājušies virs durvīm lauku bodīlēs. Sonakt jums pievienosies mans zvānu zvāns, anno tūkstoš septiņi simti deviņdesmit... Tagad es to dabūšu. Vāgūzis vēl brīdi tīksminājās, tad uzsvieda plecos gaišo putekļu mēteli, izgāja pagalmā, un mirkli vēlāk pa miestīņa krēslot sākušām ielām aizdūca motocikls...

Atstājīs braucamo krūmājā, Aloīzs Vāgūzis pārrāpās Ķesternieku kapu žogam, salūkoja tur jau agrāk noliktas kāpnes un devās uz zvānu tornīša pusi. Atslējis kāpnes pret vienu no tā stabiem, Vāgūzis prātīgi kāpa augšā.

— Velni, — viņš klusi bubināja, rausdamies pāri asiem dzelkšņiem kaltajai zvānu tornīšu sētiņai, — tā jau te cilvēks var pēdējās bikses saplēst!

Kāpnes bija par isām. Daudz gan netrūka, un Aloīzs stiepās uz pirkstgaliem. Vēl sprīdi, vēl... Tieši šai brīdī izlodzītā redze neizturēja Aloīza svaru un sabruka. Fotogrāfs paguva pieķerties zvāna auklai. Bīm, bam! Tas drausmīgi nodārdēja.

Aloīzs, atbalstu meklēdams, mētājās no vienas puses uz otru, un pie katras kustības zvans kā mēdīdams bimbīnāja — bim, bim...

«Nebūtu tie spicumi apakšā, varētu mēģināt lēkt lejā,» Vāgūzis nodomāja.

Bet tad atskanēja šausmīgs blāvieni:

— Kāp zemē! Saušul!

— Te šaut nedrīkst! Te ir kapī! — Aloīzs bailīgi iesaucās.

— Un ko tu, diedelniek, naktī kapos dari? Kas tu tāds esi?

— Kapos lamāties arī nedrīkst! — Aloīzs, beidzot ar vienu kāju kaut kādu atbalstu sataustījis, vārgi protestēja. — Es neesmu diedelnieks, es esmu fotogrāfs!

— Un tu, Lavīz, teici, ka engēlist! — tumsā atskanēja smieklī.

— Kas tev, blēdi, teica par pulksteni?

— Pulksteni? — Aloīzs no augšas atbildēja. — Kādu pulksteni? Es tikai to zvanu...

— Beidz bimbīnāt un tūlīt kāp zemē! — balss pieprasīja.

— Tur ir asi pulķi apakšā! Es nevaru! Palīgā! — Vāgūzis, mani-dams, ka nupat vairs nevarēs noturēties, izbļāvās, cik jaudas.

— Bet tu, mīļais, eku, pa striķīti nolaidies! — apakšā vecīga balss, lāgtem iesvilpdamās, pamācīja.

Aloīzs, kuram nekas cits neatlika, iekārās virvē ar visu svaru un sāka lēni šļūkt lejā. Virs galvas kaut kas nošņirkstēja, nošvikstēja un Aloīzs, iesaukties nepaguvis, nāca lejā. Kritienā dobjī nodunēja zeme. Tad nodunēja vēlreiz. Kad Matīss uziāva sērkokociņu, viņi ar Lavīzi ieraudzīja sētiņas vidū šausmās drebošo Aloīzu Vāgūzi un viņam blakus Ķesternieku kapu zvanu, anno tūkstoš septiņi simti deviņdesmit, kas bija pārplisījis trīs daļās.

* * *

Otrā rītā Deķu Frīcis apsēdās gultā sēdus un teica vedeklai:

— Padoč, meit, to galerta blodiņul! Man viss vakarvakara nela-bums ar to bimbīnāšanu pārgāja. Bet to pulksteni atdod mazbērniem, ko spēlēties. Tāpat nav gājis ne reizes, kopš es to atradu gadatīrgū aiz būdam. Un diezvai tas būs pat apzēlīts...

Bez vārdiem.

D. Bruckis

KOMANDĒJOŠIE CENTRI

Todien priekšnieks Pērkonītis iesauca savā kabinetā Pēdu un teica:

— Ar Papīru vairs nav labi. Sācis, pagāns, stipri lakt. Tu esi puslīdz prātīgs cilvēks, parunā ar viņu zem četrām acīm. Varbūt Papīram ir bēdas, varbūt kreņķi ģimenes dzīvē. Negribas tā uzreiz cilvēkam gāzi ar pavēli pa galvu. Sapрати?

Kas tur ko nesaprast. Pēda aizgāja pie Papīra un teica, ka viņiem vajadzētu bišķi aprunāties par dažiem intīmas dabas jautājumiem. Papīrs paskatījās uz Pēdu žulganām acīm, nožāvājās un atbildēja:

— Kāpēc ne. Pēc darba iešļūksim kādā restūzī un aprunāsimies. Es no savas puses lieku divreiz pa simtam trīszaigžņoto.

Tā nu viņi sēdēja pie balti klāta galdiņa un gaidīja oficiantu. Kamēr Pēda domāja, kādā veidā kutelīgo sarunu ievadīt, Papīrs ķērās pie lietas būtības.

— Vecajam nepatīk, ka dažreiz es nododos augšminētajam, vai ne? Bet man tas ir jādara. Es uztveru komandas!

Papīra vārdi Pēdu stipri pārsteidza.

— Komandas? Un kas tev komandē?

— To es nezinu. Vai tu par svešām civilizācijām kaut ko esi dzirdējis?

Protams, katrs inteligents cilvēks, arī Pēda, labi zina, ka pasaules telpā eksistē saprātīgas būtnes. Par Zemes iedzīvotājiem tās ir vismaz tūkstošreiz gudrākas.

— Nu redzi, — Papīrs turpināja, — šīs būtnes spēj noraidīt visādas komandas. Zinātniski izsakoties, tie ir noslēpumaini komandējoši centri.

Pie galdiņa pienāca oficiants, un saruna pārtrūka. Papīrs, kā jau bija solījis, iesākumam lika atnest divreiz pa simtam trīszaigžņoto un citroniņu.

— Jā, komandējoši centri, — pēc oficianta aiziešanas viņš turpināja. — Visticamāk, ka centri ir ieradušies no kosmosa ar lidojošiem šķīvīšiem.

— Un kur tie centri atrodas?

— Velns viņu zina. Varbūt viens centrs ir plikpauris pie blakus galdiņa, varbūt tas ir zāles pārzinis, bet vistīcāmāk — oficiants. Skaidri to nevar konstatēt, jo svešās civilizācijas būtnes spēj mainīt savu izskatu pēc vajadzības.

Pēdam kļuva drusku baigi.

— Un tev šis noslēpumainās komandas ir jāizpilda?

— Protams. Uzmanību, viņš nāki

Oficiants atnesa trīszvaigžņoto. Pēda viņu uzlūkoja ar klusām trišām — patiesām, kas varēja galvot, ka oficiants patiesībā nav komandējošs centrs? Neviens to nevarēja galvot. Bet kāpēc noslēpumainais centrs Papīram katru vakaru pavēl sēdēt restorānos un nekur citur?

— Es arī par to brinos, — Papīrs atzinās. — Varbūt svešās civilizācijas pārstāvji mani ir izvēlējušies par savu noslēpumaino eksperimentu objektu.

— Svešajām būtnēm tomēr vajadzēja saprast, ka vecais sakarā ar šiem eksperimentiem var iegriezt tev stingro un noraut prēmiju.

— Ja vecajam kāds izskaidros lietas būtību, viņš to nemūžam nedarīs. Tad jau, sacīsim, autobusam arī varētu izteikt stingro tikai tādēļ, ka autobuss brauc tur, kur to stūrē. Absurds!

Sāka spēlēt orķestris, un Papīrs uztvēra sava komandējošā centra pavēli lūgt uz deju ļoti simpātisku blondīni.

Tajā brīdī notika kaut kas neticams — Pēda arī uztvēra komandu! Tā bija pavisam īsa: «Pasūti vēlreiz pa simtiņam trīszvaigžņoto!»

Pirmajā brīdī Pēda drusku uztraucās. Tātad arī viņu noslēpumainais centrs ir izvēlējis par eksperimentu objektu! Nevarētu teikt, ka jaunais atklājums būtu bijis nepatīkams. Gluži otrādi, Pēda jutās zināmā mērā pagodināts. Viņam radās pat neliels pretesības gars.

He, he, pamēģināsim noslēpumainajam centram neklaut, varbūt tas tik spēcīgs nemaz nav!

Ko nu par neklaušanu runāt — prelēji savai gribai Pēda pamāja oficiantam un pasūtīja divreiz pa simtām, lieši tā, kā tika pavēlēts.

Restorānā bija ļoti omulīgi. Pēc kāda laiciņa savukārt Papīrs uztvēra līdzīgu komandu, pēc tam atkal Pēda...

Vēlāk Pēdam iesāvēs prātā doma, ka vajadzētu painteresēties, vai vēl kāds no klātesošajiem neuztver noslēpumainās komandas. Piecēlies kājās, viņš skanīgi iesaucās:

— Lēdijas un džentlmeņi! Kurš no jums uztver komandas?

Tūlīt pie Pēdas pienāca restorāna šveicars.

— Es nupat uztvēru komandu, — viņš atzinās. — Un komanda man pavēlēja jums palīdzēt tikt līdz durvīm.

Tālāk stāvoklis nedaudz sarežģījās. Uz ielas Pēda vienlaikus uztvēra vairākas pretrunīgas komandas. Viena komanda viņam pavēlēja lauzties atpakaļ restorānā, otra lika iet uz tuvējo bāru, bet trešā ieteica ar taksometru braukt ciemā pie dāmām.

Diemžēl Pēda varēja sagrabināt tikai piecpadsmit kapeikas. Ko dara cilvēks, kam ir tikai piecpadsmit kapeiku? Viņš iet mājās.

Tiklīdz pavērās dzīvokļa durvis, Pēdas sieva tūdaļ jautāja:

— Kur tu, vecais, biji?

— Vai tev ir zināms, ka daži cilvēki uztver komandas? — Pēda savukārt jautāja sievai. — Un vai tu kaut ko esi dzirdējusi par šīm civilizācijām?

— Es esmu dzirdējusi, — sieva viņam atbildēja. — Bet vai tu vēl kaut ko negribi pamuldēt?

Smagi atkritis krēslā, Pēda izstāstīja par Papīru, par lidojošiem šķīvīšiem un komandējošiem centriem. Savu runu viņš nobeidza ļoti emocionāli.

— Saki, ko gribi, bet šādi centri patiešām eksistē! To es varu apzvērēt!

— Protams, ka eksistē!

Tā bija negaidīta atbilde.

— Tu tici komandējošo centru eksistencei? Patiešām?

— Jā. Es tev varu arī pateikt, kas ir tavs komandējošais centrs.

— Tu vari to pateikt? Nu, pasaki!

— Es esmu tavs centrs. Un tagad klausies:

turpmāk tu visu naidīgu atdosi komandējošajam centram. Kā saņemsi algu, tā noskaitīsi līdz pēdējai kapeiņai. Vai tu šito komandu uztvēri?

...Nākamajā dienā Pēda ziņoja priekšniekam Pērkonīlim, ka Pāpīrs ir dziļi pagrimis subjekts, tāpēc viņam vajadzētu bez zēlastības noraut prēmiju un iegriezt stīngro. Tad viņš, draņķis, sapratis, cik kaļīgi ir muļdēt par šķīvīšiem un komandējošiem centriem!

J. LAGANOVSKIS

STĀSTI PAR IKU VONAGALU

GANDARIJUMS

— Ko tu teiktu par kaimiņu, kuram tu dažādi izpalīdzi, bet kurš tev ne, kaut arī jums abiem ir apmēram vienādas iespējas? — pajautāju Ikam Vonagalam.

— Es ar gandarījumu konstatētu, ka esmu labāks cilvēks par viņu, — saņēmu atbildi.

PAR VESTUĻU NERAKSTISANU

Pēc Ika Vonagala domām, mūsu dienās cilvēki — pat iemīļjušies — vairs neraksta vēstules ne tikai tāpēc, ka ir citas, vieglākas iespējas sazināties, ka rakstīšana prasa laiku, attiecīgus apstākļus un piederumus, kā arī zināmu domu piepūli sakāmā daudz maz secīgai izklāstīšanai, — bet arī tāpēc, lai nepaliktu nekādi nepatīkami atgādinājumi sev un lietiskie pierādījumi citiem. Dzīve māca būt piesardzīgākiem!

KAS NERISKE, TAS NEVINNĒ

— Ja, izmantojot drūzmu, tu apķer ap vidukli kādu svešu sievieti un viņa neko nesaka, — Iks Vonagals pamācīja no savas pieredzes, — tas nozīmē, ka šai sievietei nekas nebūtu pretī ar tevi iepazīties. Vēl lielākas izredzes ir, ja viņa atskatās un pasmaida. Tiesa, tie ir ārkārtīgi reti gadījumi; vairums atskatījušos parasti sāk lamāties vai sit pa gīmi. Ar to ir jārēķinās. Bet, kas neriskē, tas nevinuē.

JAUKS SAPNIS

— Sapnī ar drebulīgu sirdi gāju uz ellī, kurp it kā pēc nāves par grēkiem tiku nosūtīts, — Iks Vonagals stāstīja. — Piegājis pie durvīm, skatos — uzraksts: «Brīvu vietu nav.» No pricka pamodos.

PILNIGI PAREIZI

Noklausījies sieviešu kārtējo sašutumu par to, ka veikalā kāds vīrietis rindā atkal iemanījies aizlīst viņām priekšā (— Nuja, vīriešiem jau nav laika, viņiem jāsteidzast!), Iks Vonagals piezīmēja:

— Pilnīgi pareizi. Tāpēc ka viņiem caurmērā īsaks mūžs. Sievietes dzīvo krietni ilgāk, viņas var atļauties pastāvēt.

PAR SAIJU

Divi Ika Vonagala kolēģi ir kaislīgi šahisti. Līdzko gadās kāds brīvāks brīdis, tā sēžas pie rūtotā dēliša un sāk bīdīt figūras. Pēc Ika Vonagala domām, tā ir laika vēltīga nosīšana. Ja kāds to mēģina nosaukt par intelektuālo nodarbību, viņš saka: — Tiem, kuriem ir īpašas dotības šai spēlē un kuri tās nemītīgi izkopj, studējot teoriju un piedaloties kvalificētās sacīkstēs, varbūt. Bet tādiem kā mums tajā ir tikpat daudz intelektuālisma, cik grafomāna smērējumos literatūras. Nospēlējis līdz dullumam, kamēr raibs gar acīm. Labi, ja mierīgi, bet nereti, kad pārāk neveicas, gadās arī saskaisties un pat salamāties ar partneri. Pēc tam nevari aizmigt, acu priekšā visu laiku rādas figūras, smadzenes cītīgi turpina punktierēt gājienus un meklēt nīcinošākus apzīmējumus. Domas par sakāvi vieš mazvērtības sajūtu. Neizgulējies ierodies darbā — nekādas produktivitātes; darba biedri domā, ka pagīras. Zinu, pats kādreiz aizrāvos jaunībā. Labi, ka numira partneris, citādi spēlētu varbūt vēl tagad. Pēc tam ne reizi vien ar nožēlu esmu nodomājis, ko būtu varējis sasniegt, ja nebūtu katru brīvu un, ko tur liegt, arī dažu nebrīvu brīdi pavadījis pie rūtotā dēliša...

Es varētu nocītēt vēl dažāda laba gudra vīra ne visai cildinošus izteikumus par šo spēli, — beigās viņš nosaka, — bet, tā kā daudzi ne mazāk gudri vīri ir izteikušies pilnīgi pretēji, labāk atturēšos.

MEŽA BAGĀTĪBAS

Cilvēkus var klasificēt dažādi, bet, manuprāt, mūsu optimistiskā sabiedrība dalās sēņotājos un nesēņotājos. Par sevi jau tūlīt varu sacīt, un nav man ko liegties, — esmu kaislīgs sēņu draugs. Mana māte ir sēņotāja, vecmāte arī bija iecienījusi šo sportu, abas mātes māsas Amālija un Melānija ir pilnīgi slimas uz sēnēm. Arī viens no tēvočiem — Arnoldonkulis bieži izslīd no mājas, skalu grozu pasīlis zem mēteļa. Ar pilnām tiesībām varu apgalvot: esmu radīts šai darbībai, kā saka, esmu jau piedzimis ar sēni rokā.

Sēnes, kā būsiet lasījuši rokasgrāmatās, dalās augstvērtīgās ēdamās, pirmās, otrās un trešās šķiras, arī mazvērtīgās, vārāmās un pat indīgās. Tādēļ jūs sapratīsiet mani, kādu satraukumu sirdī radīja pēkšņi avīzē izlasītā ziņa, ka šopavasār dabas meteoroloģisko dīvainību dēļ mežos pēc sniega nokušanas parādījušās baravikas. Zēlīgais dievs!

Es ar avīzi rokās grasījos steigļies pie mātes, lai brīnumvēsti parādītu arī viņai, te pie loga pastiepās un pieklauvēja stiegraina roka, un neviens cits kā tante Melānija uztraukti sauca: «Baravikas! Baravikas! Steigsimies nu, kamēr citi nav nolasījuši!»

Jāpaskaidro, ka mūsmāju sēņotāju grupa parasti apvienojas ar mani tādēļ, ka izbraukuma pamatā ir mans vecais moskvičs, kurā ikreiz saspraucas visi — mana māmuļa, Arnoldonkulis, tante Amālija un tante Melānija. Katram divi grozi, kutus es ar grūtībām spiežu iekšā gan bagāžniekā, gan sēdētāju klēpjos, lai varētu mašīnai aiztaisīt durvis. Melānijas tante vienmēr sparīgi mudina izbraukt agri, jau vakarā viņa ir klāt un nežēlīgi ceļ augšā vissaldākajā rīta puses atmiēdži. Brrr! Tādēļ šīs rokas uzstājīgais klauvējiens pie rūts bija ļoti pazīstams un saprotams bez komentāriem.

Mēs parasti drāžamies pa Kalnciema, Talsu vai Tukuma šoseju ar pilniem deviņdesmit kilometriem stundā. Esam apdzinuši neskaitāmus vāgus, gan vieglās, gan kombinētās pasažieru mašīnas, gan smagās ar būdām, gan dažāda lieluma autobusus, tomēr atkal un atkal mūsu priekšā iznirst kāda cita automobiļa pakāējās sarkanās bortluguņis

un tante Melānija komandē: — Skrien garām! — Un mēs laižam arī, cik dzinējam jaudas, akseleratoru ieminot līdz pašai grīdai, jo, pēc Melānijas uzskatiem, mežā jānonāk katrā ziņā pirmajiem. Tādēļ arī esam uzrauti augšā vēl miega aizlipušiem plakstiem, tādēļ man nācās vandīties tumšā garāžā, lai tad sāktos šī elles dzišanās. Melāntante ir pārliecināta, ka baravikas izaug tumsā, ka vienīgi rītausmā tās uzlasāmas un ka panākumus nodrošina izveicība un ātrums.

Es atceros, cik reizi mēs neesam tā ietriekušies mežā pilnīgā mijkrēsli, bieži arī miglā, kad, izkāpjot no auto, nācies ar pieri ieskriet kokā. Es tādēļ ņemu līdzī kabatas lukturīti meža ceļu izgaismošanai, bet abas tantes tūlīt metas četrkāpus, tautsīdamās sev apkārt, pikti mētādamas prom praulus un čiekurus un tomēr nepieļaudamas nekādus iebildumus, ka mēs būtu atbraukuši pārāk agri.

Te nekā nav! Tu esi nepareizi mūs ievēdis! Vajadzēja pa iepriekšējo stīgul Sievietes vienmēr ir neapmierinātas līdz tam brīdim, kamēr grozā ievēlas pirmā baravika, kamēr mežs ar savu bagātību apklusina pēlēju gaušanos.

Sopavasār, intriģējošās avižu ziņas satraukti, mēs ledrāzāmies savā mežā tieši tajās pašās vietās, kur rudenī bijām krievi sēpojuši. Tiesa, nepaspējam būt pirmie, jo tur rīta dūmakā kāds mazlitrāžas busiņš jau izlaida priedulājā savus sēņu medniekus. Tante Melānija par to krita galējā izmisumā. Drīz pēc mums mežmalā piestāja divas volgas, viens kravas taksometrs ar brezenta virsbūvi un trīs motocikli ar piekabēm. Visi pasažieri nervozi un alkātīgi iesteidzās mežā, mežģidami acis dzestrajā rīta puskrēslā. Es redzēju, kā tante Anālīja gudri turējās stīgas malās — parasti pirmās baravikas atrodamas tur, tomēr nekā. Melāntante žigļiem šķērskrējieniem apguva staitmeža kvadrātus, bet atgriezās ar gluži tukšu grozu. Mana māte aizgāja līdz zināmai meža taciņai, pastaigājās un nāca atpakaļ, galvu nokārusi, — nekā.

— Braucam citur, te viss ir nolasīts, — Melāntante strupī komandēja. — Prom uz krustojumu, uz Rīdeliem!

Vienīgi Arnoldonkulis, gluži mazu loku izmetis, mierīgi sēdēja ceļa malā pie piedes un pīpēdams sacīja:

— Nevajadzēja ticēt avižu pilei! Var jau būt, kādā vietā tās

brīnums noticis, kur kāds pērmais micēlijs neizstrādājies un pārzlemojis, bet tādēļ daba visumā savus likumus nemainīs! Vai atceraties, kā reiz bija nodrukāts par leduskalniem jūrmalā tajā gadā, kad jūra nemaz neaizsala? Hē! Tas bija aprīļa joks. Vai baravikas pavasarī nevarētu būt aprīļa joks, ko?

Izmēģinājām laimi vēl divās trijās vietās, bet tad es pieturēju pie Lāčupītes un sacīju, kā būtu teicis katrs pravietis:

— Tad nu eita un lasiet! Es palikšu piesaulītē pie mašīnas un jūs pagaidīšu.

Mežs pārsteidz un ieliksmo dažādi. Cik reižu sēņojot neesmu pazaudējis nazīti, bet toties uzgājis citus galda piederumus, kā dakšīņas, karotes, šūmspirāles, kūku lāpstīņas, dažkārt pat no alpaka vai sudraba. Vienreiz uzgāju veselu grozu ar uzkodām un blakām noliktu izšātu dīvānspilvenu. Izūjinājos visapkārt, bet nekā — īpašnieks aizmaldījies tālāk. Atnācu atpakaļ pēc stundas, grozs stāv kā stāvējis. Citu reizi pazaudēju adītu vamzi, bet atradu izcili labus svītrotus vilnas sieviešu svārkus. Arnoldonkulis pazaudēja cigarešu iemuti, bet atrada auto stūri; tas mani vēl tagad mulšina, jo — padomājiet pašī — kā gan varēja no meža aizbraukt bez stūres!

Senāk sēņotāji līdzī nēmuši tikai grozu un nazi, vēlāk jau garos zābakus un lietusmēteli. Tagad, tehnikas laikmetā, klāt nākuši vairāki laukmetīgi krāmi — termoss, kompass, tranzistors, aptieciņa, fotoaparāts un, pats par sevi saprotams, auto vai motocikls. Sēņotāju atstātās apmetnes tādēļ skaidri sazīmējamas pēc mūsdienīga kultūras slāņa, kurā var redzēt saplēstu termosu lauskas, atgrieztas un iztukšotas konservu bundžas, smalku dzērienu pudeles, avīzes un žurnālus, kas pašī šķirstās vējā, dažāda lieluma polietilēna maisiņus mellenāju ceros. Ja auto īpašnieks pēc sava bagāžnieka iztīrīšanas būs pie viena arī apmainījis dzinējam eļļu, to rādīs liels melns slidens traips zālē, kā arī zemē nosviests eļļas filtrs un vairākas pieziestas lupatas. Smēķētāji pamet iecienīto papīrosu un cigarešu kārbīņas, lai pēc tam cits staigātājs redz, cik izmeklēti smalks bijis nezināmais priekšgājējs, cik lepnas markas lielojis! Tranzistorus mežā aizmirst nav iespējams, jo tie sevi atgādina ar maksimāli vaļā palaistu skaņu.

Es, kā jau sacīju, sēdēju Lāčupītes krastā un gaidīju savus baravi-

kotājus atgriezāties, kad pēkšņi tuvākais alkšņu biežoknis pašķīrās un no tā izspraucās tukls vīrs ar spaini vienā un dunci otrā rokā, māonīgi bālu seju un, uztraukti žestikulēdams, kļiedza:

— Kur mans auto?

Urbanizācijas gadsimta cilvēkam raksturīgi, ka ne «labdien», ne «labrit», bet tūlīt auto.

— Bija tāds pats ceļš uz leju, apakšā kaut kāds ūdens. Auto es atstāju te, bet tagad nav. Pat pēdu vairs nav! — cietušais vaimanāja.

Pa taciņu šurp nāca Arnoldonkulis. Trīs vīru galvas kopā salikusi, sākām gudrot, kur gan varējis izgaist svešā sēņotāja braucamais.

— Tur tālāk, kur sākas bērzi, es manīju gan kādu stačp kokiem iestrēgušu auto, — tēvocis rāmi stāstīja, — bet tā bija ātrās palīdzības mašīna ar pieciem dakteriem. Tālāk vēl kāds žigulis sarkānā krāsā spārdījās, iegrimis dūkstī līdz rāmim...

— Nē, nē, man bija volga! — svešais purināja galvu.

Par laimi, šajā mirklī pamanījām pa lielo ceļu šurpu drāžamies dzeltenu milicijas mašīnu. Svešais, nosviedis spaini un nazi zemē, lēca pāri grāvim un, rokas gaisā pacēlis, apturēja braucējus.

— Nu, vai ir? — glābēji, durvis pavēruši, vaicāja.

— Nē, nekur nevaru atrast! — nelaimīgais atbildēja.

— Vajadzēja būt, avizē lasījām, ka ir!

— Bet es tikai pirms stundas kā pazaudēju, — cietušais gaudās.

— Ja atradāt, tad kāpēc zaudējāt? — kāds pa auto lodziņu pavīsam bargi noprasīja.

— Nē, es vēl neatradu, es tikai pazaudēju, — dūšīgais sēņotājs aiz žēlabām gandrīz vai raudāja.

Palīgā devās tēvocis Arnolds, un tad beidzot noskaidrojās, ko katrs te meklē.

— Tik vien tās bēdas! — tagad smiedamies atbildēja viens no milīčiem, izlocīdamies pa durtiņām, un iztaisnojies svieda roku pie cepures: — Vecākais inspektors Kļaviņš. Rakstiet iesniegumu: krāsa, numurs, motors, šasija, virsbūve, īpašnieka adrese, darba vieta, norādiet, kur atstājat transportu, cikos, ko turat aizdomās. Paraksts. Viss.

— Bet man nav papīra, — auto pazaudētājs jau atkal cīkstēja.

— Papīru ir pilns mežs! — Arnoldonkulis iegavilējās.

Te no otras ceļa puses, kur piekalnītē slējās vecas egles, izcāpoja Melānijas tante, un viņa pilnīgi noieikti zināja, kur atrodas auto, jo bija volgu redzējusi turpat netālu pie upītes, tikai citā ceļā.

— Nu, redziet nu! Paša nolaidības dēļ, — inspektors konstatēja. — Ejami! — viņš uzsauca savai brigādei, un četri uniformēti puisi ar groziņiem rokās iesoļoja mežā.

— Tagad uz māju, tagad tikai uz māju! — Arnoldonkulis mudināja. — Te nav, ko gaidīt. Bet kur Amāls?

— Jā, kur gan Amālija? — arī Melāntante atgūlās. — Amāli! Eū! — viņa sāka saukt uz vienu, uz otru pusi.

Labu brīdi ūjinājām un pūtām ar auto signālu, bet no tantes Amālijas ne vēsts. — Būs apmaldījusies, — nospriedām.

— Tāda viņa ir, — Melāntante šķendējās. — Nekad viņu nevar dabūt rokā, nekad par citiem nebēdā. Aizvazājas dies zina kur, un citiem jāuztraucas. Ā—mā—liji E—ū! Nekā! Braucam prom, lai viņa paliek mežā citai reizei par mācību.

— Tā nevar, — Arnoldonkulis pavisam rāmi, jaunu cigareti iemuti šlapēdams, aizrādīja. — Jāpagaida vien ir, gan jau galā atradīsies. Amāls mežu zin.

Un tā arī bija. Nepagāja ne stundas ceturksnis, kad tālu silā sāka kļīgāt Amālijas tante pati, virzīdamās uz mūsu pusi.

— Nāc tak, nāc! — Melāntante piktī bārās.

— Es atradu! — Amālijas tante jau pa gabalu pavēstīja. Viegļprātīgi norāvusi galvas lakatiņu, viņa to vicināja, nemaz vairs nebēdama par ērcēm, no kurām vienmēr tik traki uzmanījās.

— Ej nu ej! Kur? — Tantes Melānijas balsi skaidri bij saklausāma dziļā skaudība. — Vienu vai vairākas?

— Nē, ne baraviku, bet gluži labu dzelzs gultu tur, aiz tā purvīņa, it kā izgāztuvē. Braucam tur! Taisni tāda man dikti vajadzīga priekš mītniekiem. Vai ies aituņam uz jumta? Mājās būs jāpiekrāso. Federes visas veselās. Kāda laime! Cik brīnišķīgs gan ir lāds mežs!

Kā jau būsiet noprātuši, baraviku gan neatradām nevienu. Bet vai (ādēļ) sēņošanas sports būtu peļams? Gadu no gada mūsu pulks vairojas, rudenos visās ceļmalās pie mužiem stāv mirdzoši limuzīni un jaudis teciņiem dodas iekšā visdziļākajos brikšņos gūt dāsnās meža bagātības.

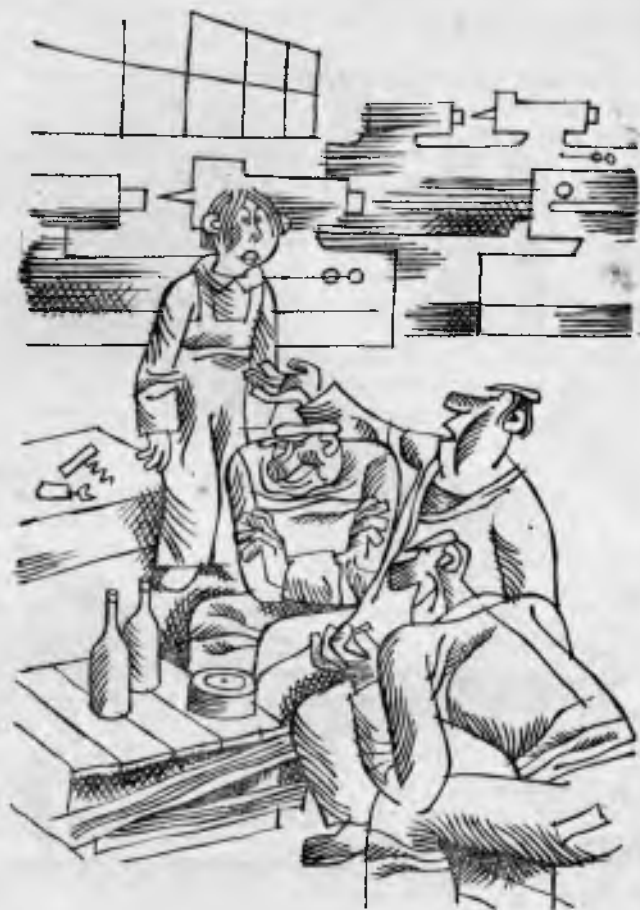
Bez vārdiem.

J. Melgailis

— Viņš katrā lieta šeliek sirdi.

G. Bērziņš

— Puika, pasniedz meistaram darba rikusi

D. Meisulis

FEMINIZĀCIJA

Sievietes pēdējā laikā kļuvušas mazliet jocīgas. To vien zina, kā ievilkāt labi dziļi plaušās gaisu, nostāties istabas vidū un klatgāt.

— Nost ar ģimenes verdzību! Mums ir līdztiesības!

Manējā, alkātā sakot, arī nav labāka ne par mata tiesu. Tiklīdz pārrodas mājās no kārtējās lekcijas, tūdaļ bez leveda klūp man krāgā:

— Vai tu, čabulīt, zini, kas notiek pasaulē? Vai tu, susuriņ, nojaut, kādi ir valdošie procesi? Vai tu, nelaime, maz jūti, kādi vēji tagad pūš?

Vārdu sakot, viena vienīga sieviete minūtes laikā var uzdot tik daudz jautājumu, ka sīmt vīrieši gada laikā neatbildēs.

— Zinu, saulīt! — atbildu. — Es taču katru dienu lasu jaunāko presi, žurnālu «Veselība» ieskaitot.

— Nē, jūs paraugieties uz viņu! — sieva brīnās. — Ja tu, bumbulīt, to visu zinātu un nojaustu, tad sen jau būtu sācis jaunu un skaistu dzīvi! Neatziņā, ka sievietes maskulinizējas, bet vīrieši feminizējas. Sapрати pats vai pasniegt tev svešvārdu vārdnīcu?

Man svešvārdu vārdnīcas nevajag, tāpat viss skaidrs. Par to, ka vīrieši kļūst sievišķīgāki, bet sievietes — vīrišķīgākas, tagad runā un raksta no vakara līdz rītam un no rīta līdz vakaram. Spēj tik lasīt!

— Tātad zini gan! — sieva priecājas. — Tādā gadījumā varbūt tu būsi tik miļš un paskaidrosi, kāpēc mums, maskulinizētām sievietēm, joprojām jāceļ un jāvāra?

— Tāpēc, žūziņ, ka vīrietis tomēr ir un paliek vīrietis, — es skaidroju laulātajai draudzenei. — Bet vīrieša mīlestība iet caur vēderu. To ir droši izdibinājuši jau mūsu senči. Ja netici man, vari palasīt folkloru...

Taču sievai senču folklorā ir kā uguns pakulās, kā sērkokciņš pērnajā kūlā, kā dzirkstele pulvermucā. Sieva demonstratīvi velk mugurā jauno kleitu ar dziļu izgriezumu augšpusē un šķēlumu apakšpusē, krāso lūpas un saka:

— No šī briža viss mainīsies, viss būs citādi!

— Kas citādi? — nesaprotu.

— Viss! — sieva atcērt. — No šī briža gatavosi tu, bet ēdiņu es. Atkārtot vēlreiz vai saprati tāpat?

Pirms gadiem pieciem es vēl lūgtu atkārtot. Tagad vairs ne. Kopš dienas, kad sieva, lai uzlabotu manu saprašanu, pasaules hokeja fināl-nāča laikā nogrūda zemē mūsu krāsaino televizoru, man atkārtot ne-vajag.

— Skaidrs, mīļumiņ! — saku. — Sapratu, dārgumiņ! Es jau eju, es jau teku... Ceru, lemaņas pirmās palīdzības sniegšanai smagas saindēšanās gadījumos tu būsi apguvusi...

Taču sievietes pēdējā laikā uz mušpapīra vairs nepaķerši.

— Mūsu ģimenē šitais joks tev cauri neies! — sieva paziņo. — Ta-diem kā tu ir paredzēti kulinārijas kursi un ēdnīcas-skolas. Eļ un mācies! Bet pagaidām, kamēr tu mācīsies, es varu pusdienot arī res-torānā.

Labī. Sieva aiziet uz restorānu, es eju uz ēdnīcu pie pazīstama šefpavāra. Tā un tā, stāstu, tik tālu nu mēs esam aizfeminizējušies — esmu spicsts apgūt pavāra mākslas noslēpumus. Man tas tagad nepie-ciešams kā ērglim debāsis, kā nēģim ūdens.

Šefpavārs smīn. Droši vien neesmu ne pirmais, ne pēdējais, ko sieva aiz-dzinusi apgūt kulinārijas mākslu.

— Neko darīt... — viņš saka.
— Nāksies palīdzēt.

Un sāk gudrot, ko darīt. Jo ēdnīcā katram pavāram savs darbs, katram sava specializācija. Kas apsviedīgāki, tie pie maltajām šnicelēm. Kas mazāk izdarīgi, — pie buljoniem. Man kā ga-līgām neprašam šefpavārs saka:

— Norikosim levi vispirms pie kompotiem. Tur nevajag ne prāta, ne

saprašanas. Piegāz pilnu kastrolī ar ūdeni, ieber žāvētos augļus un liek uz plīts, lai vārās...

Darbs patiesi vienkāršāks par vienkāršu. Ieleju ūdeni, ieberu žāvētas plūmes, ābolus, rozīnes, uzlieku uz plīts un garlaikodamies lasu avīzi. Tiklīdz esmu ticis līdz trešajai lappusei, viss šņākdams gāžas pāri maītai. Nometu avīzi, glābju, kas vēl glābjams, saļeju atlikušo glāzēs un nesu prom uz ēdamzāli.

Paiet brīdis, pēkšņi nāk viens. Kompota glāze kreisajā rokā, karote labajā.

— Kas šito draņķi gatavoja? — vaicā.

— Piedodiet, tas nav nekāds draņķis! — atbildu. — Tas ir za
vēlu augļu komposts.

Bet šis brēc: nē, draņķis! Un, lai teiktais kļūtu uzskatāmāks, grū
man zem deguna savu kompota glāzi. Lai es šim izskaidrojot, kas tur
iekšā peld.

— Plūmes, — es labprāt paskaidroju, — un žāvēti āboli.

Bet viņš netic. No kura laika plūmes un āboli esot sākuši apmeklet
kinoteātrus? Šitie augļi patlaban kompotā ciliģi studējot kinoteātru
reperluāru.

Skatos — nudien studēt Akurāt to pašu avīzi, ko es pīrnīt aizmetu.

— Atvainojiet! — saku. — Man tas pavisam nejauši iznāca...

Bet svešajam maīti pa gaisu, mute līdz ausu šipiņām. Viņš nevarot
ēst tādu kompotu, kura reperluāri peldot. Viņam no dažām ārzemju
filmām slikti kļūstot. Lai dodot šim šēspavāru. Un prom pa tām
durvīm, kur skaidri un gaiši rakstīts «Nepiederošiem ieeja aizliegta».

— Neņem galvai — šēspavārs mani mierina. — Ēdēji nāk un iet,
bet mēs paliekam. Taču drošības labad piecaurspīdīgiem ēdieniem
es tevi klāt vairs nelaidīšu. Turpinak gatavosi mērci. Tas arī ir pa
galam vienkārši — ņem cepešpannu, ielej ūdeni, ieber miltus, piešauj
klāt sāli, piparus, lauru lapas un vāra, kamēr gatavs...

Viss skaidrāks par skaidru. Eju uz noliktavu pēc miltiem, skatos — viens maisis stāv pie pašām durvīm. Milti gan tādi kā mazliet pelēcīgi, bet vai tad mazums pasaulē dažādu miltu. Pelēcīgi tāpēc, ka otrā šķira. Lai nebūtu vairākas reizes jāskraida turp un alpakaļ, paņemu visu maisu, izberu pašā lielākajā kastrolī, piešauju sāli, piparus, lauru lapas un vāru.

Pēkšņi skrien mūsu kurinātājs.

— Vai neredzēji, kas no noliktavas manu personisko maisu ar cementu nospēra? — vaicā. — Kā es tagad ģimenes mājīgai pamatus liešu?

Skatos uz šefpavāru un sarkstu. Šefpavārs skatās uz mani un bālē.

— Ja tas būtu ēdnīcas cements, es tev tepat pagalmā uzmūrētu pieminēklī — viņš grūtsirdīgi saka. — Bet ko tagad? Tagad kurinātājam būs visvienreizējākie ģimenes mājīgas pamati visā pasaulē. Ar sāli un pipariem!

Kurinātājs tikai nošņācas, paķer manu kastrolī un, kamēr mērce vēl nav sacietējusi, steidzīgi aizved uz Murjāņiem.

Bet ko darīt man?

— Izmēģini roku smalkmaizišu cepšanā, — šefpavārs lerosina. — Dzīvē noderēs.

— Bet ja atkal cements patrāpās? — šaubos.

— Sikums! — šefpavārs atmet ar roku. — Nevienš pat nepamanīs. Tik un tā smalkmaizītes vispirms uz noliktavu jāsūta, bet tur divu dienu laikā arī vismikstākā smalkmaizīte kļūst cieta...

Un, lai man būtu vieglāk, pats ņem miltus, pats iejauj mīklu. Man atliekot tīrais sikums — ņemt mīklu, veidot smukus bumbulišus, mest uz pannas un šaut cepeškrāsnī.

Ņemu, metu, cepu... Nekādas vaļnas, iet kā smērēts. Nevis darbs, bet izprieca. Gluži vai jābrīnās, kālab sievietes tik ļoti necieš stāvēt pie plīts. Rotaļadamiem izcepu piecsimt gabalus, atdošu prom noliktavā, pēkšņi ska-

tos — pasaulīt miļol Laulības riņķa, zelta gredzena, pirkstā valrs nav! Droši vien nomaucies, kamēr bumbulišus veidoju.

— Vai nevarētu smalkmaizītes dabūt alpakaļ? — valcāju šefpavāram. — Man tur zelta gredzens palika iekšā...

— Vai motociklu gadījumā tu smalkmaizītēs iecepis neesi?

— Nē, — atbildu. — Es pie jums uz ēdnicu atbraucu ar autobusu. Un maizītes arī pārāk mazas, lai ieceptu veselu motociklu.

— Nu tad ej uz kasi, samaksā par smalkmaizītēm un ēd vesels, kamēr gredzens rokā.

Neko darīt, bez gredzena mājās rādīties nedrīkst. Samaksāju kasē par desmit smalkmaizītēm, apēdu, jūtu — tā diez vai tālu tikšu. Jo saskaņā ar nerakstītu likumu sviestmaize vienmēr krīt ar sviestu uz leju, bet gredzenu es noteikti atradīšu pašā pēdējā smalkmaizītē.

Šefpavārs skatās uz mani un vīpsnā.

— Ja neko labāku nevari izdomāt, — viņš saka, — ņem visu partiju un ved prom uz rentgenu. Zēl skatīties, kā tu mokies...

Ideja, godīgi sakot, nav peļama. Sakrauju smalkmaizītes kastēs un vedu uz poliklīniku pie rentgenologa.

— Par ko sūdzaties? — rentgenologs valcā.

— Gredzens pazudis... — atbildu. — Zelta.

— Vai jūs, jaunais cilvēks, neesat sajaucis kabinetus? — ārsts valcā. — Manuprāt, jums nepieciešams psihiatrs.

— Vai tad psihiatrs arī redz, kas kam iekšā? — brīnos. — Galu galā ne jau mani vajag caurskatīt. Caurskatāmais lejā mašīnā gaida.

— Nu, ja reiz tā, aiciniet augšā... — ārsts saka.

— Labprāt, — saku. — Bet būs mazliet jāuzgaida. Caurskatāmais man trijās kastēs salādēts. Kamēr pa vienai uznesīšu...

Rentgenologs jau pavisam jocīgs. No kurienes es tāds esot radies. Un kas es esot. Un vai vispār zinot, kas patlaban par gadu un laikmetu.

— Zinu gan! — atbildu. — Patlaban ir līdztiesības laikmets, bet es pats esmu feminizācijas procesa produkts. Daļēji vēl arī kulinārijas moceklis. Ja esat precējies, tad mani noteikti sapratīsīl.

Ārsts bija precējies un mani saprata. Divatā izskatījām atlikušās smalkmaizītes un gredzenu atradām. Un tā bija liela laime, jo gredzena pazaudēšanu maskulinizētās sievietes nepiedotu.

BAILES

Tās ir vienas no tā sauktajām negatīvajām emocijām, kas lielākā vai mazākā mērā piemīt visiem cilvēkiem. Un kā lai nepieņemtu, ja no mazām dienām līdz pat sīrmam vecumam ir no kā baidīties. No pēriena. No tumsas. No spokiem. No pērkona. No trakiem suņiem. No atriebības. No eksāmeniem. No zināmām sekām. Vīram — no sievas, sievietei — no vīra. No kritikas. No nelabas slimības. No sastapšanas naktī uz ielas ar huligāniem. No pēkšņas revīzijas. No draugu nodevības. No krišanas nežēlastībā. No atbildības par kādu savu rīcību. No jaunu vēstošām pazīmēm. No amata zaudēšanas. No prāta sajukuma. No vientuļām un nevarīgām vecumdienām. No nāves. No iespējamā dieva soda iespējamajā viņpasaulē (ko var zināt?). Var pat tā pierast pie baidīšanās, ka, trūkstot citiem iemesliem, cilvēks sak baidīties no savas ēnas un pats no sevis. Dažs, baidīdamies visu mūžu no visa kā, kas varētu kaitēt viņa veselībai, priekšlaikus nomirst no bailēm. (Sk. Arnolda Auziņa dzejoli «Bailulis» krājumā «13+2 mērcētas rikstes»:

Viņš alka dzīvot mūžu garu,
Bet izlaida aiz bailēm garu.)

Dažas no šīm emocijām, kaut arī negatīvas, agrāk bijušas ne tikai nekaitīgas, bet kaut kādā ziņā pat derīgas. Labu priekšlatu par to dod tiesas vīra Andreja Purvsētas raksturojums Doku Ata stāstā «Krišs Laksts»:

«Lai dievs gan nedod otram tādas nelaimes kā Purvsētam, kad ar kungiem bij jārunā! Ir viena vienīga, pat vissīkākā vārda viņš kungiem nevarēja atbildēt bez baiļu sviedriem; viņam pārgāja tādas kā līrpas pār kauliem un mēle satinās. Jau muli atdarit vien viņam nācās ļoti grūti, bet no savas paša balss viņš bities izbijās, lai gan viņam nebij nekāda meža vērša balss, bet gluži godīga, lēnīga Purvsētu Andreja balss. Var būt, ka īpaši šās lietas dēļ viņš bij tiesas vīru godā ticis, jo vecajam lītkungam, kā runāja, šādi pūsmēmi eksemplāri ļoti patika.»

No samērā nedaudzajiem *latviešu tautas sakāmvārdiem* par bailēm, bailīgumu, baidīšanos gribas atzīmēt divus: «Bailēm garas kājas, lielas acis» un «Kas vainīgs, tas bailīgs» — par to precizību pārlicināmies diendienā, vērojot atsevišķu cilvēku ticību.

No seniem ticējumiem. Kam ir bailes iet tumsā, tam vajag apēst izvārītu zivs acs graudiņu. Vai jānoplēš no sētas mietiem atlupušas mizas, jāsadedzina un pelni jāiedzer.

- Saki, lūdzu, cik pašlaik pulkstenis?
- Pēc piecām minūtēm būs divpadsmit.
- Es tev neprasu, cik bus pēc piecām minūtēm, bet gan cik ir tagad!

O. Vindedzts

«DADŽA KALENDĀRA» PRIEKŠTEČI

Mūsu tēvi un vectēvi, kas dzīvoja laikā no 1895. gada līdz 1900. gadam, humora un satīras devu kalendāru veidā saņēma diezgan krietnu. Toreiz kafu gadu iznāca «Ādolfa Alunāna Zobgala kalendārs», 1896. un 1897. gadā lasītājus palīdzēja smīdināt J. Rauhmana «Dzirksteles kalendārs», kā arī «Zobgala un apriļa kalendārs», 1898. un 1899. gadā pēdējos nomainīja Paogļu Mārtiņa «Jaunais Zobgala kalendārs».

Soreiz mazliet sīkāk apskatīsim Ādolfa Alunāna devumu, jo tas ir viskūplākais un nozīmīgākais.

Vispirms par kalendāra uzbūvi.

Pēc «12 zvaigžņu zīmēm», «Mēneša zīmēm», «Gada celurkšņiem», «Gada laikiem», ziņām par Saules un Mēness aplumšošanas šeko «Prologs». To vienmēr ir rakstījis pats Zobgals (Ā. Alunāns). Tajā autors dzejas pantos ir analizējis paveikto un izteicis kalendāra nākotnes nodomus un mērķus.

Kalendāriskajā daļā ir dota laika skaitīšana gan pēc vecā, gan pēc jaunā stila. Katram mēnesim veltīta viena lappuse. Atvēruma otrā lappusē — sīki jociņi, dzejoļi, anekdotes. Visus kalendāriskās daļas materiālus saista kāda viena žanra joku sērija — katrā mēnesī pa vienam jokam.

Tā, piemēram, 1896. gada kalendārā tāda sērija ir «Vectēva padomi» (I, II, III, IV utt.).

Dažus padomus publicējam. Varbūt noder.

«II. Ja ballēs apmeklē, tad jāv ieteicamāki masku balles, pie kam, zināms, jāmaskojas. Tā Tavi parādnieki un zin jupis kādi vēl citi «nieki» nevarēs Tevi tūlīt pazīt un beidzot vari vēl cerēt uz godalgu par labāko masku.»

«III. Lai arī sniegs un ledus sāk manāmi kust, tad tomēr, lūdzams, nedomā, ka arī Tavu parādu devēju sirdis atkusīs mīkstākas un ka Tev maksāšanas termiņus pagarinās. Ne — tiem paliek mūžam ziema sirdīs.»

1897. gada kalendāriskajai daļai cauri vijas «Iz Zobgala uzzīmējumiem».

Pārējos trijos gados katrā mēneša humora lappusi ievada «Mēneša kronika». 1898. un 1899. gada decembrim to ir rakstījis Andrejs Upītis:

Decembris.

Nu ziedu laiks Jums kalējiem,
Jo slidas vajag' šim un tam,
Pat jaunkundzītes skrien ko māk, —
Bez papāžiem dažs mājās nāk.

Andrejs. (1898)

Kalendāra literāro daļu ievada Zobgala apsveikums Jaunajā gadā: «Sveiki jaunā gadā!», kurā autors ir centies asprātīgi izteikt lasttājējiem savus laimes vēlējumus.

Kalendāra autoru skaits ir visai plašs. To vidū īpaši jāmin pats Ādolfs Alunāns (Zobgals, Icīgs Mozes, bez paraksta), Švurksis (Doku Atis), Andrejs (Andrejs Upīlis), Neizilberlings (Jānis Jaunsudrabiņš).

Pasīv, protams, iespēja, ka viens autors ir rakstījis ar vairākiem pseidonīmiem, taču par īsto rakstītāju daudzumu varam spriest pēc «Kalendārnieka korespondencijas», kas ir katrā kalendārā aiz literārās daļas. Un tā liecina, ka rakstītāju ir bijis ļoti daudz. Protams, ne jau visu rakstītāju vēlēšanās publicēties ir tikusi apmierināta. Vienam otram ir nācies lasīt arī šāda satura atbildi: «Bernhardu Jānim — Sarkandaugavā Pērnajā «Zobgala Kalendārī» Jums bij 119. lapu pusē ievietota atbilde, kurā tikāt aplinkus lūgti šo Kalendari vairs neapgrūdināt ar savu poeziju, bet nu jāv esiet atkal klāt ar jaunu ciema kukulī! Tā ir izturība! Tomēr man cits nekas neatliekas kā savu pērnajo lūgumu atkārtot. Es Jums labprāt turpmāk piesūtīšu līdzstrādnieka brīveksempļāru, bet apsiet man, lūdzu, no Savas godātās puses, ka mani vairs nepiemeklēsiet ar Saviem manuskriptiem.» Taču lielākajai daļai autoru ir teikts: paldies par sūfjumu, izmantosim, sūtiēt vēl. Dažiem Ādolfs Alunāns ir atbildējis pat sevišķi mīļi un laipni: «Mīļo Krustdēļ D. A. — Inč. (Doku Atim Inčukalnā, kur toreiz rakstnieks strādāja muižā par rakstvedi. — Aut.) Kad Tevim šīs rindīņas uzzīmēju, vēl nezinu, vai visi Tavas dzejas daļiņe bērniņi būs palikuši pie mīļas dzīvībiņas, jo rudenā aukstās un vētrainās dienās dažs labs maziņš var zaudēt veselību un iekļūt briesmās. Bet vēlētos lūgt, lai Tu arī citu gad nepiemirsti Sava krusttēva. Tavs jauntrais prāts un dzīvais gars mani atspirdzināt atspirdzināja. Nosūtu Tev daudz sirsnīgus sveicinājumus no Leišmalas!» Vai arī tā: «Zv. Ed. — R. Sirsnīgas paleicības! Vai Jūsu bērniņi nedabūs pērienu, to šim brīžam vēl nezinu. Arī par to nejaunojaties, ja viens otrs no viņiem Jums parādītos sakropļots, — mana vaina tā nebūtu. Jūsu skaistāko maziņo ar vārdu «Kling, Kling» nemaz neuzdrošinājos kungiem priekšā stādīt — tas nebūtu izbādzis nāves sodam. Daudz labas dienas!»

Regulāri katru gadu tiek publicēta Brenča un Žvinguļa saruna par pagājušā gada ievērojamākajiem notikumiem kā literatūrā, tā sabiedriskajā

dzīvē, par «pazīstamākiem darbiniekiem, kurus nāve gada laikā pie sevis aicinājuse», par jaunumiem teātru dzīvē un avīžniecībā

Lūk, kādu problēmu Brencis un Zvingulis ir uzskatījuši par vajadzīgu apspriest 1899. gada kalendārā:

«Zv.: Bet neizdzēšama blamāža visām mūsu «Nodaļām» un «Komisijām», turklāt vēl uz mūžīgiem laikiem, ir un paliek tā, ka pērn, kur bij notecējuši taisni 100 gadi, kamēr Merķelis sarakstījis savu sloveno «Die Letzte», nevienam no visiem mūsu pētniekiem nav nācis prātā, ka šīn gadījumā katrā ziņā vajadzēja sarīkot īsti spožus svētkus.

Br.: Tā ir īsti smalka blamāža, tā ir izturēšanās, par kuru mums jākaunas! Rīko viņi jubilejas vai katram biedrības priekšniekeļim, kas desmit gadus krietni nosnaudies runas vīru sapulcēs, svin viņi desmit gadu jubilejas aktieriem, no kuriem dažu labu nepazīst ne lai ielā, kurā tas dzīvo, rok viņi un pēit vecus kaulus un dzelzis, saraksta paši savas biogrāfijas un lieiek savas gūmelnes žurnālos un vārdnīcās, bet Latviešu tautas lielākais labdaris Merķelis un viņa mums neaizmirstamā grāmata «Die Letzte» tiem bijuši nebijuši.»

Daudz materiālu veltīts cīņai pret krogjiem un dzērājiem, pret pseidotautiskumu, pret sēnalu literatūru, pret dižvīriem un tukšu salmu kulšanu, pret visu reakcionāro.

Lielā vairumā publicētas Ādolda Alunāna kuplejas ar notīm.

Visi kalendāri bagātīgi ilustrēti, taču, kā atzīst labs grafikas pazinējs mākslinieks Gunārs Vīrdedzis, oriģinālzīmējumu tikpat kā nav, gan diž visas ilustrācijas un karikatūras pārzīmētas no vācu tā laika humora žurnāliem.

1896. gada kalendārā aiz «Kalendarnieka korespondencijas» ir dotas šādas ziņas: augsti svētki, kuros valdības iestādes un skolas slēgtas; ārzemju valdenieki; jaunie mēri un svāri; Krievijas svāri, salīdzinot ar decimālsistēmu; izplatījuma jeb plašuma mēri salīdzināti ar krievu desēlinu; garuma mēri; tabula priekš procentu aprēķināšanas par 100 rubļ.; tirgi Vidzemē; Vidzemes linu—tirgi; Kurzemes linu—tirgi; tirgi Kurzemē un leišos; advokātu, ārstu un dažu veikalu adreses.

Beigās visos kalendāros ir sludinājumi, lapas divdesmit katrā.

S. Antons

VECA ATMIŅA

Tur vīrs kā ozols sav' vajā
Ar spieķi rokā iet,
Pēc grūta darba sirds un prāts
Tam it vaj dziedāt dzied.

Zēls līgsmums viņam acīs spiež
Gan dažu asaru:
Viņš atminas, viņš atminas,
Aj, viņu vasaru.

To pārņem nesaprofams spēks...
Un Dzeja zemjup nāk,
Kā liela, dāiņa sieviete...
Viņš jausmi dziesmu sāk:

«Tu zilais ezars ielejā,
No kokiem apēnots...
Ak, ak, — bet zivju mazak gan
Tiks šogad izzvejots!»

«Jums, zvaigznītes, es uzsmaidu
Un labu nakti sūt',
Tai, tai, ko Marsu viņi sauc,
Starp jums ar' vajag' būt.»

«Raug', mēness staros vizuļo
Jav rasas velgums maigs,
Un skaists mums it kā dieva acs
Būs rītā siena laiks.»

«No lakstīgalas saldās balss,
Aj, sirds man laimi dzer,
Bet — zvirbul—putnis labaks zvērs,
Tas vairak tārpu ķer.»

«Klau, strautiņš, liegi čalodams,
Pār olam jautri lec,
Bet — kā tas nāk? — uz kartes tas
Nekur nav uzzīmets.»

Vēl dzejoj' grib, — te prātā nāk
Tam viņa vasara —;
«Priekš Tevis, muļķe, cits man nav,
Kā viena asara.»

Suarksts

RĒĶINS
godātai?? biedrības priekšniecībai
no

MIKEĻA GUDRAJĀ,
izrīkotāju komitejas locekļa

Viena fraka irēta trīs dienām, 3 rubļ. par dienu	9 rubļ.	— kap.
Viens cilindris irēts trīs dienām, 80 k. par dienu	2 "	60 "
Ar muziķiem notērēts, ligumu slēdzot	6 "	42 $\frac{1}{2}$ "
Braukšanas pa dzelzceļu	18 "	33 "
Avižu reportieriem «aizpumpēju» par detīgu alžrādījumu sarakstīšanu	46 "	20 "
Fūrmanim par trīs dienām, 10 rubļ. par dienu	45 "	45 "
Buķete priekšnieka kundzei ballē	5 "	—
10 paciņas cigāru, ligumus slēdzot, 60 k. par pac.	8 "	10 "
5 pud. šņabja «kurā» kļiedzējiem, 40 k. pudelē	2 "	80 "
150 olektes karogu drēbes, 20 kap. par olekti	35 "	90 $\frac{1}{3}$ "
36 pud. vīna, «augstas laimes» uzdzerot, 150 kap. par pudeli	64 "	—
3 pāri glazē cimdi Nr. 12 $\frac{1}{2}$ á 150 kap. pāri	5 "	50 "
Lietus sargs pazaudēts	10 "	—
Svētku veša, pirka visiem kārtībniekiem par	55 "	84 "
Līkos fotografēties par piemiņu izrīkojumam, 3 duči á 3 rubļ.	15 "	—
Zeltenītes pacienātas par	21 "	10 "
4 lavru kroņi dižvīriem, á 10 rubļ. gabalā	50 "	12 "
Kasi noslēdzot, man iztrūka	88 "	94 "
Dejas priekšniekam par zābaku pazolēšanu	16 "	33 "
Uz trumpēm pazaudēju	17 "	11 "
Pagīru brokasts četriem dižozoliem	66 "	99 "
Dzerumnaudas apkalpotājiem, pavisam pieciem á 1 r.	7 "	75 "
Pēc izrīkojuma pirti	3 "	30 "
Sikumi	9 "	15 "
Tā notīcīs pie mums ?? mēn. ?? d. taj gadā 1895—	—	—

Kopā 2956 rubļ. 99 kap.

Rēķins kārtībā — jāsamaksā:

I. COCIŅŠ, kontroleris.

DOMU GRAUDIŅI

Ne tikai to runāj, kas nav patiesība, bet arī par to ciet klusu, kas ir patiesība, ir meli.

*

«Ļauriem Jaudīm nava dziesmu», bet ļoti bieži ir klavieres.

*

Notikumi aiz skatuves dažreiz dramatiskāki nekā uz tās.

*

Ja ziedonis ieceltu komisiju, kurai nāktos par to spriest, ap kuru laiku viņam pie mums jāierodas, tad pavasaris mūs vēl nekad nebūtu apciemojis.

Bez vardiem.

A. Dellwod, «Siuota»

— Liekas, esam iegājuši paleolīta slāni.
O. Ogorodņikovs, «Krokodili»

— Mums, lūdzu, piecas bērnu biļetes!
 — Kas tad jūs par bērniem?!
 — Jāņu bērni...

R. Līde

MODERNIZĀCIJA

— Es vairs nespēju... Jāšķiras! Kas man cits vairs atliek?

— Val nu tiešām tā uzreiz? Kas tev isti lēcies? Varbūt sieva druscīgi jautrāk padzīvo? Nu, tas krupis mums jānorij. Modernu sievieti nevar picīet kā Grietiņu tikai pie mājas un bērniem. Viņai ir vajadzīgi arī darba biedri, draugi, zināma brīvība.

— Jā, jā, to es dzirdu vienmēr: viņai — draugi un darbbiedri, man — brūtes! Mesties ar pilnu krūti daudzšķautņainajā dzīvē viņai ir tikai brīvība, bet man — tirā izlaidība. Viņai mājas darbi — smagas nevienlīdzības netaisnīga papildslodze, man — moderna vīrieša nerakstīts pienākums. Turklāt nezīn kāpēc tieši man un tikai man vienmēr jābūt tam saprotošajam...

— Ā—a, tad par to tu gaudies?

— Tad ne jau par to vien...

— Par ko tad vēl? Viņa pamaz nopelna?

— Nē, vairāk par mani.

— Bet vairāk arī palaiž?

— Nevarētu sacīt... Kad iet uz restorānu, manī aizvien paķer līdzi. Un es jau iemešanā pakaļ nepalieku...

— Mjā... Varbūt tev par daudz jānoņem ar bērnu audzināšanu?

— Bērni mums nav jāaudzina, viņus vedu uz bērnudārzu. Un pagaidām sūdzēties nav par ko.

— Kāpēc tad jāšķiras? Viņa ir dumja?

— Nav. Citi pat slavē: apdāvināta, spējīga, sabiedriska... Bet es saku: mājās nu galīgi nepilda savus ģimenes pienākumus!

— Ak tad tur tā bēdai! Bet varbūt viņai to pienākumu tā pavairāk. Varbūt vakarā tik vien vairs spēj, kā iekrist gultā?

— Nē, nē! Drīzāk tas esmu es, kas vakarā kā akmens iegrimst porolonos un tūdaļ krāc.

— Āre, te nu ir! Pašam vajag vairāk pacensties. Zini, ka vīrs ģimenē ir kā karaspēks, ģenerālim tikai jāprotot to virzīt. Bet varbūt viņa tev ir slikts ģenerālis? Tāpēc viss paliek pusratā...

— Ko tu! Tā vēl trūktu, lai sieva mani komandētai Ģimenes galvu! Un vispār, radio klausos, presi lasu. Pats zinu, kas man jā dara. No rītiem, tiklīdz izberzēju acis, tūlīt uzvāru kafiju, salieku ēdamo galdā, nomazgāju traukus, sagērbju bērņus, aizvedu uz bērņudārzu, pēc tam — uz darbu. Pa dienas vidu sapērķos produktus. Pēc darba sieva mani un pirkumus ar mašīnu pārved mājā. Pēc tam es tūdaļ uzrauju uzsvārci, uzrotu piedurknes, noslauku putekļus, uzlaidu vakariņas, paēdinu mazos, piekopju virtuvi, izmazgāju bērņiem bikšes, saļāpu zeķītes, sagatavoju ziemal kompotus, iemarinēju sēnītes, vārdu sako, izdaru visu, kā pienākas.

— Nu, varenit! Tad jau esi īsts paraugvīrs!

— Jā gan! Tikai neaizmirsti — man taču darbā arī jāstrādā...

— Kā? Vai tad viņa tev mājā nemaz nepalīdz?

— Viņa? Ko viņai! Patī ar saviem pienākumiem netiek galā! Pat tik daudz nav izdarījusi, kā uztrīnusi virtuves nažus, piesītusi skapim nolūzušo kāju un salabojusi sanitārajā mezglā pilošo ūdens rezervuāru. Nu, padomā tik, jau kuru vakaru viņa ņemas, remontēdama izjaukto televizoru...

V. LANDO

SLAZDI

Televīzijā ir tāds raidījums — «Acīmredzamais — neticamais». To vada kāds profesors. Labi vada. Bet teikšu atklāti, es šī profesora vietā stāslītu ne tikai par zinātnes brīnumiem. Ņemsim, piemēram, kaut vai gadījumu ar mani. Ļoti interesants gadījums. Tieši kā radīts šim raidījumam. Ja profesors par to pastāslītu, citiem būtu īsta skola.

Bet vispār, ja vēlaties, varu izstāstīt pats. Tikai brīdinu: bērniem līdz sešpadsmit gadiem šo stāstījumu labāk neklausīt.

Tad, lūk, reiz — tas bija avansa dienā — es pēc darba ieskrēju kafejnīcā. Domāju — izdzersu simtiņu un pie viena pavakarīņošu. Sieva šobrīd cieņojās laukos pie radiem un es, tā sacīt, biju salmu atraitnis. Tikko biju pasūtījis vakariņas, pie mana galdiņa apsēdās blondīne. Nekā īpaša, bet vispār — tā nekas. Arī esot ieskrējusi paēst. Vīra neesot mājās, bet sev pašai vien negriboties gatavot.

Sakām iērzēt. Parunājam par zemesrīcēm, lietaino laiku, ogām, sēnēm. Pa to laiku oficiants atnesa karafili un ķilavas ar oliņu. Es, protams, piedāvāju viņai. Sākumā atteicās. Atzibdinājās, ka degvīnu nedzerot. Tomēr pierunāju. Izdzēra glāzīti. Tā teikt, uz iepazīšanos. Papļāpājām vēl. Tad es paskatījos pulkstenī: pēc divdesmit minūtēm sākas hokejs. Viņa arī paskatījās pulkstenī.

— Vai pie sievas staidzaties?

— Nē—ē, — atbildēju. — Sieva man aizbraukusi pie radiem. Bet drīz sāksies hokejs, gribēju paskatīties. Mūsējie spēlēs.

— Jums ir labi. Vismaz televizors darbojas. — Viņa nopūtās. — Mans sabojājies.

— Kaut kas pārdedzis?

— Kā es to varu zināt! Atbrauks vīrs no jūras, tad jau sataisis.

— Kāpēc tik ilgi gaidīt? — es iesaucos. — Es varu apskatīties! Ja jūs, protams, neiebilstat. Esmu labojis gludekļus, veļas mazgājamo mašīnu... No tehnikas šo to saprotu.

— Labi, — viņa piekrita. — Ja tas jūs neapgrūtina, atnāciet rīt pievakare, tā ap pulksten septiņiem. Adrese...

Nu saki, lūdzu, jūs neietu? Es vīriešiem prasū. Klusējat... Ietu, protams, ietu! Es arī aizgāju... Televizoru labot, bez šaubām. No pirku konjaku, torti un tieši septiņos piezvanīju pie durvīm. Viņa atvēra. Iegāju istabā, tur — pusgaisma, deg tikai stāvlampa. Uz maza galdiņa uzkožamie. Es, skaidra lieta, tūlīt eju pie televizora, bet dzirdu ierosinājumu: tā un tā, varbūt sākumā pasēdēsim pie galdiņa? Noteikti būsiet izsalcis.

Televizora meistarus vienmēr uzciēnā, tāpēc es pārāk neuztraucos.

Pats taču arī nebiju atnācis tukšām rokām. Liku galdā konjaku ar torti un pacēlu pirmo glāzīti:

— Par tiem, kas jūrā!

Pieklājīgi? Pieklājīgi! Viņa iedzēra, uzkoda citroniņu — uzreiz var redzēt, smaīka sieviete — un ierosināja iedzert uz tubrālībām. Nekā sarežģīta tādā tubrālībā nav. Iedzer un sabučojas. Un tomēr tas noskaņai dod daudz. Pēc tubrālībām attiecības kļūst brīvākas. Es arī sāku justies brīvāk un novilku žaketi. Un te pie durvīm atskanēja zvans. Tāds nervozs. Mums arī reiz tā zvanīja kaimiņi no apakšējā stāva, kad ūdens no mūsu vannas sāka tecēt viņiem uz galvas.

— Ko sēdi, — es teicu, — ver vaļā!

Bet viņa nobāla un teica:

— Tas ir mans vīrs! Dievs pasargi, ko nu darīl!

— Nesaprotu, kāpēc tu uztraucies? Cilvēks atbraucis no jūras, droši vien grib atpūsties, bet tu viņam liec gaidīt uz trepēm. Taisī vaļā!

— Man bail... Viņš ir ļoti greizsirdīgs. Viņš var mūs abus nosist.

— Kāpēc tad mani? — es jautāju. — Es pie tevis atnācu laņot televizoru.

— Ar konjaku? Lec laukā pa logu!

— Kā es varu lēkt, ja mēs esam devītajā stāvā! Neesmu taču Karlsons! Man propellera uz muguras nav!

Pie durvīm pa to laiku troksnis cēlās arvien lielāks. Nebija arī brīnums — cilvēks nervozēja. Bet mana tumāsa bīda mani uz loga pusi un čukst:

— Lec, es tev saku! Meties laukā!

— Varbūt, — es apjucis ierosīnu, — labāk izmetīsim laukā konjaku...

Sajā mirklī istabā ielaužas vīrs. Ar visām durvīm. Jums ir gadījies pa televizoru redzēt smagsvara cikstoni? Tad, lūk, tieši tāds iedrāžas istabā un sāk durvis vicināt man vīrs galvas. «Izsilīs cauri visiem deviņiem stāviem, nolāpītais,» domāju. Tomēr panikā nekritu, ņemu sevi rokās un saku:

— Esat sveicināts! Apsveicu ar pārbraukšanu! Varbūt jūs vēlaties atpūsties pēc grūtā ceļa? Tad es ar jūs atļauju iešu prom, netraucēšu.

— Ak, gribi laisties lapās! Tūlīt tu man pats atpūties! Un līgīt —
tēvainis draudoši paceļ durvis virs galvas.

Mana tumāsa, protams, stāv tepat blakus un visu laiku skaļi val-
manā. Es joprojām panīkā nekritu un pieklājīgi jautāju:

— Par ko jūs tā uztraucaties? Par to, ka man jūsu darbs bija
jāpadara?

— Viņš atnācis izlabot televizoru! — blondīne iekrīt starpā.
— Laid viņu, Teofil, lai viņš iet, viņš nav vainīgs! Bet par durvīm, ko
tu uztraukumā izlauzī, viņš samaksās!

— Protams, samaksāšul Par to nav ko runāt!

Taču dusmīgais Teofils negribēja rīmties.

— Televizoru atnācis remontēt! Zinu es tādas remontētājus! —
Teofils kliedz un skatās uz galdiņu, kur stāv mana konjaka pudele.

— Kas tā par pudelī?

— Konjaks, — es atbildu. — Moldāvu. Ja neticat, varat nogaršot.
Teofils ierāva vienu malku un kļuva vēl trakāks.

— Piedzirdīt stevu gribējis! Manu godu aptraipīt! Tas tev, spruk-
stiņ, dārgi maksās!

Ahā! Ja runa ir par maksāšanu, tad stāvoklis nav vairs tik bez-
cerīgs.

— Cik prasīsiet, tik maksāšul — es diplomātiski saku.

— Es domāju, divu simtu pietiks, — tumāsa ierosina. — Pirmajai
reizei.

— Divi simti par manu aptraipīto godu?

— Bet cik tad jūsu aptraipītais gods maksā? — es saku. — No-
sauciet summul!

— Ja pa daļām, tad pieci simti. Ja visu uzreiz, tad trīs simti. Un
par durvīm piecdesmit.

— Tas ir par dārgu, — es kratu galvu.

— Tad es gribu satisfakciju!

So svešvārdu, protams, dzirdēju pirmo reizi, taču nopratu, ka viņš
tūlīt atkal sāks cilāt durvis. Bet ļaut sevi aplaupīt arī negribējās.

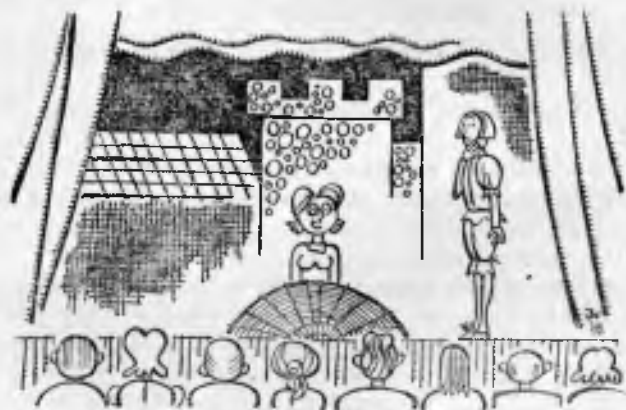
— Labi, — es sacīju. — Lai jums tiek tā, kā viņu, satisfakcija. Par tādu naudu arī var pastaigāt ar zilumiem. Bet divus simtus tūlīt lieku gaidā. Durvis izremontēšu pats.

— Ņem, Teofil! Rēdzi, cilvēks labi audzināts, — mana tumāsa sāka pierunāt savu rīkļurāvēju.

— Nu, labi, — viņš beidzot piekrit, — lai notiek. Dod šurp un vēl pulksteni.

Un ko jūs domājat, atdevu. Zēl bija, protams. Bet ko darīt?

Tad lūk, godājamie vīrieši, ja jums kafejnīcā gadās iepazīties ar sievieti, kurai ir sabojājies televizors, labāk tūlīt dodiet viņai naudu, lai ved savu aparātu uz darbnīcu. Iznāks daudz lētāk.

— Ciemta publika! Hamletam šodien balss aizsīmakums, un monologu nolasīšu es!

I. Melgailis

PAR J. OSMANI

Reiz kāds žurnālists jautāja dzejniekam, dramaturgam, kritiķim un tulkoņam Jāzepam Osmanim:

— Kur smeļat tādu enerģiju? Kas jums palīdz ik dienu saglabāt apbrīnojamas darbaspējas? Vai sports?

— Humors! — atbildēja čaklais autors. — Tas domāšanas muskulāteru norūda vislabāk!

J. OSMANIS

VISUPĒDĒJAIS

jeb

kādas lekcijas nobeigums

Mans laiks jau laikam iztecējis,
Es saprotu. Bet jūs man piedodiet, —
So tematu pusotrās stundās spējis
Es esmu tikai ieskicēt mazliet.
Laiks izsmeļošai lekcijai par īsu,
No temata tik daļu skāru es.
Un tādēļ es jūs lūdzu, — ja vien drīkstu,
Vēl aizkavēšu desmit minūtes...
... Es beidzu.

Desmit minūtēs gan grūti
 Mums visas nienses šē aplūkot,
 Bet, biedri, jaukājums ir būtisks,
 Vēl piecas minūtes man lūdzu dot! ...
 Pēc piecām minūtēm:
 — Es tūlīt beigšu.
 Dodiet fikai
 Man vienu minūti!
 Viens aspekts vēl nav skarts ...
 Pēc minūtes:
 — Tas būtu viss.
 Man pietrūka vēl
 Pusminūtes ...
 Un pēc pusminūtes ...
 — Pats pēdējs vārds.
 Es noapaļojos.
 Sai svarīgajā lietā
 Viens moments gan vēl bija piemirsies ...
 Kā lūdzu?
 Man jau jābūt citā vietā!
 Nu tad gan — visupēdējais —
 paldies!

V. MIHAILOVS

VISS JĀDARA ĪSTAJĀ LAIKĀ

Visam ir savs laiks. Ir laiks, kad var iet pāri ielai, un laiks, kad jāpastāv un jāpagaida. Ir laiks, kad jāiedzer, un laiks, kad jāuzkož. Ir laiks, kad var mest akmeņus citiem dārzos, un laiks, kad ar tiem apmētā tevī.

Laiks dalās darba laikā un brīvajā laikā. Viens ir paredzēts strādāšanai, otrs — personisko lietu kārtīšanai. Domāju, jūs paši zināt, kurš kādai vajadzībai paredzēts.

Mans darba laiks ir no astoņiem līdz septiņpadsmitiem ar pārtraukumu pusdienām. Darbā es ferodos precīzi astoņos. Pārējie darbinieki tāpat. Mēs izklīstam pa kabinetiem un ieņemam savas vietas pie rakstāmgaldiem. Līdz desmitiem es snaužu: mani māc miegs, un tam ir iemesls. Pamodīes vispirms paskatos, kas man ir uzrakstīts uz lapiņas ar atzīmi «A». Uz tās es vakar pierakstīju, kas būs darāms šodien,

Tātad pašā augšā stāv Zutis. Jāpzevāna un jānoskaidro, vai viņa rūpnīca mums piegādās vārstus līdz mēneša beigām.

Uzgriežu numuru. Zutis atsaucas uzreiz. Viņš arī stingri ievēro darba disciplīnu.

— Sveiks! — es viņam saku. — Kā būs ar vārstiem?

— Nekā nebūs. — Zutis atbild. — Un nesapņo. Raujamiem ar ekstra pasūtījumu. Somēnes nekā nesanāks. Un arī nākamajā nezinu, vai izdosies.

— Biedri Zuti, — mans tonis kļūst oficiāls. — Tas nav iespējams. Jūs noraujat mums plānu. Mēs sūdzēsīmes ministrijai.

— Lūdzu! — viņš apvainojas. — Mēs arī sūdzēsīmes. Vai mēs esam vainīgi, ja uzņēmums, ar ko esam kooperējušies, nepiegādā metālu?

Kādu brīdi abi klusējam. Pēc tam es saku:

— Labi, lai izput mūsu prēmijas, bet jums tās arī neredzēt.

Zutis turpina klusēt. Es saprotu: domās viņš redz, kā prēmijas — mūsējās un viņa — aizlido dzērvju kāsi, vēcinādamas sarkanus un ceriņkrāsas spārnīkus. Dzērvju aizlidošana vienmēr uzvēdi skumjas.

— Patiesību sakot, par to vajadzētu padomāt, — viņš pēdīgi saka. — Ja Asaris iedotu metālu, tad... Zini ko, tiekamies un tad visu sarunāsim!

— Lūk, tā jau gluži cita valoda, — es piekrižu. — Kad un kur?

— Mm... — viņš bubina rēķinādams. — Tā... Tā... Labi, septiņpadsmitos desmit «Metropolē». Pagūsi?

— Pilnīgi, — es saku, nolieku klausuli un pierakstu, lai neaizmirstos: vārsti, «Metropole», 17.10, Zutis, ja As. ied. met.

Nākamais man atzimēts Līdaks no kokapstrādes kombināta.

— Klausies, — es saku, kad beidzot izdodas viņu sazvānīt. — Jūs mums ko, zārku taisāt, vai?

— Jā, jā, — viņš vienā mierā atbild, pat lāgā neieklausījies jautājumā. — Jūs pasūtījāt uz rītdienu? Pasakiet, lūdzu, bankas garantijas numuru...

— Līdak, — es saku, — tu esi traks paliņš, vai? Tas esmu es, Lucis. Mēs jau sen gaidām kastes, bez tām nevaram sūtīt projām gatavo produkciju!

— Nesaprotu, — Lidaks saka. — Jūs izdomājāt, ka ar zārkiem ies ātrāk? Nekas neiznāks. Mēs izpildām superekstra pasūtījumu. Tāpēc kastes negaidiet. Rudens bija slapjš, visi kokmateriāli izmirkuši.

— Jauki, — es rāmi saku. — Mēs ziņosim. Mums prēmijas atpeldēs gar degunu, bet jums arī...

Lidaks klusē, iztēlojamies, kā prēmijas pazūd gluži kā izbiedētas zivtiņas. Ja arī tās nav zeļa, tomēr pirktspēja tām ir neapšaubāma.

— Jāpagudro, — viņš saka. — Tā... Septiņos vakarā tu vari?

— Kur?

— «Lunā»,

— Norunāts, — es piekritu.

Nolieku klausuli un pierakstu: 19.00, kast., Lid., nav kokm. Pec lam sameklēju otru lapīņu, kas apzīmēla ar burtu «B». Tā man arī vienmēr ir klāt. Un tāni arī ir numuri: pirmais, otrais un tā tālāk līdz divpadsmitajam. Pirmajā vietā sarakstā stāv desa.

Ieeju blakus pie Nēga.

— Aizeju darīšanās, — es viņam saku. — Būšu atpakaļ pēc stundas. Vai vismaz piezvanīšu.

— Pēc stundas manis nebūs, — viņš atbild. — Finanšu jautājumi. (Tas nozīmē, ka viņš ies maksāt dzīvokļa iri.) Bet es kādam pateikšu, lai zina.

Pamāju un aizeju. Ar desu mani pievīla, toties ir cāļi par rubli sešdesmit. Ņemu. Pie reizes iegriezās telefona stacijā: gribu uzstādīt mājās otru aparātu, bet telefona jautājumi pa telefonu nav kārtojami. No turienes dodos uz «Elegantu», kur sieva grib pasūtīt zābacīnus. Man jāatzīmējas rindā. Pēc tam, tas ir pavisam tuvu, uz parakstāmās literatūras grāmatnīcu. Tur taisoties sākt parakstīšanos, liekas, uz Bernardu Šovu. Jau dienas vidus, tāpēc ir patnais iegriezties pasūtījumu veikalā un paņemt gaļu, olas, «Elītu». Klāt pusdienas pārtraukums. Es esmu komisijas veikalā: meklēju baltu svīteri un kaut ko no velveta, sieva piekodināja dabūt. Tur sastopu Zuti.

— Ā, — viņš saka, — labi, ka tu gadījies šeit. Es sazvanījos ar Asari par metālu.

— Nu, un? — es jau taisos priecāties.

— Viņš teica, vajagot pagudrot.

— Kur, cikos?

— Viņam ļoti grūti ar laiku: septiņpadsmitos kārtos lietas ar enerģētikiem «Astorijs», deviņpadsmitos — ar instrumentālistiem «Tūristā», divdesmit vienos ar dzelzceļniekiem «Jūras pērlē». Tāpēc mēs norunājām tikties upmalā ar gruntenēni. Izbraucam divdesmit trijos. Mašīnu dod viņš. Būs ugunskurs, zivju zupa. Laižam?

— Norunāts, — es piekritu.

Tagad jāiegriežas mājās un jāatbrīvojas no pirkumiem. Pie reizes mazliet iesīpīnos un kādu stundīpu nosnaužos, jo man priekšā vēl daudz darišanu: jānokārto ar tipogrāfiju firmas veidlapu iespiešana (būtu labi, ja varētu sarunāt uz pulksten divdesmitiem tasi kafijas kaut vai «Pūtvējiņos», viņiem arī prēmijas ir vajadzīgas); jāizņem veļa no veļas mazgātavas (tas atzīmēts sarakstā «B»); jāvienojas ar autotransporta uzņēmumu (rit saņemsim vagonus, tāpēc būs vajadzīgas kravas mašīnas, tas ir pēc saraksta «A»); jāiegriežas apavu labošanas darbnīcā (saraksts «B», puikām apavi sviltin svilst) un vēl daudz kas.

Līdz pulksten septiņpadsmitiem saraksts «B» ir izsmelts. Es ierodos kantorī, lai aizslēgtu savu rakstāmgaldņu un kabinetu un atvadītos no kolēģiem. Nēģis vēl nav pārradies.

— Kur Nēģis? — es noprasu.

— Aizskrēja uz Aerofloti kārtot jautājumus par steidzamiem pārvadājumiem un vēl kaut kādās neatliekamās darišanās. Teica, ja kaut kas svilstot, lai zvanot viņam uz «Rusi».

— Labi, — es saku un steidzos uz «Metropoli», tāpēc ka darba laiks nu ir beidzies un pienācis laiks kārtot lietas.

Astoņpadsmitos «Metropoli» uz vienu stundu slēdz, bet mūs neaiztiek; zina, ka mēs esam atnākuši nevis uzdzīvot, bet strādāt. Ap pulksten deviņpadsmitiem kļūst skaids, ka vārstus mēs dabūsim, ja vien būs metāls. Atvados no Zuša un skrienu uz «Lunu». Kārtojam kastu problēmu. Dēji ir, bet nav naglu. Solīste ļoti patīkami dzied kaut ko svešvalodā. Norunājam ar Lidaku, ka rit pulksten septiņpadsmitos šai pašā vietā aprunāsimies par naglām. Tāpēc jau no paša rīta jā-sazvanās ar Lasi un jāpabiedē ar prēmijām. Tā ka, var gandrīz droši teikt, kastes būs.

Divas kastes alus.

Nē, nē, šis mēs vedam līdzī. Bagāžniekā. Zutis un Asaris arī. Nē, viņi nav bagāžniekā. Man ir smaga galva, bet svalgā gaisā kļūs vieglāk.

Kad esam upmalā, iemetam gruntenes un saskaņojam viedokļus metāla jautājumā. Asaris saka: metālu var sagādāt, ja būs balzams. Vienojamies: rīt par balzamu deviņpadsmitos «Lirā». No rīta jāsavānās ar Buti: ja viņš deviņpadsmitos nevar, tad divdesmitos.

Gaismai svīstot, modinām šoferi. Mājās braukt nav vērts, drīz jau atstāji, laiks uz darbu. Kantorī mans galds nav tai vietā, kur es to atstāju vakar. Un vispār tas nav mans galds. Tas ir Zuša galds. Manī atveda pie viņa, bet viņu aizveda pie manis. Vienalga. Strādāt var arī te. Izņemu no kabatām papīrišus. Kas tas tāds? Aha, saraksts «B», sieva vakar paguva iegrūst. Un tas? «Lid., 17.00, Lun., nagl., Las.» «As., balz., Lira, Bute, 19.00», skaidrs, tas ir saraksts «A». Viss kārtībā. Zvanu uz savu darbu. Zutis paceļ klausuli.

— Tu esi pie manis? — es saku. — Tā jau domāju. Es esmu pie tevis. Ja zvanīs santehniķi par sūkņiem, tu viņiem manā vārdā pasaki, ka šai ceturksnī viņi sūkņus nedabūs. Ja sāks ļoti spiest un draudēt, tad, protams, būs jāpadomā, kā izgrozīties. Norunā ar viņiem uz divdesmit vieniem «Majoros». Labi? Nu, tad man pagaidām viss. Bet tev? Celtnieki? Un ko lai es viņiem saku? Ka cauruļu nebūs, skaidrs. Bet ja ļoti uzstāsies, tad... Kur? Cikos? Pulksten divdesmitos «Kaukāzā»? Tā arī pateikšu.

Viss ir labs, kas noliek īstajā laikā un īstajā vietā. Ir laiks, kad jākārtro dienesta darīšanas, un ir laiks, kad var kārtot personiskās. Ir laiks, kad jābūt nomodā, un ir laiks, kad var gulēt...

Jau desmit? Nemaz nemanīju, kā aizsnaudos. Ķeru telefona klausuli.

— Lasis? Sveiks, te Lucis. Tu sēdi uz naglām? Zinu, ka neesi laķīrs... Es tikai gribēju pateikt, ka tu tās sadalī. Jānokārto viena lieta. Septiņpadsmitos «Lunā».

Tālāk. «Lira», Bute, 19.00.

Pēc tam? «Ruse», Reņģis, metin., 21.00.

«Daugava», Haizivs, piet. nāk. g., 22.30.

Viss savā laikā un savā vietā.

Tulkois no krievu valodas

**Mazajom
 Andri
 lasitājiem**

— Es no pēriena
 nebaidos!
 — Tev jau labi, ta-
 vam tēvam viegla roka,
 viņš ir rakstnieks! Bet
 mans ir kalējs...

K. Liede

— Saki, kur dzīvo tīgeri?
 — Cirkā,

K. Liede

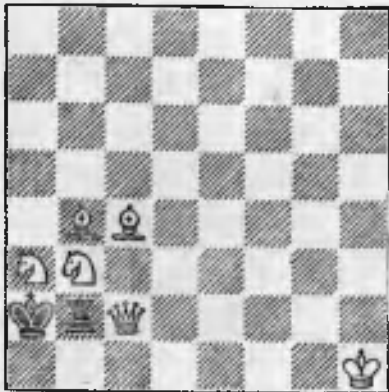

PALĪDZIET HENHŪZENAMI!

Pirms vairākiem gadiem mans paziņa Henhūzens bīdīnāja kādu ļoti skaistu meiteni.

— Es labprāt kļūšu jūsu sieva, — atbildēja meitene, — ja pārsteidzīnāšos, ka jūs esat sportists ar asu reakciju.

— Tad mans liktenis ir izšķirts pozitīvi! — pašpārliecināti teicās Henhūzens. — Man ir pirmā sporta klase paukošanā, es labi spēļu galda tenisu, futbolu un hokeju. Ātri skrienu, augstu lecu un tālu metu šķēpu. Es zibīgi orientējos jebkurā asā situācijā un tikpat zibīgi rīkojos. Pārbaudiet!

— Labi... — piekrita meitene. — Atrisiniet šo angļu šaha uzdevumu sastādītais S. Loida divvilci. Ja jums ir zibīga reakcija, tad, domāju, pāris minūšu laikā jums pilnīgi pietiks.

Līdz šim laikam Henhūzens uzdevumu vēl nav atrisinājis. Pēdējais termiņš, ko viņam noteikusi ligava, ir 19. jūlijs — XXII olimpisko spēļu atklāšanas diena. Palīdziet Henhūzenam!

Tabulkalendārs 1980. gadam	3
Laika skaitīšana Latvijas PSR	4
Janvāris	8—13
Februāris	14—19
Marts	20—25
Aprīlis	26—31
Maijs	32—37
Jūnijs	38—43
Jūlijs	44—49
Augusts	50—55
Septembris	56—61
Oktobris	62—67
Novembris	68—73
Decembris	74—79
Jubilejas un jubilāri, humoreskas, dzejoļi un karikatūras	80—252
Mazajiem «Dadža» lasītājiem	253
Jaulrais šahs	254
Tabulkalendārs 1981. gadam	255